

Uppsala Universitet
Institutionen för informatik och media
Medie- och kommunikationsvetenskap
Masteruppsats, 30hp

Nya Slussen i dagspressen

En kvantitativ innehållsanalys och kritisk diskursanalys av Dagens Nyheters, Svenska
Dagbladets, Expressens och Aftonbladets rapportering om Nya Slussen

Christopher Landstedt
Handledare:
Lowe Hedman

Abstract

Title The new sluice in the daily press - A quantitative content analysis and critical discourse analysis of how the daily papers Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Expressen and Aftonbladet coverage the new sluice. (Nya Slussen i dagspressen - En kvantitativ innehållsanalys och kritisk diskursanalys av Dagens Nyheter, Svenska Dagbladets, Expressens och Aftonbladets rapportering om Nya Slussen)

Number of pages 122

Author Christopher Landstedt

Tutor Lowe Hedman

Course Master Thesis, 30 Higher Education Credits

Period Spring term 2012

University Media and communication research, Department of Informatics and Media, Uppsala University

Purpose and aim

The reconstruction of a central area in Stockholm named Slussen (The sluice) has frequently been portrayed and debated in media over the last few years, escalating around December 2011 when the major decision regarding Slussen was to be made by the city council. The area serves as a traffic node connecting the areas of Södermalm and Gamla Stan (Old town) together. The last major change of Slussen was completed in 1935, best described as a modernistic traffic and architectural piece of work. It is indisputably an area of importance for the city of Stockholm, its citizens and visitors. How has media reported the development of the New Slussen project?

Method and material

The analysis, and the conclusions drawn from it, will be based upon and performed with a quantitative content analysis and critical discourse analysis. Articles from four of the largest daily newspapers in Sweden have been selected based upon the release date of Stockholm City's official newsletters regarding the reconstruction project.

Main results

The quantitative content analysis showed that words within the field and discourses of traffic were most common. That quantitative result shows interesting similarities with the result of the critical discourse analysis, most visible in the case of subject and discourse representation. Variations in use of language, subject representation and discourse recontextualization, between those who are campaigning for the new sluice and those who are against it were noticeable. In some cases it was more evident than in others.

Keywords

Slussen, sluice, quantitative content analysis, critical discourse analysis, discourse, intertextuality, recontextualization, newspaper, Stockholm, traffic, architecture, environment, culture, politics, city council, political party, reconstruction, destruction, lake

Innehållsförteckning

Inledning

Introduktion	5
Syfte	6
Hypotes	7
Disposition	7
Urval	8

Bakgrund

Slussen - Historisk bakgrund	10
Ett stadsbyggnadsprojekt	13
En riksangelägenhet	14
Nuvarande situation	14

Teori

Mediestudier	16
Gatekeeper	20
Mediekonsumtion	21
Pierre Bourdieu - Kultursociologi	23

Metod

Källkritik	28
Citat och källhänvisning	29
Bibliografi och referenslista	30
Validitet	30
Kvantitativ och kvalitativ analys	33
Kvantitativ innehållsanalys	33
Kritisk diskursanalys	44
Språk, retorik och Aristoteliskorienterad neoklassisk analys	48
Intertextualitet och rekontextualisering	49
Materialval	51

Analys och resultat

Kvantitativ innehållsanalys	55
Artikelanalys	60
Resultatanalys och sammanfattning	63
Kritisk diskursanalys	65
Analys utifrån Bourdieus kultursociologi	108
Resultatanalys och diskussion	110

Avslutning

Förslag till relaterade studier	112
Avslutande diskussion	114

Bibliografi

Litteratur	116
Uppslagsverk	118
Tidningsartiklar	118
Rapporter	121
Föreläsningspresentation	121
Internet	121
Video	122

Inledning

Introduktion

Staden är en plats och miljö i ständig förändring. Stockholm är en av de europeiska huvudstäder som har genomgått störst förändringar under 1900-talet ur stadsbyggnadsperspektiv sett. Sveriges huvudstad är även unik i avseendet att staden inte drabbades av skador och förödelse under andra världskriget. Påverkan från andra världskriget är dock högst synbar med efterkrigstidens byggnadspolitiska ideal som ledstjärna och påverkande faktor.

Stockholm, såväl staden som dess invånare, står inför ett nytt och stort stadsbyggnadsprojekt. En ombyggnation av Slussen har varit föremål för diskussion, beslutsfattande, planering och arkitekttävlingar i ett antal decennier, men närmare en konkret omvandling än vad man är nu, har man inte tidigare varit alltsedan frågan aktualiserades.

I den mån man kan tala om rivningarna och omvälvningarna av de gamla Klarakvarteren som ett enhetligt projekt står vi nu således inför en ny plan av ombyggnationer och förändringar i stadsmiljön. Projektet Nya Slussen kan storleksmässigt inte jämföras med rivningarna i Klara, men uppsatsen syftar inte heller till att i detalj jämföra de båda stadsomvälvningarna. Det finns däremot, som i de flesta fall, anledning till att vara medveten om den historia som har lett fram till dagens situation. Det är även den jämförande tanken som ligger till grunden för uppsatsidén, även om det inte är projektet Nya Slussen i sig självt som kommer att undersökas. Ursprungligen fanns en intention att studera likheter och skillnader mellan den mediala rapporteringen av rivningarna av Klara och projektet Nya Slussen. En studie av det slaget har praktiska begränsningar och kräver behandling av ett högst omfattande material för att analysresultatet ska kunna betraktas som bärande. Alternativet att undersöka ett specificerat medias bevakning och rapportering om Nya Slussen ter sig därav rimligt. Resultatet av en sådan undersökning möjliggör för den intresserade att göra egna jämförelser då det finns ett rikt forskningsmaterial om Klara.

Att genomföra en studie av detta slag, under själva processens gång, har både sina för- och nackdelar. En liknande studie i efterhand har den givna fördelen av att man har facit i hand

så tillvida att man inte siar om utgången, utan att resultatet om byggnadsprojektet är givet. Man kan förvisso inte tala om ett absolut slutdatum i den här typen av fall då stadsmiljöer ständigt är under förändring, men möjligheten att undersöka det specifika projektets resultat finns fortfarande. Fördelen med att utföra undersökningen under projektets pågående är först och främst aktualiteten. Frågeställningarna är utformade på så vis att de lämpar sig för att undersöka och uttala sig om något i presens och även futurum. Tillgången till undersökningsmaterial samt möjligheten att följa händelser och diskussioner är dessutom en forskarfördel.

Syfte

Frågor som berör den miljö människor lever och verkar i väcker starka åsikter och känslor. Politikernas och näringslivets roll i detta sammanhang ter sig självklar och i viss mån tydlig, även då den faktiska situationen kan se annorlunda ut. Vi vet dock hur beslutsprocesser bör gå till och vilka de beslutande myndighetsorganen är. Mediernas roll i stadsplanering är däremot mer höjt i dunkel. Nya mediers snabba expansion har inte helt och hållet ändrat det mediala landskapet. Traditionella nyhetsmedier såsom tidningarna, tv och radio fyller fortfarande en viktig funktion, har stor spridning och fungerar i varierad grad som opinionsbildare. Valet av undersökningsmaterial kom således att falla på det tryckta tidningsmediet i syfte att analysera deras rapportering och förmedling av nyheter kring Nya Slussen.

Att undersöka materialet med dels en kvantitativ innehållsanalys, och även en kritisk diskursanalys i den Faircloughska traditionen, är ett val vilket baseras på en strävan att nå ett så pålitligt resultat som möjligt. På de punkter där den ena eller andra teorin riskerar att vara ofullständig, för denna undersöknings materials behov, är min förhoppning att den andra teorin ska fylla en kompensterande funktion. Genom ett noggrant urval, operationaliserade frågeställningar och teoretiska definitioner, är intentionen att kunna besvara frågor om tidningsmedias rapportering, vinkling samt dess filtrerande och framlyftande funktion.

De konkreta frågor som ställs är:

- Vilka teman, diskussioner och debatter betraktas som viktiga?
- På vilket sätt framställs temana, diskussionerna och debatterna?
- Vilka möjliga tolkningar samt vilken förståelse för sakfrågan ger det läsaren?
- Försöker man påverka läsaren med språkliga och retoriska medel och i så fall hur?

- Är dagspressens återgivning statusskapande, d.v.s. talar man om för läsaren vad som är viktigt respektive oviktigt genom sin gatekeeperfunktion?

Avsikten med frågorna är att synliggöra opinionsbildande mönster och företeelser som kan vara svåra att upptäcka i enskilda sammanhang. Med ett likaledes rikligt men ändå väl avgränsat materialurval kan frågorna och undersökningen lyftas från vaga generaliseringar till övergripande konstateranden.

Hypotes

Medier tillskrivs ofta epitetet opinionsbildare. Gränsen mellan funktionen som allmänhetens upplysare, sakfrågors förespråkare och propagandister är hårfin, vilket medför att de aspekterna är vetenskapligt svåra att bedöma. Såväl traditionella som nya medier har förmågan att bilda opinion. Rörelser tillräckligt starka för att påverka, ändra och till och med att hindra politiska beslut kan härledas tillbaka till texter i varierad form och i olika kontexter. De ämnen, frågor och diskussioner som lyfts fram, och således anses viktiga, har inte enbart valts ut till följd av att man ansett dessa varit viktigast till sakinnehållet, utan för att de är av opinionsbildande karaktär och kan tänkas tilltala läsaren, samt väcka dennes intresse och engagemang. Den första hypotesen är således att det finns en tydlig medvetenhet hos textförfattarna vilket bidrar till att man presenterar vissa områden och samhälliga fenomen på ett sätt med vilket man avser påverka läsaren i dennes åsikt och handling. Områdena, fenomenen och frågorna engagerar och berör textproducenten, men behöver inte vara representativa för den statsbyggnadsmässiga förändringen, vare sig i nutid, historiskt sett eller i framtiden. Den hypotetiska förklaringen till detta går att finna i samhälliga strukturer, kulturella och ideologiska ståndpunkter.

Ytterligare en hypotes är att det inom sakfrågan, rapporteringen och debatten finns samhälliga grupperingar som inte enbart är av partipolitisk karaktär, utan det kan finnas andra orsaker som ligger till grund för åsikter, argument och det sätt på vilket de framställs. Den andra hypotesen är en förlängning av den första och ett visst samband mellan dem kan uppfattas.

Disposition

Bakgrundskapitlet innehåller en sammanfattad beskrivning av Slussens historia, vilket tjänar till att ge läsaren en enkel, men grundläggande förståelse om hur Slussen har utvecklats från

omkring 1000-talet fram till idag. Tidigare forskning inom området inkluderas i detta kapitel. Formalia och forskningsfrågor utgör ena halvan av metodkapitlet. Där beskrivs bland annat validitet, reliabilitet, källkritik, forskningstraditioner inom mediastudier, och de övergripande materialurvalskriterierna. Andra halvan består av presentation av teorier om de metoder, vilken undersökningen baseras på: kvantitativ innehållsanalys, kritisk diskursanalys och Aristoteliskorienterad neoklassisk analys. Teorierna kommer att presenteras ur ett allmänt samhällsvetenskapligt och medie- och kommunikationsvetenskapligt perspektiv. Det metodologiska användandet som är explicit för uppsatsen avhandlas såväl enskilt som sammanvävt för att åter förklaras i inledningen till det analytiska genomförandet.

Kompletterande teorier, som antingen ingår i eller syftar till att precisera resultatet, avhandlas i teorikapitel. Mediastudier och maktbegrepp inleder kapitlet och ett urval av sociologen Pierre Bourdieus teorier presenteras i syfte att lyfta fram ett möjligt samhällsvetenskapligt användande av begrepp som ideologi, kultur, ekonomi och urbanitet. På en samhällig nivå kan de knytas an till och förstås såväl tillsammans med som mot bakgrund av resultatet av den kvantitativa innehållsanalysen, kritiska diskursanalysen och Aristoteliskorienterade neoklassiska retorikanalysen.

Efter analyskapitlet diskuteras uppsatsen utifrån analysen, undersökningsresultatet, frågeställningen och det övergripande innehållet på ett sammanfattande sätt, vilket ligger till grund för de slutsatser som framförs. Därefter följer förslag till relaterade och fördjupande studier inom undersökningsområdet.

Urval

Att omgående förklara varför de, som opinionsbildare så högt ansedda, sociala medierna inte har varit huvudsakliga undersökningsobjekt har sin förklaring i att dessa medier hittills visat sig vara effektiva verktyg för att mobilisera grupper med ett redan befintligt engagemang. Sociala medier lyder heller inte under de pressetiska krav som finns inom traditionella medier. Ett blogginlägg från en privatperson förväntas inte vara objektivt i samma mån som en nyhetsartikel i en av landets upplagemässigt största dagstidningar. Eftersom undersökningen primärt inte syftar till att besvara frågor om opinionsbildningsmönster hos medieanvändare, har andra urvalsvariabler fått varit avgörande.

Mot bakgrund av uppsatsidéns tillkomst är min förhoppning att uppsatsen ska fungera som en del i ett bredare sammanhang. Att då undersöka en typ av media som historiskt

sträcker sig långt tillbaka i tiden skapar förutsättningar för jämförande och kompletterande studier. I materialvalsavsnittet kommer valet av tryckta tidningsmedier att diskuteras utifrån en presentation av mediet och dess nuvarande ställning i det mediala samhället. Val, såväl inkluderande som exkluderande, kommer kontinuerligt redovisas och motiveras, inte enbart i fråga om medietyp utan även valen av de specifika tidningarna.

Bakgrund

Slussen - Historisk bakgrund

Slussen har en lång, brokig och rik historia. Vid 1000-talet hade den stigande vattennivån allena bidragit till att endast vattnen kring Stadsholmen var de segelbara lederna mellan Östersjön och Mälaren. Stigande vattennivåer medförde också att dessa leder blev strömma, två förändringar som sammantaget bidrog till Stadsholmens betydelse som strategisk plats. Tvåhundra år senare hade Mälarens vattennivå uppnått högre höjd än Östersjön. Således kunde Mälaren betraktas som en insjö och på 1300-talet myntas benämningarna Söderström respektive Norrström. Som strategisk plats kom Stadsholmens bebyggelse att omges av murar och ett försvarstorn i slutet på 1200-talet. Det var just vid Söderström på Stadsholmen som det första försvarstornet låg, ungefärligt där kvarteret Venus finns idag. Byggandet av broförbindelser tar fart vid denna tid. Stadsholmen, nuvarande Södermalm och Norrmalm länkades samman via broar och det medförde ett större behov av att skydda Stadsholmen.¹ Det ursprungliga försvarstornet ersätts av ett yttre respektive inre torn, placerade på Södermalms nordligaste udde och på nuvarande Slussplan.

1400-talet

1409 nämns det inre tornet och tjuugoått år senare omtalas det yttre. Deras exakta tillkomstår kan dock ha varit tidigare.² Lite drygt hundra år senare byggs ännu ett försvarstorn, denna gång för plats åt kanoner. Ett fyrkantigt porttorn tillkommer även. De båda var placerade söder om det yttre försvarstornet. Ytterligare ett led i försvarssynpunkt var tillkomsten av en vallgrav, vilken så småningom kom att kallas Järngraven då järnhanteringen 1662 flyttade från Järntorget intill vallgraven.

1500-talet

Detta århundrades turbulens i och med den danska ockupationen av Stockholm 1520 satte sin prägel på Slussenområdet. Murarna kring Söderström hade tidigare rests och danskarna påbättrade Södertorns utsida samt lät gräva en vallgrav som utgick från en naturlig dæld i

---

¹ Sörenson, Ulf (red.), *Slussen vid Söderström*, Lind & Co, Stockholm, 2004, s. 16

² Ibid, s. 16-18

själva åsen. Sexton år efter Gustav Vasas intåg i Stockholm tog förstärkningsarbetet fart. Porttornen kom då att länkas samman av en mur som sedermera revs 1605. De vallgravar som danskarna påbörjat slutfördes under en tioårsperiod. Resultatet blev den såkallade Järngraven. Förbättringsarbetena fortskred bland annat under ledning av Anders Larsson, även känd som Anders målare. Tornen stärktes och fick en estetisk ny utsmyckning, stadsgravsranden renoverades och vallarna kring stadsgraven färdigställdes. Innan århundradets slut byggdes Söderport om och kröntes av riksvapnet.³

1600-talet

Hotet från Danmark var en realitet och Slussens strategiska läge innebar att man stärkte vallar och förbättrade vindbryggor på 1610-talet. Åt Saltsjösidan till började man 1626 att bygga det första Slaktarhuset på området. Under Drottning Kristinas regering invigdes den första slussen i Söderström år 1642. Slussen kom att namnges efter drottningen då den kallades för Kristinaslussen. Innan den första slussens tillkomst fanns två såkallade strömfåror, Lilleström respektive Kvarnström. Skepp kunde med hjälp av kättingar och halande föra skeppen motströms. De starka strömmarna genom Lilleström och Kvarnström användes för exempelvis kvarnverksamhet, vattensmedjor och slipverk. Dessa byggnader som befann sig ovanför Kvarnströmmen vilade på en instabil grund av träpålar och stenkistor, och kom därmed att rasa otaliga gånger när vattenståndet steg. Arkitekten Jean de la Vallée hade utformat en omfattande plan för Slussen 1680 vilken sträckte sig mellan Slottsbacken till Kornhamn. Ett av de mest betydande förslagen gick ut på att ändra Skeppsbron till en gatuled. Det stora byggnadsprojekt som realiserades under perioden var Södra Stadshuset, numera Stockholms stadsmuseum. Arkitektuppdraget gick till de la Vallées huvudkonkurrent Nicodemus Tessin d.ä.

1700-talet

Ytterligare drygt hundra år senare, 1755, invigdes uppfinnarens och vetenskapsmannen Christopher Polhems sluss, fyra år efter dennes död.⁴ Den nya slussen var både bredare och djupare och dess tillkomst kom att förändra mycket av området kring Söderström. Polhemsslussens tillkomst hade föregåtts av att Kvarnströmmen delvis igenfyllts och överdäckats. 1749 uppförde man en bro över kvarnströmmens östra sida och på den västra

---

³ Eklund, Hans, *Se på Slussen: från Söderbro till Karusellen : historik, projekt, framtidsperspektiv*, Stockholms stadsmus., Stockholm, 1982, s. 9

⁴ Christopher Polhem. <http://www.ne.se/lang/christopher-polhem>, Nationalencyklopedin, hämtad 2012-04-21

sidan av slusskanalen byggdes en bro med vindbryggor. Fyra nya torn i rött tegel höll vindbryggornas maskineri. Färgen på teglet bidrog till namnet på överfarten; Röda slussen. Ett tidigare slakthus byggt i trä ersattes av ett nytt i sten. Även de gamla kvarnhusen fick se sig utbytt mot nya. 1793, under Gustav IV Adolfs förmyndarregering, byggdes en ny vindbro över slusskanalens östra sida. Då delar av den var målat i blått kom den att i folkmun kallas för Blå slussen.⁵ Förutom Röda och Blå slussen fanns Gröna gången, vilket var en gångpassage på en holme strax norr om slusskanalen.

1800-talet

Århundradets stora markering i Slussens historia sker 1852 då den tredje Slussen invigs. Konstruktör till denna sluss är Nils Ericson. Till skillnad från de tidigare slussarna var den nya ännu djupare och bredare. Kravet på ökad djup och bredd berodde på de förutsättningar som ångbåtstrafiken krävde. Precis som vid uppförandet av Polhems sluss betydde den nya Ericsonsslussen att närområdet förändrades. Hus i kvarteret Kornhamn revs vilket även var fallet för en grönsaksbasar vid Gröna gången, två strömkvagnar och det södra slaktarhuset. Söder om slussen anlade man den plats som kom att hålla den staty föreställande Karl XIV Johan, vilken invigdes 1854. Polhemsslussens ränna bevarades såtillvida att den omgjordes till fiskpump. Ovanpå lät man bygga en ny basarbyggnad och omkring uppfördes salubodar.⁶ Ericsonsslussen motsvarade dock inte den växande industrialiseringens krav. Fartygens storlek, tyngre trafik i form av droskor, gående och så småningom spårvagnar innebar att slussen betraktades som för smal och grund, och gatorna samt broar upplevdes som trånga. Inte enbart trafiken var ett problem, utan de naturliga förutsättningarna sågs som ett hinder. Det som syftades till var Södermalms höjdskillnader. De sammantagna upplevda problemen resulterade i förslag från Stockholms stads sida om en ny och större slusskanal. Förslaget som lades fram 1895 antogs inte. Flera efterföljande förslag om ändringar av slussen och Söderströmsområdena gick samma öde till möte.

1900-talet

Den 15 oktober 1935 invigs den då nya Slussen av Gustaf V i närvaro av kronprinsparet, andra representanter från kungafamiljen, ledande politiker och inte minst 10 000 personer. Fyra år tidigare hade arkitekten Tage William-Olssons förslag rekommenderats och den 30 mars 1931 fattade Stadsfullmäktige beslut om en reglering av Slussen. Två år senare

---

⁵ Sörenson, Ulf (red.), *Slussen vid Söderström*, 2004, s. 41

⁶ *Ibid*, s. 53-54

godkändes den stadsplanen för Slussen, men betydande arbeten i själva området var redan igång och i vissa fall redan klara såsom spårvagnslinjen Skanstull-Slussen. Först ut som talare vid invigningen 1935 var borgarrådet Yngve Larsson. Vid ceremonin tilldelades arbetsledaren även major Carl Thulin Nordstjärneordern. Den icke närvarande har kunnat läsa om händelserna i andra delen av Yngve Larssons självbiografiska *Mitt liv i Stadshuset* där han citerar sitt invigningstal om ”Mälardrottningen som fått en funkismöbel till sina andra sköna inventarier”. Vidare beskrev han det hela som ”en lycklig dag i folkstyrets Stockholm, ett festligt möre mellan stockholmare och deras förtroendemän: vårt uppdrag var att styra och ställa så att staden och folket skulle trivas”.⁷

Katarinahissen fick ett nytt utseende. Den gamla elevatorn, konstruerad av ingenjören Knut Lindmark, hade reparerats under århundradets början och William-Olsson hade lagt fram ett förslag för förändring vilket dock fått avslag. Kooperativa förbundets egna arkitektkontor i samarbete med ett par andra arkitekter kom fram till det förslag som än idag kan skådas, om än i detalj något förändrad. Själva hissen invigdes i november 1935, men restaurang Gondolen var färdig redan på Slussens invigningsdag.^{8 9}

Ett stadsbyggnadsprojekt

Efter en sammanfattat historisk genomgång landar vi i vår egen samtid. Det kräver en avgränsande definition av vad som avses med Slussen, innan arbetet kan fortskrida. En vanlig omfattning är området kring Karl XIV Johans torg, Södermalmstorg, slussenmaskineriet, betongkarusellen och det innersta av Stadsgården.¹⁰ Definitionen är ungefär trettio år gammal, men är adekvat än idag.

Ett av huvudproblem, ur byggnadssynpunkt, med Slussen är hur man ska lösa de korsande trafiklagen och samtidigt ta hänsyn till Slussen som historisk plats, vilken under lång tid utgjort stadskärnan i Stockholm. Idag korsas vattnet mellan Södermalm och Gamla Stan av Tågbron, Centralbron, en motorvägslösning och T-banebron.¹¹ Utan att hänge sig åt värderingar kan man konstatera att dessa konstruktioner syftar till transport av tung trafik i

---

⁷ Larsson, Yngve, *Mitt liv i stadshuset. D. 2, I tjänst hos denna stolta stad (1920-1954)*, Stockholms kommunalförvaltning, Stockholm, 1977, s. 497

⁸ Eklund, Hans, *Se på Slussen*, 1982, s. 17

⁹ Nordberg, Tord O:son, *Söderport och slussen: en skildring av slussområdets historia i anledning av slussombyggnadens invigning den 15 oktober 1935*, Stockholms stads slussombyggnadskommitté, Stockholm, 1935, s. 65

¹⁰ Eklund, Hans, *Se på Slussen*, 1982, s. 5

¹¹ *Fem idealister visar ny syn på Slussen*: Monica Andersson, Kjell Forshed, Svante Forsström, Ulla Joneborg, Torsten Westman, Arkitekturgalleriet, Stockholm, 2008, s. 2

olika former. Som utgångspunkt för de olika förslag som lagts fram under de senaste åren har det funnits ett antal givna premisser som i hög utsträckning har satt sin prägel på förslagen och begränsat de byggnads- och stadsplaneringsarkitektoniska möjligheterna. Tvånget att T-banan ska fortsätta att gå över en bro och inte grävas ned, är ett sådant exempel. Nedgrävningsförslagen som presenterats har behandlat iden om att bygga en tunnel från Norrström till Mariatorget/Medborgarplatsen och stationerna Slussen samt Gamla Stan ska ersättas med en gemensam station under Söderström. Förslaget granskades och bedömdes genomförbart av två professorer på KTH, vilkas expertis ligger inom områdena tunnelbyggnad och vattenbyggnad.¹² Förslagen har delvis syftat till att möjliggöra en återgång till den ursprungliga topografin på Södermalm genom en sänkning av Södermalmstorg, som nu är förhöjt. Kärnan i problematiken, enligt de som förespråkar alternativa lösningar till ombyggnationerna av Slussen, är tunnelbanans läge eftersom de nya förslagen utgår från att den ska bestå i sin befintliga form och då måste överbyggas.

En riksangelägenhet

Kan en ombyggnation av ett område i Stockholm vara en riksangelägenhet? Påverkar det och berörs befolkningen utanför Stockholms stadsgränser i någon nämnvärd utsträckning? I och med Slussens rika historia och det tydliga spår av historien som ännu finns kvar och framkommer vid rivningar och utgrävningar, finns det en kontinuitet att knyta an till. Johan Palmgrens dokumentär *Händelser vid Slussen* visar att det finns ett intresse för Slussen, ett starkt engagemang och att det är en fråga som berör och upprör långt utanför stadsgränsen.

Nuvarande situation

Den 12 december 2011 antog kommunfullmäktige i Stockholm detaljplanen för Nya Slussen. Detta var det sista steget i en lång och omfattande beslutsprocess, vilket leder hela Slussenprojektet in i en ny fas. I och med att projektet är omdiskuterat och väcker starka känslor räknade man med att överklaganden skulle inkomma till Länsstyrelsen som den första instansen i en överklagandeprocess. Torsdagen 2 maj 2012 meddelade Länsstyrelsen att alla överklaganden om detaljplanen avslås. Totalt kom 205 överklaganden in till Länsstyrelsen som gör bedömningen att 45 av dessa är berörda av Slussenombyggnationen och därför har rätt att överklaga till nästa instans. Det som Länsstyrelsen utreder och tar hänsyn till vid sin bedömning av överklaganden är om kommunen har begått några formella fel i planprocessen

---

¹² *Fem idealister visar ny syn på Slussen*, Stockholm, 2008, s. 4

samt om den eller de överklagande kommer att lida skada av ombyggnationen. Nästa instans som de 45 utvalda överklagande kan vända sig till är Mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolen är även den instans som Stockholms stad vänder sig till med sin ansökan om tillstånd att utföra arbeten i vattnet och ändra Mälarens reglering. Ytterligare ett steg mot påbörjandet av ombyggnationen togs då Stadsbyggnadsnämnden godkände detaljplanen för bussterminalen vid Katarinaberget. Ärendet går sedan vidare till kommunfullmäktige, som kommer att ge sitt utlåtande inom en snar framtid.

Byggstarten för Nya Slussen är planerad till 2013. Den byggnadsperiod som är under planering är tiden 2013-2020 då slutdatumet för det som man kallar ”den nya lösningen” ska invigas. Efterföljande år väntas övrig bebyggelse att färdigställas.^{13 14 15}

---

¹³ Länsstyrelsen Stockholm. ”Länsstyrelsen avslår överklaganden av Nya Slussen”, <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/nyheter/2012/Pages/lansstyrelsen-avslar-overklaganden-av-nya-slussen.aspx> (Hämtad 2012-05-03)

¹⁴ Stockholms stad. ”Alla överklaganden avslås”, <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/NyaSlussen/Aktuellt1/Slussen/Alla-overklaganden-avslas/> (Hämtad 2012-05-03)

¹⁵ Stockholms stad. ”Detaljplan för nya bussterminalen godkänd”, <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/NyaSlussen/Aktuellt1/Slussen/Detailplanen-for-nya-bussterminalen-godkand/> (Hämtad 2012-05-03)

Teori

Mediestudier

Makt

Studiet av makt är en studie i relationer. Maktbegreppet har dock visat sig vara mycket mer komplext än så. Definitionen av makt varierar ofta mellan olika ämnen, men det kan även finnas väsensskilda definitioner och angreppssätt inom ett och samma ämne. Vad man avser med makt är ett relationsbaserat nollsummespel där utgångspunkten är att alla människor inte kan inneha lika mycket makt, och att den enes makt kan innebära brist på makt för den andre. Makt kan vara en fråga om vem som påverkar någon annan. Ibland är makt synlig medan den i andra fall är mer svåridentifierad.¹⁶

I *Media and the Modernity. A Social Theory of the Media* delar John B. Thomson in makt i fyra olika kategorier där han definierar vilka resurser de brukar och vilka institutioner som vanligen utövar makten.

Typ av makt	Resurser	Institutioner
Ekonomisk makt	Materiella och finansiella	Ekonomisk (företag, banker)
Politisk makt	Auktoritet	Politiska (stat)
Tvångsmakt	Fysiskt och väpnat våld	Polis och militär
Symbolisk makt	Informations och kommunikation	Kulturella (media, skola)

Med ekonomisk makt avses företag och andra finansiellt starka institutioner som utövar makt genom sina materiella och finansiella tillgångar. Materiella tillgångar kan vara såväl naturresurser som maskiner och arbetskraft. Politisk makt är den makt som stater och regeringar utövar genom lagar, regleringar, skatter och andra politiska styrmedel. Tvångsmakt utövas av institutioner och organisationer som använder hot och våld som påtryckningsmedel. Det kan röra sig om en militärjunta, polisen eller kriminell organisation exempelvis. Medier faller inom den fjärde kategorin symbolisk makt tillsammans med religiösa institutioner och skola. Den symboliska maktens resursmedel består av symbol- och meningsproduktion.

---

¹⁶ Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (red.), *Mediesamhället: centrala begrepp*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009, s. 16

Makten erhålles genom förmågan att övertyga andra samt att förmedla budskap och idéer. Den teknologiska aspekten är också viktig då graden av makt påverkas av hur många människor man når ut till med sitt budskap.^{17 18}

Medier och makt

En vanlig definition av makt inom medie- och kommunikationsforskningen är förmågan att påverka en eller flera personer till något som inte tvunget är till den eller dessas intresse. I Kent Asps avhandling *Mäktiga massmedier* formar författaren en teoretisk utgångspunkt där mediernas makt delas in i typer: 1) makt över publiken och 2) makt över mediernas innehåll. Det finns tre aktörer mellan vilka man kan se relationer och maktutövande. Aktörerna är medierna, politikerna och publiken.¹⁹ Genom kontroll över innehållet och uppmärksamhet har medierna en viss kontroll över politikerna, men politikerna kan också kontrollera medierna genom att delge medierna information och nyhetsstoff. Medierna befinner sig till en grad i beroendeställning av politikerna då politikernas vilja att delge information är av betydelse. På samma sätt utgör mediernas förmåga att antingen negligera eller uppmärksamma ett påtryckande verktyg på politikerna. Mediernas makt över publiken består i förmågan att påverka åsikter, attityder och att bidra till kunskap.²⁰

Asps undersökningar rör främst mediers politiska nyhetsrapportering, vilket bidrar till att hans slutsatser är än mer adekvata för denna undersökning. Trots att avhandlingen publicerades för drygt 25 år sedan, vilket kan ses som lång tid i det snabbt föränderliga medieklimatet, är mycket av dess innehåll relevant i dagens forskning. Begrepp som *mediekrati*, vilket innebär att massmedierna alltmer avgör den politiska debattens innehåll, hur den ska tolkas och vilka slutsatser publiken bör dra av den, är ett exempel på detta.²¹ Nackdelen med att begränsa sig till endast tre aktörer, enligt Asps modell, är att man riskerar missa bortomliggande aktörer och påverkande faktorer som kan te sig tämligen osynliga, men ändå utgör en betydande maktfaktor. En ytterligare risk är att man lätt tenderar att se aktörerna som isolerade enheter när de i själva verket är delar av en bredare kontext och större sammanhang. Ett sådant synsätt finns hos Pierre Bourdieu vilken ser journalistiken som en liten autonomi i beroendeställning till andra fält, där politiken och ekonomin är de fält med störst inflytande. Kritiken mot den typ av forskning som återfinns hos Asp grundar sig just på

---

¹⁷ Thompson, John B., *Medierna och moderniteten*, Daidalos, Göteborg, 2001, s. 17

¹⁸ Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (red.), *Mediesamhället*, 2009, s. 19-20

¹⁹ Asp, Kent, *Mäktiga massmedier*, 1986, s. 341

²⁰ *Ibid*, s. 357

²¹ Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (red.), *Mediesamhället*, 2009, s. 26

ett alltför statistiskt synsätt där makten behandlas som bytesrelationer. Den Foucauldianska postmoderna forskningen hävdar istället att makt uppstår mer oregelbundet, reproduceras, bekämpas, ompaketeras, försvinner och återuppstår.²²

Vidare har även en viss förskjutning av maktbalansen ägt rum alltsedan Asps avhandling publicerades. I en analys av Demokratirådet från 2007 pekar just deras resultat på detta. Man menar där att medierna och den enskilde journalistens makt har ökat genom den så kallade redigeringsmakten.²³

Nyhetstyp

Inom nyhetsjournalistik är det vanligt att man delar in nyheter i *händelsenyheter* och *tendensnyheter*. Händelsenyheter kännetecknas av en förändring eller att något inträffar och att detta sker snabbt, plötsligt och påtagligt, medan tendensnyheter kan förklaras som en långsammare förändring. Förändringar kan dock övergå från att vara tendensnyheter till händelsenyheter. Journalisten Erik Fichtelius anger klimatförändringar som exempel på en tendensnyhet som kan övergå till händelsenyhet. Översvämningar och tsunamis kan ha sin grund i långsamma förändringar, men när dessa inträffar blir de händelsenyheter.²⁴

Staden som en plats och miljö i ständig förändring faller således inom kriterierna för att vara tendensnyhet. De stora förändringar som står för dörren i fallet Slussen innebär att Slussen har gått från att vara en tendensnyhet till händelsenyhet.

Vinkel, engagemang och objektivitet

En journalist har ett brett spektra av infallsvinklar att presentera en nyhet på. Nyheter kan vinklas utifrån olika sakförhållanden i det inträffade, men också utifrån olika berörda och inblandade personers perspektiv. Syftet med vinkeln varierar ofta i hög grad. Det kan vara en fråga om att göra en berättelse begriplig och intressant, men det kan även finnas personliga motiv bakom vinklingen. Fichtelius menar att det finns en ständig konflikt mellan engagemang och objektivitet hos journalisten och nyhetsförmedlaren. Att byggandet av Öresundsbron får stå som exempel på en nyhet där engagemang riskerar att övergå i

---

²² Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (red.), *Mediesamhället*, 2009, s. 34

²³ Ibid, s. 28

²⁴ Fichtelius, Erik, *Nyhetsjournalistik: tio gyllene regler : version 2.0, 2., uppdaterade uppl., UR, Stockholm, 2008, s. 18-19*

opartiskhet är ingen slump. Byggnadsprojekt berör och upprör, men som Fichtelius påpekar är det inte upp till den enskilda journalisten att bestämma huruvida bron ska byggas eller ej.²⁵

Den synlige journalisten

Journalistens roll har märkbart förändrats sedan de digitala mediernas stora genombrott. Förändringarna, som skulle kräva omfattande forskning i sig att dokumentera, kan inte enbart ses mot de mediala förändringarna, utan bör förstås utifrån vår föränderliga syn på människor och individen. Det är numera snarare regel än undantag att vi får veta mycket mer om den journalist och reporter som ligger bakom ett nyhetsinslag eller en artikel. Signering med namn, bild, kameravinklar och klippning lägger en helt ny tonvikt på journalisten som individ.²⁶

Produktion, kontroll och makt

I fråga om produktion och makt är det inte enbart av intresse att undersöka enskilda fall utan det finns anledning att se på det totala utbudets sammansättning. Den typen av diskussion gäller oftast marknaden i ett mer nöjesindustripåverkat produktions- och konsumtionsmässigt perspektiv. Det utgör dock inget hinder för att man applicerar den här typen av teoretiska tankar i frågor som rör nyhetsmedier. Idén om att konsumenten eller mottagaren inte kan välja något som den inte har blivit erbjuden är lika gångbar i detta sammanhang som i fråga om tv-program av nöjeskaraktär.²⁷

Påverkan

Påståendet om att medieforskning primärt syftar till att förstå hur människor påverkas av medier är diskutabelt och korrekt på samma gång, menar medievetenskapsprofessorn Jostein Gripsrud.²⁸ Intresset för påverkan och fokus på text och språkliga betydelser kan i viss mån härledas till ett modernistiskt synsätt. Texters uppbyggnad och sammanfogning kan påverka människor på både ett positivt och negativt sätt. Tanken om kulturindustrin som konformitetsfrämjande får sitt genomslag i och med Frankfurtskolans skapande av kritisk teori, vilket så småningom leder till det man kallar för ideologikritik där man intresserar sig för hur medierna bidrar till reproduktion av tankesätt och samhällsförhållanden.²⁹ Det har

---

²⁵ Fichtelius, Erik, *Nyhetsjournalistik*, 2008, s. 21-23

²⁶ Gripsrud, Jostein, *Mediekultur, mediesamhälle*, 3., [bearb.] uppl., Daidalos, Göteborg, 2011, s. 383

²⁷ Ibid, s. 382

²⁸ Ibid, s. 57

²⁹ Ibid, s. 60-62

varit förekommande att det inom den ideologikritiska forskningen funnits en övertro på mediernas och texters betydelse och förmåga att påverka. Övertron behöver inte vara en komplett felbedömning sammantaget sett, men just idén om att texter i sig självt har en samhällsomvälvande förmåga har alltmer ifrågasatts. Istället bör man undersöka och försöka förstå språkbruk och texter i ett bredare kulturellt och socialt sammanhang för att kunna begripa dess betydelse.³⁰

Gatekeeper

Begreppet gatekeeper myntades av socialpsykologen Kurt Lewin 1947. I Lewins fall användes termen för att kartlägga livsmedelsdistribution till hushållen. Relativt snabbt kom begreppets användningsområde att breddas och upptas av andra discipliner, främst inom medie- och kommunikationsforskning. En gatekeeper i ett socialt system beslutar vilken eller vilka av en viss vara, material, artikel, information etc. som får tillträde till systemet. I medie- och kommunikationssammanhang handlar det i regel om vad som styr urvalet av nyheter.

Gatekeepers eller kommunikationsplanerare kan utöva en varierad grad av makt. Makten består i kontrollen och bestämmandet över vilken information och kommunikation som får passera, det vill säga vad som släpps igenom. Ofta är det dock inte frågan om ett aktivt maktutövande utan gatekeeping sker då snarare enligt rutinartade kriterier och principer. Frågor av standardiserad karaktär som formar dessa principer och kriterier kan se ut enligt följande:

- Vad behöver publiken/mottagarna veta från ett material?
- Vad vill de veta?
- Vad vet de allredan?
- Vad kommer de att förstå?
- Vad kommer de att vägra att acceptera?

Frågor av ovanstående slag förekommer inte endast inom nyhetsmedia utan förekommer även bland kommunikationsplanerare, en annan grupp där gatekeeping är ett förekommande och betydande inslag.

Fokus inom forskningen är sällan att identifiera vem som är gatekeeper utan istället finna urvalskriterier och bakgrunden till dessa. En viss förändring i frågan kan ses beroende på vilken typ av media man studerar. Förändringar i den redaktionella rollen och främst den

---

³⁰ Gripsrud, Jostein, *Mediekultur, mediesamhälle*, 2011, s. 63

annorlunda organisatoriska modellen som finns hos många sociala medier är bidragande till denna utveckling. Tidigare medieforskning i ämnet har visat att redaktörerna och andra gatekeepers beslut har tagits utifrån en blandning av allmänna principer om nyhetsvärderingar, organisatoriska rutiner, och vanlig excentricitet.^{31 32}

Mediekonsumtion

Sverige har en långtgående tradition av dagstidningsläsande. Tillsammans med Norge och Finland ligger Sverige i topp i mätningar av läsvanor av dagstidningar i Europa. Drygt två tredjedelar av Sveriges befolkning kom i kontakt med en dagstidning en genomsnittlig dag 2010. 2010 utkom SOM-institutet med en läsvanestudie som sträcker sig från 1986-2009 med fokus på tidningsväsendet och befolkningens läsvanor. En genomsnittlig dag 2009 uppger 77 % av de tillfrågade att de konsumerar en dagstidning.³³ Kvällspressen har inte samma spridning men når ändå ut till en tredjedel av befolkningen. Läsandet av lokala morgontidningar är fortfarande högt även om prenumerationerna sakteliga minskar. Här kan man se regionala skillnader då antalet abonnenter av morgontidningar minskar kraftigare i storstadsområdena än på mindre orter och landsbygden. Detta kan delvis förklaras med konkurrensen från gratistidningarnas utspridning på större orter, vilket bidrar till att det sammantagna läsandet av dagspress i storstadsområdena befinner sig på en hög nivå. Praktiska detaljer såsom distribution påverkar läsmönstren och skapar skillnader mellan vardag och helg, då främst med betoning på söndagen. De morgontidningar som saknar söndagsutgivning eller inte erbjuder utgivning över hela landet denna dag bidrar till att dagstidningsläsandet på söndagar är mindre än under övriga veckan, och att således kvällstidningsupplagorna ökar.³⁴ Tidningsvanorna är inte enbart en platsbunden fråga utan demografiska skillnader går att finna i kategorin ålder. Dagstidningsprenumerationer bland unga är lägre än bland äldre. Gratistidningar och webbtidningar ersätter det mer traditionella bruket av morgontidningar. Detta är inte kopplat direkt till en persons ålder i sig utan bör snarare förstås som ett livsstilmönster där många unga människor följer en speciell livsstil.³⁵

Näteditionerna av de traditionella papperstidningarna har sedan ett drygt tiotal år tillbaka tagit marknadsandelar från såväl dags- som kvällspressen. Störst av dem alla är

---

³¹ Windahl, Swen, Signitzer, Benno & Olsen, Jean T., *Using communication theory: an introduction to planned communication*, 2., [updated and enhanced] ed., SAGE, London, 2006

³² gatekeeper. <http://www.ne.se/lang/gatekeeper>, Nationalencyklopedin, hämtad 2012-04-18.

³³ Wadbring, Ingela, *Läsvanestudien 1986-2009. En presentation från Dagspresskollegiet*, JMG, Göteborg, 2010

³⁴ Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela, *Massmedier: press, radio och tv i den digitala tidsåldern*, 10., uppdaterade uppl., Ekerlid, Stockholm, 2011, s. 366

³⁵ Ibid, s. 367

Aftonbladet.se som är större i varje enskilt utgivningsområde än de lokala tidningarnas näteditioner. Framförallt så kallade smartphones men även läsplattor ritar om kartan för hur en tidning kan läsas. Den digitala konkurrensen har bidragit till markant minskade upplagor för kvällstidningarna. Det är dock, som påvisats ovan, kvällstidningarnas digitala versioner som klarat sig bäst.³⁶

I och med snabbt föränderliga mediekonsumtionsmönstren tenderar användarstatistik att lika snabbt bli förlegad. I förhållande till en undersökning av en samtida händelse är det dock ej av intresse eller nytta att spekulera i eller veta något om det framtida tidningsanvändandet. Därför blir de senaste årens förändringar och vanor de mest relevanta för undersökningen, men ett större och framförallt historiskt perspektiv är likaledes viktigt.

---

³⁶ Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela, *Massmedier*, 2011, s. 368

Pierre Bourdieu - Kultursociologi

I syfte att bättre förstå och mer långtgående kunna uttala sig om den kvantitativa och kvalitativa analysen kommer valda delar av Pierre Bourdieus kultursociologiska teorier att tillämpas. Fairclough poängterar att sociologiska teorier och kulturteorier lämpar sig väl att inkorporeras i studiet av den sociala praktiken. Konkret i det här fallet innebär det att man med hjälp av Bourdieus teorier kan synliggöra samhällsfenomen, ideologier, gemensamheter och skillnader, samt beskaffenheten hos eventuella grupper och andra aktörer. Tankesättet kommer att visa sig i förfarandet då Bourdieus kultursociologiska teorier kommer att följa upp den mer lingvistiskt nära delen av den kritiska diskursanalysen och aristoteliskretoriska neoklassiska analysen. Genom att inkorporera och använda Bourdieus teorier ämnas analysen att lyfta fram frågor om kultur, ideologi, ekonomi, arkitektur och urbanitet på såväl samhällsnivå som inom specifika fält. Nedan presenteras ett antal nyckelbegrepp hos Bourdieu som är grundläggande för analysen.

Fält

Att Bourdieu i de här sammanhangen avstår från att använda samhället som begrepp beror på att sociala sammanhang eller samhällen per automatik inte utgör ett socialt fält. Ett socialt fält består av agenter, gemensamma föreställningar, institutioner, ideal, ideologi, investeringar och insatser. Likt en diskurs som kan bestå av flertalet andra diskurser kan ett fält bestå av flera andra fält. Det gäller såväl för politiska som kulturella fält.³⁷ En ytterligare sammanfattad beskrivning av fält är att förklara begreppet som system av relationer mellan positioner. Inom fältet kan agentens position fastställas. Positionen inom fältet bestäms och skapas av interaktion mellan normer vilka är rådande. Habitus samt socialt, ekonomiskt och kulturellt kapital hos agenten ingår likaledes i positionsbestämmandet. Möjligheterna till förflyttning eller avancemang inom fältet är ofta förutbestämt och begränsat. Kapitalvolymen som nedärvd innebär att det finns ett motsvarande antal banor vilka leder till likvärdiga positioner.³⁸

Inom det sociala fältet pågår, enligt Bourdieu, en kamp eller konkurrens. Därav förekommer i vissa sammanhang begreppen kampfält eller konkurrensfält för att beskriva det sociala fältet. Vad som menas med idéerna, är människor och institutioner som strider om

---

³⁷ Broady, Donald, *Sociologi och epistemologi: om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, 2., korr. uppl., HLS (Högsk. för lärarutbildning), Stockholm, 1991, s. 270

³⁸ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 4. uppl., B. Östlings bokförl. Symposion, Stockholm, 1993, s. 264

något gemensamt, exempelvis rätten att bedöma litterär kvalitet inom ett samhalligt och föränderligt område.

För att ett område skall kunna analyseras som ett fält i Bourdieus mening krävs att det besitter en väl utvecklad *autonomi*, det vill säga självständighet i förhållande till andra fält och till omvärlden i övrigt. Inom dessa autonoma fält krävs och värderas kapital olika. För att kunna studera olika fält behövs därför kunskap och medvetenhet om detta. Fälten behöver inte enkom vara såkallade sociala fält utan kan även var fält av institutioner. Ett sådant exempel är när fältet konstrueras utifrån grundval vilka kan härledas till institutioner snarare än individer och mindre grupper. Om man ytterligare uppehåller sig vid det litterära fältet kan man hämta fler exempel därifrån. Studier av fältet skulle exempelvis kunna grunda sig på litterärt kapital, samt andra typer av kapital hos författare, kritiker och förläggare.

Ytterligare ett fältbegrepp hos Bourdieu som är av stor vikt, är maktens fält. Syftet med begreppet är att övergripligt definiera systemet av relationer mellan alla betydande kapitalarter. Hittills har fälten beskrivits utifrån produktionsfält, men Bourdieu definierar även det konsumtionsfält där (inom det litterära fältet) publik och läsare ingår. Inom de såkallade produktionsfälten finns dessutom subfält. En variant av ett produktionsfält kan vara just det kulturella fältet och därifrån kan man finna just subfält såsom sociologins fält eller musikens fält.

Sociala positioner och identitet

Sociala positioner och innehavarens dispositioner står i ett direkt sambandsförhållande, vilka kan följas från banor som leder till de bestämda, men föränderliga, positionerna. Något förenklat kan ett socialt fält sammanfattat förstås som en grupp människor vilka sammanförs av gemensamheter vilka kan vara kulturellt, ekonomiskt, socialt eller av intresse, gemensamma. Inom, men även sinsemellan, är fälten hierarkiskt ordnade. Bourdieu skriver: ”Med andra ord definieras en betingelse av allt som särskiljer den från det den inte är, och särskilt från det den står i motsättning till: i skillnaden definieras och bekräftas den sociala identiteten.”³⁹

---

³⁹ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 1993, s. 300

Smak

Såväl smak som livsstil innebär inte enkom en definition av den egna smaken genom ett handlande som visar vad som är att föredra. Det kan i lika stor utsträckning vara definierande att på olika sätt ge uttryck för vad man uppfattar som dålig eller bristande smak och stil. Smak kan förstås utifrån ett system av förklarande faktorer. Två i detta system, odiskutabelt alltid närvarande, element menar Bourdieu är kulturellt kapital och levnadsvanor.⁴⁰ Ett nyckelantagande hos Bourdieu beträffande smak är förkastande av de ekonomiska teorier som hävdar det finns objektiva eller tekniskt karaktäristiska egenskaper hos exempelvis produkter vilka skapar identiskt förnimmelse av subjekt.⁴¹

Synsättet är avgörande för undersökningen såtillvida att det inte finns universella och objektiva förhållningssätt till Slussen som fysisk plats. Samtliga nivåer av den kritiska diskursanalysen genomförs utifrån ett accepterande av det synsättet.

Till grund för livsstilar ligger förmågan att tillägna sig objekt eller praktiker vilka är antingen klassificerade, klassificerande alternativt både och. Detta kan ses som synonymt med eller som en direkt förlängning av smaken.⁴²

Habitus

Bourdieu's teorier har en tydlig förankring till det franska samhället och landets historia, vilket är extra påtagligt i hans framställning av smak och habitus. Han beskriver begreppet enligt följande: ”Habitus är förkroppsligad nödvändighet, omformad till generativa dispositioner vilka ger upphov både till meningsfulla praktiker och till uppfattningar som kan ge mening åt samma praktiker.”⁴³ Hos Bourdieu uppfattas följaktligen habitus som ett förkroppsligat kapital, vilket grundar sig på människans vanor. Vanor som hon erhåller redan som barn från familjen och skolan. Om man godtar resonemanget leder valen till reproducerande av kulturella praktiker och olika former av kapital. Övergripande kan habitus ses som ett system av dispositioner för hur människor kan handla, tänka och positionera sig i den sociala världen. Eftersom en människas habitus kan spåras till tidiga skeenden av livet resulterar det ofta i ett handlingsmönster som är, mer eller mindre, medvetet upprepande.

Upplevda erfarenheter är inget nödvändigt krav för att förstå erfarenheter, enligt Bourdieu. Inte heller behöver förståelsen ha något att göra med sympati. Habitus är istället ett objektivt

---

⁴⁰ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 1993, s. 247

⁴¹ Ibid, s. 248

⁴² Ibid, s. 303

⁴³ Ibid, s. 298

förhållande mellan två objektiviteter, vilket innebär att relationen mellan praktiker och aktuella situationer kan upprätthållas och vara begriplig.⁴⁴ Klassens betingelser förkroppsligas i ett såkallat klasshabitus. Det sker då betingelserna tvingas fram genom betingande.⁴⁵ I förlängningen innebär det att individens habitus påverkas av den härskande gruppens habitus. Habitus är således även relaterat såväl till historia som till kultur.

Det sociala rummet

I det sociala rummet betraktas sociala grupper som aktörer vars relationer mellan intagande av positioner studeras som i ett system. Med sociala grupper avses bland annat klasser, klassfraktioner och yrkesgrupper. I jämförelse med andra forskningstraditioner kan Bourdieus sociala rum som begreppslig innebörd kompareras med klassanalys och undersökningar om social stratifiering.

Hos Bourdieu kan man likställa begreppet den dominerande klassen med det mer vedertagna konceptet överklassen. Den dominerande klassen är indelad i två grupper: en ekonomisk och en kulturell. Utifrån nyss nämnda begreppsdiskussion bör samtidigt nämnas att det sociala rummet kan användas begreppsligt i en tradition vilken följer Bourdieu, men utan att man använder samtliga begrepp vilka brukar förekomma i hans egna studier.⁴⁶

Kapital

Kapital kan hos Bourdieu konkret beskrivas som symboliska och materiella tillgångar. Det existerar olika varianter av kapital, främst *kulturellt*, *socialt* och *ekonomiskt*, men det förekommer även specifika arter såsom *utbildningskapital*, *vetenskapligt kapital* och *litterärt kapital*. Kulturellt kapital kan bestå av ett välansett språkbruk och kännedom om finkultur. Släktskap, vänskap, kontakter, medlemskap och kåranda kan alla räknas till det sociala kapitalet. Mest begreppsnära är det ekonomiska kapitalet som avser en persons materiella och ekonomiska tillgångar samt förtrogenhet med ekonomiska system. De tre sistnämnda kapitalarterna; utbildning, vetenskap och litteratur, är alla tillräckligt begreppsnära för att förstås rent bokstavligt. När en tillgång erkännes kan man tala om den i termer av *symboliskt kapital*. Det innebär att tillgången är kontextberoende. En specifik examen kan utgöra ett

---

⁴⁴ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 1993, s. 250

⁴⁵ Ibid, s. 251

⁴⁶ Broady, Daniel, "Inledning: en verktygslåda för studier av fält" *Kulturens fält*, Bokförlaget Daidalos, Göteborg 1998, s. 3-4

utbildningskapital i ett sammanhang, medan samma examen i ett annat sammanhang inte behöver bli ett symboliskt kapital, just eftersom den inte erkännes ha ett relevant värde.⁴⁷

Strategier

Att omedvetet eller medvetet försöka skydda värdet på sitt kapitalinnehav samt att förbättra eller värna om sin position, beskriver Bourdieu som strategi. Strategier kan finnas hos individer, grupper eller institutioner. Andra begrepp som används av Bourdieu inom diskussionen är intresse, investering och vinst. Ett viktigt antagande är att en människas habitus styr deras investering. Generellt, men även i högre grad inom vissa specifika områden, krävs att nykomlingar investerar extra i förhållande till redan etablerade aktörer inom en grupp eller institution.

Övrigt

Variabler såsom kön eller ålder kan uttrycka riktning för en klass, dess situation och rörelseriktning.⁴⁸ Bourdieu nämner även geografiska förhållanden som en påverkande faktor i fråga om sociala avstånd. Han talar om tillgångars fördelning i det geografiska rummet och hur fördelningen av dessa står i ett beroendeförhållande till människors geografiska avstånd för att kunna ta del av eller bli en del av dessa. Geografiska avstånd bestäms också av gruppens fördelning i rummet vilket får sina konsekvenser just i fråga om hur kulturella och ekonomiska värden tenderar att hamna i metropoler. Att Bourdieu utgår ifrån Paris som exempel försvårar måhända jämförelser med särskilda städer och orter, men just Stockholm och Paris har tillräcklig mycket gemensamt, historiskt, stadsbyggnadsmässigt och i fråga om infrastruktur, för att en jämförelse ska ha full bäring.⁴⁹

De enligt Bourdieu ”rena” konstverk vilka är tillgängliga för konsumenter med en viss disposition och kompetens kan i detta specifika fall förstås mot bakgrund av just tids- och ålderskillnader.⁵⁰ Denna uppfattning hos Bourdieu kan vara nödvändig att ha i åtanke vid analys även inom ett mer övergripande kulturellt fält där, den för konsten närbesläktade, arkitekturen ingår.

---

⁴⁷ Broady, Daniel, ”Inledning: en verktygslåda för studier av fält” *Kulturens fält*, Bokförlaget Daidalos, Göteborg 1998, s. 3-4

⁴⁸ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 1993, s. 257

⁴⁹ Ibid, s. 283

⁵⁰ Bourdieu, Pierre, *Konstens regler: det litterära fältets uppkomst och struktur*, B. Östlings bokförl. Symposion, Stehag, 2000, s. 224

Metod

Källkritik

Sammanfattat kan man beskriva källkritik som ett av de mest effektiva medel som forskaren har för att genomskåda lögn, felaktigheter och desinformation.⁵¹ Inom exempelvis historieforskningen anses positivt att använda sig av många källor som är oberoende av varandra för att på så sätt styrka sitt resultat och sin slutsats. Det är därför ingen slump att det var just inom historia som fyra, inom flera discipliner användbara, källkritiska regler utvecklades av Curt och Lauritz Weibull i början av 1900-talet. Reglerna är äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.⁵² Den första regeln innebär, precis som namnet anger, att försäkra sig om en källas äkthet. Med äkthet i det här avseendet menar man att källan har producerats vid den tidpunkt som finns angiven för dess uppkomst. Av vikt är även att tillkomstsammanhang och upphovsman stämmer. Kan man konstatera att tidpunkt, sammanhang och upphovsman stämmer har man goda grunder för att inte betrakta källmaterialet som förfalskat eller planterat, vilket är de två djupaste fallgropar man vill undvika. Precis som i frågan om äkthet finns det inom regeln för oberoende tre variabler att förhålla sig till. Först handlar det om förmågan att bekräfta en berättelse. Bekräftelse kan uppnås då ett oberoende påstående styrker korrektheten i det ursprungliga påståendet, det vill säga källan. Det är viktigt att styrkandet har ett annat ursprung och avsändare än den källa man vill bekräfta. Den andra variabeln ringar in frågan om avståndet mellan berättare och berättelse. Vad som menas med avstånd kan förklaras med att utsagor från en person som själv har upplevt en viss händelse är mer pålitlig än om personen i fråga har fått en historia berättad för sig och sedan återger den i andra eller tredje hand. Den tredje variabeln är i viss mån sammanhängande med den andra då den behandlar berättarens grad av oberoende. Inget material är helt oberoende av sin kontext, historia och yttre påverkan. För att kunna bedöma huruvida en källa i detta avseende är otillbörlig eller ej krävs att man kan avgöra graden av oberoende, vilket kan göras med stöd av ett antal kriterier.⁵³

---

⁵¹ Esaiasson, Peter m.fl.: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., (rev.) uppl. Stockholm: Norstedts juridik, 2007, s. 313

⁵² *Ibid*, s. 314

⁵³ *Ibid*, s. 319

Förstahandskällor är som regel att föredra, men det kan finnas fog och goda skäl till använda sekundärkällor i vissa sammanhang. En tillförlitlig andrahandskälla kan sägas vara just redaktörerna och skribenterna till *Metodpraktikan* och deras tolkning av Curt och Lauritz Weibulls källkritiska teorier. Antalet medförfattare, deras varierade ämnesbakgrund och ämbeten lämnar förvisso ingen garanti för att de har tolkat Curt och Lauritz Weibull på ett korrekt sätt, men att de till den grad skulle missförstått en förhållandevis tydlig teori, utformad på samma språk, faller på sin egen orimlighet.

Även det som i gemen definieras som en förstahandskälla kan ha belagts med eller genomgått ett antal filter som ändrar karaktären och tolkningsmöjligheterna hos den ursprungliga texten. Läser du en översättning av en text vars originalspråk man inte behärskar finns det alltid delar i översättningen som är diskuterbara. Även om man behärskar originalspråket finns det med största sannolikhet innehåll som är kontextberoende och således kan tolkas annorlunda i en annan tid och miljö. Inom just den diskursanalytiska forskningen finns, det man ibland kallar för standardverk, böcker som är sammansatta utifrån transkriberade föreläsningar. En förstahandskälla kan med andra ord ha genomgått en kedja av filter där man har transkriberat tal till text och sedan översatt texten till ett annat språk, medan en sekundärkälla kan vara en originalet troget återberättad eller sammanfattad återgivning av ett textmässigt innehåll. Ett exempel på en sådan förstahandskälla på svenska är Michel Foucaults *Diskursens ordning*, baserad på transkriberade översättningar från hans installationsföreläsning vid Collège de France. Påstående tjänar inte till att hävda att *Diskursens ordning* i översättning är en dålig förstahandskälla, men man bör vara medveten om skillnaden mellan att ha närvarat vid föreläsningen och att läsa en svensk översättning.

Det kan i vissa fall, av praktiska skäl, vara svårt att få tillgång till ett särskilt material eller källa eller att uppnå den kvantitet källmaterial man önskar förvärva. Den typen av problem kan avhjälpas genom att diskutera det strategiska källmaterialurval som gjorts.⁵⁴

Citat och källhänvisning

Citat anges med citationstecken. Är citaten längre än tre rader markeras de med indrag och mindre textstorlek. Citat kortare än tre rader återges således i den löpande texten. Källhänvisningar och referenser anges enligt Oxfordmodellen. Första gången en referens anges skrivs den ut i sin helhet, medan de därefter anges med författare, titel och utgivningsår.

---

⁵⁴ Esaiasson, Peter m.fl: *Metodpraktikan*, 2007, s. 325

Då samma källa förekommer i direkt följd återges den som Ibid till dess att en annan källa förekommer.

Bibliografi och referenslista

Någon särskiljning av bibliografi och referenslista har inte gjorts. Istället är dessa sammanfogade. Detta kan motiveras utifrån att en separat bibliografi och referenslista hade blivit i de närmaste identiska. I referenslistan finns ett fåtal titlar vilka inte förekommer som fotnoter i själva uppsatsen. Ett exempel är Johan Palmgrens dokumentärfilm *Händelser vid Slussen* som har varit till nytta för bakgrundsarbetet och allmän research om Slussen. Dokumentärfilmen sågs i syfte att förstå det pågående samtalet och rapporteringen av Slussen i andra sammanhang än enkom tidningsmedier. Däremot fanns det ej anledning att referera till titeln som en fotnot i någon av texterna, då inga utsagor direkt hämtades från dokumentären.

Validitet

På ett väl sammanfattat vis kan validitet förklaras som: ”1) överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator; 2) frånvaro av systematiska fel; och 3) att vi mäter det vi påstår att vi mäter”.⁵⁵ En ytterligare förenkling är att beskriva validitet som giltighet och använda sig av rätt sak eller instrument vid rätt tillfälle. De tre nämnda kriterierna kan förstås som kategorier där nummer ett och två utgör begreppsvaliditet medan nummer tre benämns som resultatvaliditet. För att uppnå god begreppsvaliditet måste man använda ett korrekt mätinstrument. Användandet av relevanta mätinstrument ger ingen garanti för hög validitet per automatik, utan det krävs särskild kunskap och medvetenhet om hur det man avser mäta och undersöka ska gå till, det vill säga förmåga att bruka mätinstrumentet korrekt. I fallet resultatvaliditet däremot finns det sambandsförhållanden och andra variabler som måste vara uppfyllda för att god resultatvaliditet ska kunna nås. Det innebär att resultatvaliditet visar om vi mäter det vi påstår att vi mäter. God resultatvaliditet kännetecknas av att systematiska fel inte får förekomma samt att slumpmässiga och osystematiska fel också bör saknas.⁵⁶

Det finns validitetsproblem, men även fördelar som uppstår, beroende på vilken typ av diskursanalys man genomför. Inom kritisk diskursanalys står validiteten i relation till det maktperspektiv man utgår från. En diskursanalytisk undersökning kan endast, i

---

⁵⁵ Esaiasson, Peter m.fl: *Metodpraktikan*, s. 63

⁵⁶ Ibid, s. 70

validitetsperspektiv, godkännas om man accepterar synen på makt som något diskursivt.⁵⁷ Invändningar mot diskursanalys i förhållande till validitet rör ofta begrepp som makt och demokrati. Då det är en fråga om empirisk forskning där de teoretiska begreppen översätts till operationella indikationer kan de ifrågasättas av opponenter och andra kritiker.

Problem uppstår då överensstämmelsen mellan de teoretiska begreppen och de valda empiriska indikatorerna är otillfredsställande. Desto större avståndet är mellan teoretisk definition och den operationella indikatorn, ju större validitetsproblem har forskaren att tampas med. I praktiken innebär det att ju mindre komplexa teoretiska begrepp, där avståndet mellan teoretisk definition och den operationella indikatorn är så litet som möjligt, och med ett korrekt mätinstrument på den operationella nivån, desto högre validitet kommer uppnås. Ett sätt att lyckas i detta avseende är att konstruera indikatorer för de begrepp som används i undersökningen. Indikatorerna fungerar som ett mått på validiteten då man jämför resultaten för dem. Pekar de i samma riktning innebär det att validiteten är hög, medan det motsatta indikerar låg validitet.^{58 59}

Policydokument och riktlinjer är exempel där den upplevda erfarenheten hos vissa grupper inte överensstämmer med beskrivningen i dokumenten och stadgarna. Såväl statliga som privata företag och förvaltningar kan ha en uttalad policy, men på frågan om den efterlevs kan åsikterna och framförallt erfarenheterna skilja sig åt, mellan individer och grupper. I frågor av den karaktär som Slussen kan sägas tillhöra blir detta extra påtagligt.

Reliabilitet

Med reliabilitet avser man noggrannheten och tillförlitlighet vid exempelvis mätningar och tester. God reliabilitet kännetecknas av olika forskare, oberoende av varandra och den tidpunkt de utför testet på ska komma fram till samma resultat, förutsatt att undersökningen är genomförd på ett identiskt sätt och att tidpunkt inte är en påverkande variabel i sig själv. Vid upprepade försök eller genomföranden ska utgången bli densamma för att reliabiliteten ska kunna benämnas som hög.

För att uppnå hög reliabilitet, när man använder sig av teoretiska verktyg som diskursanalys,

---

⁵⁷ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., (omarb.) uppl. Lund: Studentlitteratur, 2005, s. 353

⁵⁸ Esaiasson, Peter m.fl: *Metodpraktikan*, 2007, s. 64-65

⁵⁹ Eliasson, Annika, *Kvantitativ metod från början*, Studentlitteratur, Lund, 2006, s. 17

är det viktigt att analysverktyget är välutvecklat. Detta bidrar till god intersubjektivitet vilket man kan beskriva som förmågan och egenskapen hos något att var vetbart, begripligt och tillgängligt för fler än ett subjekt.⁶⁰ En vanligt förekommande beskrivning av begreppet är att ett påstående är intersubjektivt giltigt om det kan antas vara sannolikt eller sant, att man har kommit fram till resultatet genom redovisade metoder och förfaranden, samt att andra personer än den eller de som uttrycker ett visst påstående kan pröva och testa resultatet. Svårtolkade analysverktyg ger således försämrade intersubjektivitet.

Hög reliabilitet uppnås bland annat genom att man kontinuerligt redovisar sitt tillvägagångssätt. Det är speciellt viktigt vid bruk av teorier som exempelvis diskursanalys, då det annars kan vara svårt att förstå och upprepa undersökningsprocessen om den inte noggrant redovisas. Om man ser studiet av diskurser som undersökningar av språkliga ordningar kräver det att forskaren förstår hur diskurserna fungerar i ett socialt sammanhang. Att konstant motivera sina tolkningar ger ingen garanti för en sådan förståelse, men det ger en möjlighet för andra att utvärdera tolkningen. Individuella upplevelser av diskurser från forskarens sida riskerar annars att försämma just intersubjektiviteten.⁶¹

Även om det finns ett visst sambandsförhållande mellan validitet och reliabilitet är det inte frågan om ömsesidiga villkor. Hög reliabilitet är ingen garanti för hög validitet, men däremot är hög validitet en förutsättning för god reliabilitet. Det kan förklaras med att om det sätt man genomför en undersökning eller mätning på är korrekt och bra spelar det inte någon roll om det man har undersökt är ovidkommande.

I fråga om kvantitativ innehållsanalys finns det ett antal sätt att höja reliabiliteten. Man kan arbeta lite extra noga med de variabler som anses allra viktigast. Det kan ske genom att man mäter dem på flera sätt. Instruktioner och rutiner är andra nyckelord såväl under den metodologiska utvecklingsfasen som under själva undersökningen.⁶²

---

⁶⁰ Nationalencyklopedin: intersubjektivitet
URL: <http://www.ne.se/lang/intersubjektivitet>

⁶¹ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 352-353

⁶² Eliasson, Annika, *Kvantitativ metod från början*, 2006, s. 16

Kvantitativ och kvalitativ analys

I de kommande styckena kommer ett urval av kvantitativa respektive kvalitativa analysmetoder att presenteras och diskuteras såväl övergripande samt satt i samband till den avsedda studien. Beskrivningarna tjänar till att förklara hur analysmetoderna kan användas praktiskt och teoretiskt. Ytterligare ett syfte är att påvisa för- och nackdelar hos de utvalda metoderna kvantitativ innehållsanalys, kritisk diskursanalys och den Aristoteliskorienterade neoklassiska retorikanalysen. Den sistnämnda kommer här att fungera som ett kompletterande verktyg till den kritiska diskursanalysen i syfte att undersöka bland annat eventuell kontinuitet och argumentationsteknik på såväl en lingvistisk som samhällig och politisk nivå.

Avsikten med att använda en kvantitativ och en kvalitativ analys är således att styrka resultatet samt att underbygga slutsatser. Syftet är att sammanfoga de bägge analysförfarandena där den kvantitativa analysen snarast ger stöd till och förbättrar korrektheten i den kvalitativa undersökningen. Tanken är att respektive analys ska kunna betraktas enskilt. Det bör dock poängteras att den kvantitativa analysen inte är lika detaljerad som den kvalitativa på olika nivåer och att de därför främst bör ses som en sammanhängande analyskedja. Ett urvalsmaterial av det slag som uppsatsen bygger på skulle enkom kunna ha behandlats med en kvantitativ analys, men skulle vid ett sådant förfarande ha behövt vara mer omfattande. Utförandet är här avvägt i förhållande just till syftet att fungera som ett stöd och komplement till den kritiska diskursanalysen.

Skulle resultaten av de bägge analyserna visa sig vara kontrasterande, kommer en viss särskiljning av metoderna att ske för att kunna resonera kring utgång individuellt, men även en gemensam belysning sker i så fall. Vid det motsatta resultatet, det vill säga om de bägge analysmetodernas resultat visar på gemensamma drag och likheter, kommer analyserna att summeras och diskuteras såväl individuellt och gemensamt.

Kvantitativ innehållsanalys

Innehållsanalysen som samlat begrepp har en lång tradition. Att kvantitativt räkna symboler för att definiera och bedöma innehåll gjordes på 1700-talet och den kvantitativ tidningsanalysen sträcker sig tillbaka till det sena 1800-talet.⁶³ Tillvägagångssätt av det slaget beskrivs ibland som *Traditionell innehållsanalys*. Begreppet *Summerande innehållsanalys* används likaledes för att beskriva ett metodologiskt tillvägagångssätt där man kvantifierar och

---

⁶³ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 43

ämnan identifiera förekomsten av innehåll och ord i texter.⁶⁴ Ett gemensamt samlingsnamn för traditionell innehållsanalys och summerande innehållsanalys är *Kvantitativ innehållsanalys*. De två ovan behandlade analysformerna kan beskrivas som varianter med små variationer av kvantitativ innehållsanalys, där olika regler med likartad innebörd ska fungera som en garant för hög reliabilitet.

Masskommunicerad information och kultur produceras av komplexa organisationer vars syfte ofta inte är uttalat eller specificerat. Organisationerna kan styra över individuella kommunikatörers mål och syfte. Detta kan medföra att det är svårt att se vem den egentlige avsändaren verkligen är. Det kan därför finnas fördelar med att koncentrera en undersökning till den fysiska texten och dess innehåll. Till skillnad från levande respondenter reagerar inte texten på forskaren samtidigt som den är beständig. Även om texten är beständig så förändras kontexten i vilken texten befinner sig i eller blir placerad i, vilket således blir mer påtagligt ju äldre materialet är.⁶⁵

- Ange forskningsproblem/frågeställning.
- Välj och definiera ett innehållsmässigt urval.
- Välj en enhet att analysera från innehållet (det kan vara ett ord, en mening, ett föremål, en hel nyhet, en bild, en sekvens etc.)
- Försök att matcha innehållet till kategorins ram genom att räkna frekvensen av referensen till relevanta objekt i kategorins ram. Sammanfattat att konstruera ett kodschema.
- Utför kodning.
- Beskriv, förklara, analysera och utvärdera resultatet.^{66 67}

Vid ett korrekt urval blir det representativt för helheten, det vill säga den undersökta kategorin. Ur ett reliabilitetsperspektiv är kvantitativa innehållsanalyser fördelaktiga då en annan forskare har tillgång till samma text och kan utföra de genomförda testerna på ett identiskt sätt.⁶⁸ Denna variabel är en del av de fyra begrepp som brukar anses grundläggande för den traditionella innehållsanalysen.

Objektivitet – Kravet att analysen ska vara oberoende av vilken person och forskare som utför den. Väldefinierade objekt och analyscheman fungerar som en garant för detta.

---

⁶⁴ Isaksson, Joakim, *Kvalitativ innehållsanalys*, Institutionen för Socialt arbete, Umeå universitet, 2012, <http://www8.stat.umu.se/kursweb/ht011/staasocumom1/?download...pdf> (Hämtad 2012-04-01)

⁶⁵ McQuail, Denis, *McQuail's mass communication theory*, 6. ed., Sage, London, 2010, s. 360

⁶⁶ Ibid, s. 362

⁶⁷ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2010, s. 127

⁶⁸ McQuail, Denis, *McQuail's mass communication theory*, 2010, s. 362

Systematik – Materialets omfattning regleras utifrån urvalskriterier som på förhand är uppställda. Tydliga definitioner och redogörelse av det analytiska tillvägagångssättet bidrar till objektivitet, vilket således systematik är en förutsättning för.

Kvantitet – Analysschemats variabler ska kunna beskrivas kvantitativt. Genom bruket av termer som frekvens och omfång kan man påvisa statistiska samband.

Manifest – Med ett manifest innehåll avser man det som av texten kan utläsas. Mätinstrument och anvisningar för hur den eller dessa ska användas redovisas. Syftet är att minimera subjektiv tolkning.⁶⁹

Den kvantitativa innehållsanalysen har en rad fördelar då man ämnar undersöka förekomsten av innehållsmässiga kategorier i ett specifikt material. Två variabler som brukar nämnas i detta sammanhang är *frekvens* och *utrymme*, vilka svarar på hur ofta en kategori förekommer respektive hur stort utrymme en kategori får, då i fråga om tid och rum. Som exempel i det första fallet kan det röra sig om att räkna antalet gånger en politiker eller politiskt parti får komma till tals i public servicesända tv-nyheter, medan utrymme kan handla om att notera minutlängden för ett reportage eller den faktiska storleken på en tryckt nyhetsartikel.^{70 71 72} Tillvägagångssättet grundar sig till viss mån på ett synsätt där man anser det vara positivt att få komma till tals och vara en flitig aktör, alltmedan den som ej får samma utrymme eller uppnår hög frekvens befinner sig i ett ofördelaktigt läge. Detta är dock inget av naturen givet kausalsamband som alltid ter sig på samma sätt utan den raka motsatsen kan alltså gälla, det vill säga att exponering kan vara negativt.

Användningsområde och frågeställning

Kvantitativ innehållsanalys är vanligt förekommande inom de tre kategorierna *beskrivande frågeställningar*, *normer* och *förklarande frågeställningar*.

I beskrivande frågeställningar intresserar man sig för det själva studerade innehållet. Detta är den mest vanligt förekommande varianten vid studier av likheter och skillnader i fråga om mediebevakning och rapportering.

Innehållet i förhållande till normer utgör den andra kategorin. Här är det vanligt med frågor som berör och ämnar reda ut hur innehåll bör se ut enligt normskapande institutioner

---

⁶⁹ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 122

⁷⁰ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 223

⁷¹ Long, Paul & Wall, Tim., *Media studies: texts, production, and contexts*, Pearson Longman, Harlow, Essex, England, 2009, s. 93-94

⁷² Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 119

och sedvänjor. Inom denna kategori menar man att medieinnehåll inte ska jämföras med annat medieinnehåll, utan att man istället gör jämförelser med massmedieoberoende data.

Vid förklarande frågeställningar gör man en uppdelning mellan beroende och oberoende variabler. För beroende variabler tittar man på skillnader och använder dessa för att förklara någonting annat, medan man vid oberoende variabler använder någonting annat för att förklara skillnader i själva innehållet. Mot bakgrund av denna anledning brukar innehållsstudier med oberoende variabler benämnas som effektstudier.⁷³

Tolkningsregler och begrepp för analys

Tolkningsregler är, som tidigare konstaterats, av yttersta vikt för en undersöknings kvalitet. Precis som den kvantitativa innehållsanalysen benämns i varierande ordalag, beroende på sammanhang, talar man ibland om analyschema och i andra fall om datamatrix i fråga om klassificering. Inom textanalys används främst begreppet analyschema och även kodschema när det rör sig om analysenheter, variabler och variabelvärden. Benämningar varierar med andra ord utifrån det empiriska materialets egenskaper och hur man väljer att behandla det. Hädanefter kommer därmed, utifrån nyss nämnda kriterium, begreppen analyschema och kodschema att användas.

Text och mätning

Innan man går in i den kvantitativa innehållsanalysen beståndsdelar är det brukligt att förklara vad text och mätning kan omfattas av. I fråga om text eller kulturartefakt är det mesta gångbart. Tidningar, reklam, bloggar, tweets, samtal, tv-serier, filmer, böcker, sångtexter och turistbroschyrer är bara ett fåtal av alla potentiella texter som kan utgöra grunden för analysen. Det man i sin tur kan mäta eller räkna kan vara alltifrån ord, uttryck, argument, rubriker, adverb, svordomar eller mer övergripande fenomen som attityder, liberala yttringar och andra definierbara och kategoriserbara företeelser. Begränsningar är i princip obefintliga. Något mer begränsat är det man ämnar undersöka hos texten. Vanligt förekommande är innebördsaspekter som vad texten säger, hur texten talar till mottagaren och publiken, men även hur den mottas. I det sistnämnda fallet rör det sig om receptionsstudier där textanalysen har en kompletterande funktion.⁷⁴

---

⁷³ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 226

⁷⁴ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 44

Urval

Det primära målet vid urval är att materialet ska vara så representativt som möjligt. Undersökningsfall bör väljas utifrån strävan att i största möjliga mån kunna uttala sig allmängiltigt.⁷⁵ Det finns inte ett oföränderligt antal regler att ständigt förhålla sig till, utan reglerna är snarare av rekommenderande karaktär och är beroende av undersökningens karaktär. Frågeställnings beskaffenhet är oftast det mest avgörande i detta hänseende. Vid frågor på övergripande samhällsnivå brukar materialurvalet ofta bestå av, de till publik och upplagor mätt, största medierna. Om man kan identifiera och argumentera för vilka medier som kan anses vara mest normgivande i en viss fråga eller sammanhang, kan det tjäna som en urvalsprincip.⁷⁶ Det kan även finnas praktiska begränsningar vid materialurval. Den fråga man avser undersöka kan måhända rapporteras eller behandlas mer frekvent i en specifik medietyp i förhållande till andra. På samma sätt som i nyss nämnda exempel kan man då argumentera för sitt val om det går att underbygga att en medietyps ämnesbehandling har en större påverkan och betydelse än andras.

Materialurvalet kan med hjälp av ett system ses som en tvåstegsproblematik där det första stegets syfte är att bestämma en undersöknings population. Begreppet population avser i detta fall det fenomen som undersökningen ämnar behandla, exempelvis personer, händelser, institutioner, attityder och handlingar. Frågan om valet av population kan besvaras utifrån att man preciserar det generella och återkommande fenomen man avser behandla. I steg två bestämmer man sig för analysenheter.⁷⁷

Vidare brukar man tala om att det finns tre stycken alternativ för val av analysenhet. Man kan välja att undersöka samtliga fall, göra ett slumpmässigt urval eller ett strategiskt urval. Att undersöka samtliga fall är precis som beskrivningen anger det mest heltäckande och metodologiskt försvarbara. Däremot finns det ofta uppenbara praktiska problem med att undersöka samtliga fall.

Slumpmässiga urval har fördelen av att vara miniatyrliknande kopior av populationen om undersökningen utförts på ett korrekt sätt. Felmarginalerna i slumpmässiga urval kan beräknas och är fria från systematiska fel. Eftersträvar man exakt information, som vid exempelvis medborgarundersökningar, har slumpmässiga urval klara fördelar jämfört med strategiska urval. Något generaliserande skulle man kunna påstå att slumpmässiga urval är att

---

⁷⁵ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 176

⁷⁶ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 129

⁷⁷ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 178-179

föredra vid ett stort antal analysenheter. Det är också utifrån den typen av exempel som man i regel beskriver slumpmässiga urval. Åsikten hos delar av en befolkning, reaktioner, uppfattningar och kausalförhållanden mäts med fördel om urvalet är slumpmässigt och som nämnts antalet analysenheter högt.⁷⁸ Det finns fallgropar för strategiska urval som sträcker sig över tid. Sammantaget finns det betydligt fler urvalskategorier. Sannolikhetsurval som i sin tur består av stickprovsfraktion, klusterurval, stratifierat urval och obundet slumpmässiga urval. Dessa urvalsmetoder lämpar sig allra bäst för befolknings-, intervju- och frågeundersökningar och kommer därför inte att behandlas närmare.⁷⁹

Den tidsmässiga avgränsningen blir den sista viktiga punkten i urvalsprocessen som nämns här. För att valet ska bli så representativt som möjligt är det viktigt att man har kunskap om det innehåll man avser undersöka. Att undvika perioder som är ickerepresentativa, det kan exempelvis vara från om typiska semesterveckor eller utgivningsuppehåll för månadsmagasin, är oftast en förutsättning även om det finns undantag.⁸⁰ Precis som vid alla val måste man redovisa och motivera sina handlingar. Händelser som föranleder en mer frekvent utgivningstakt eller ökad publicering kan vara motiv nog för att inkluderas, även om det skiljer sig från vad som kan betraktas som normalläge. Ibland är det inte ett kontinuerligt normaltillstånd som gör undersökningsfrågan och materialet förtjänt utan kanske snarare dess motsats. Det atypiska är inte alltid av ondo. I slutändan är det alltid frågeställningen, syftet och strävan efter god vetenskaplighet som avgör urvalet.

Analysenhet

Textanalytiska scheman består ofta av enheter, dimensioner och kategorier. Enheterna är de objekt som studeras, dimensionerna objektens egenskaper och kategorier förklarar hur objektens egenskaper klassificeras.⁸¹ Vad man dock allra först bör ta ställning till och fastslå är analysenheter. Analysenhet svarar på frågan vad som ska karakteriseras genom analysen. Ibland saknas reella alternativ för analysenhet och i andra fall är det en självklarhet. Även när valet i sig är utfört finns det ett antal frågor att ta ställning till. Analysenheter kan variera kraftigt inte enbart mellan olika områden utan även inom det egna ämnet. Medieforskningen är

---

⁷⁸ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 196-199

⁷⁹ Eliasson, Annika, *Kvantitativ metod från början*, 2006, s. 47-49

⁸⁰ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2000, s. 121

⁸¹ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 49

inget undantag. I ett fall kan analysenheten utgöras av en hel tidning medan den i ett annat fall kan begränsa sig till den för undersökningen endast relevanta artiklar.⁸²

Analysenhet kan väljas utifrån olika kriterier. Först och främst försöker man definiera sin eller sina analysenheter utifrån det man önskar studera. Om man just som i detta fall avser att undersöka budskap och värderingar kan det hända att en och samma analysenhet innehåller flera budskap. Vid sådana tillfällen finns två tillämpningsmetoder. Man kan välja att enkom registrera det huvudsakliga budskapet, nyheten eller vad det kan tänkas vara, eller så skapar man olika kategorier för kombinationer för nyhetsinnehåll, budskap etc. När man talar om ett val utifrån stordriftsfördelar med bibehållen validitet syftar man på en begränsning av analysenheten som leder till arbetsbesparing utan nämnvärd påverkan på validiteten, förutsatt att analysenheten är representativ i undersökningshänseende. En sista typ av analysenhet är den som ibland omnämns som analytisk. Här delar man in eller delar upp analysenheterna. En sådan uppdelning kan vara så kallade betydelsebärande enheter då man väljer att se till vem eller vilka som analysenheten vänder sig till.⁸³

Variabler och variabelvärden

Undersökningens analysenheter har egenskaper, också kallade variabler. Variablerna registreras hos analysenheter och för att det ska kunna genomföras måste variablerna få kategorier eller variabelvärden. Variablernas funktion gentemot analysenheten är att karaktärisera innehållet oavsett om syftet är att beskriva hur innehållet presenteras eller vad innehållet rymmer i fråga om information och budskap. Därav följer för forskaren frågan om valet att studera vissa bestämda aspekter är det mest relevanta åskådliggörandet av innehållet. För att delvis kunna besvara frågan kan man ta hjälp av tidigare forskning och försöka finna vilka variabler som där bäst beskriver innehållet. Som i många fall inom kvantitativ innehållsanalys finns det inte helt givna regler att förlita sig på i alla lägen. Därför kan just tidigare forskning ge viss ledsagning för variabler och variabelvärden. Variabler tjänar även syftet att identifiera material. Medium, publiceringsinformation och andra identifikationsartiklar är exempel på den typen av variabler.

Variabelvärden kan jämföras med svarsalternativen i en surveyundersökning och mer konkret kan de beskrivas som en länk till variabeln. Två krav på variabelvärden som förekommer är

---

⁸² Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 135

⁸³ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan*, 2007, s. 228-229

att de ska vara uttömmande och ömsesidigt uteslutande. Det första innebär att det alltid ska gå att koppla ett värde till varje variabel och analysenhet. Därför får man aldrig hamna i en situation där det inte finns en kod använda. För att undvika den typen av problemsituation kan man således skapa en kategori av modell övrigt. Vid enkätundersökningar till respondenter brukar man vilja undvika kategorier av det slaget, då det finns risk att den svarande överanvänder det svarsalternativet, men vid en kvantitativ innehållsanalys styr forskaren själv över datainsamlingsprocessen och då föreligger inte den problematiken. Ömsesidigt uteslutande syftar till att man inte ska kunna koda varje analysenhet på mer än ett sätt. Det ömsesidiga uteslutande blir måhända oftare en mer aktuell fråga vid just svarsformulär och respondentundersökningar, men fungerar likväl som regel för datainsamling, men återigen blir det ett ansvar som vilar på forskaren och dennes förmåga att koda. Eftersom man strävar efter att inte ska finnas fler alternativ än ett att koda med ett variabelvärde bör man undvika att försöka besvara två eller fler frågor med en variabel.⁸⁴

Tillsammans utgör således analysenhet, variabler och variabelvärden grunden för de flesta kodscheman och fungerar samtidigt som en ram.⁸⁵ Variabler har även ytterligare ett syfte av mer teknisk karaktär. I dessa fall fungerar variablerna i regel som identifierare av material. Exempel på variabler av den typen är medium, datum eller identifikationsnummer eller namn. Beroende på hur omfattande och avancerat ens material är kan man använda variabler för placering. Det behöver inte enbart gälla placering i tidningar eller på webbsidor utan kan likväl brukas för tv, video eller radio. Vid bruk av separata kodscheman eller kodböcker kan en särskild variabel och kod användas för att notera datumet för den huvudsakliga kodningen.⁸⁶

Valens

Med valens avser man att undersöka huruvida innehållet vinklar något på ett positivt eller negativt vis. Syftet kan vara att summera budskapet i ett samlat innehåll eller delar av det. Det kan i det sistnämnda fallet röra sig om ett specifikt tema eller att man knyter innehållet till en källa eller aktör. Kodningen kan syfta till att påvisa och förklara hur någon eller några omtalar en eller flera andra personer, fenomen, företeelser och föremål bland annat. Vid analys av tidningsartiklar kan en uppdelning även bestå i att man tittar på en artikels olika beståndsdelar

---

⁸⁴ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 141

⁸⁵ Ibid, s. 134-135

⁸⁶ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2000, s. 124-125

såsom rubrik, ingress och brödtext, dels var och en för sig och sammanfattat vilket budskap de förmedlar.

Variabler av den här typen lider alltid i varierad grad av att absolut kodreliabilitet inte kan uppnås. Det mest lämpliga sättet att förbigå problemet så långt som möjligt är att ställa upp kodanvisningar. I anvisningarna anger man även vad som betraktas som gränsfall och på vilka grunder dessa val skett.⁸⁷ I slutändan handlar det om att som läsare kunna följa forskarens tillvägagångssätt och utifrån den information som ges kunna göra en bedömning av undersökningens trovärdighet.

Källa och aktör

Variabler av detta slag har som funktion att bringa klarhet i vem eller vilka som är upphovet till en källa, information eller budskap. Ett syfte kan vara att man vill belysa vems röst det är som träder fram i en text. Är det en skribent, ett uttalande från en intervjuad, återberättade referat från en presskonferens eller den genomsnittligt slumpmässigt utvalde medborgaren från stadens gata. Beroende på undersökningens beskaffenhet och syfte kanske man inte är särskilt intresserad av en eller flera specifika personer i fråga, utan snarare intresserar sig för en samhällsgrupp eller en kategori människor. Det kan gälla politiker, gymnasieungdomar, journalister eller arkitekter tillexempel. Anledningarna till att man vill undersöka källa och aktör utifrån nyss nämnda synsätt är upptäcka förekomsten av någons röst, i vilken kontext den befinner sig och hur relationen mellan förekomst och kontext ser ut. Ytterligare definitionsmöjligheter av en källa är koncentrera sig på det textuella budskapet och huruvida budskapet stöds, refuseras eller motsägs av andra källor och aktörer eller den författande journalisten själv.⁸⁸

Språk och form

Det massmediala språket är ett ofta återkommande undersökningsvariabel i den samhällsvetenskapliga forskningen. Inom den kritiska lingvistikens är man i regel intresserad av ordval, med andra ord vilka ord som väljs, men också vilka som inte väljs. Vi kommer här så småningom att se att det finns gemensamma beröringspunkter med den kritiska diskursanalysen.⁸⁹ Jan Svensson, professor i nordiska språk vid Lunds universitet, nämner i *Språk och offentlighet* att ordklassfrekvenser har varit förekommande i omfattande

---

⁸⁷ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 138-139

⁸⁸ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2000, s. 125-126

⁸⁹ Ibid, s. 128

undersökningar om allt från bruksprosa till gymnasieuppsatser.⁹⁰ I Hans Strands avhandling *Nusvenskt tidningsspråk* är hans variabler: lix, ordförråd, ordklasser och anföringar utifrån kriteriet att de tillsammans utgör en allsidig beskrivning av språkbruket i de undersökta reportagen.⁹¹

Kodschema

Ett kodschema är en form av analysinstrument. Kodschemat syftar bland annat till att i detalj visa vad i texterna som noteras. Beroende på hur komplicerat ett kodschema är kan det behövas separata *kodningsinstruktioner*. Denna form av instruktion kan vara nödvändig även i ett mindre kodschema med få variabler. Instruktionerna syftar främst till att bringa klarhet i utförande, bedömningar samt att ge läsaren möjlighet att granska och följa materialet. För att kunna utveckla en kodinstruktion och ett kodschema överhuvudtaget krävs att man är bekant med det material som ska analyseras, men även den diskurs, kontext och sammanhang de förekommer i.

När man har bestämt sig för vad som ska noteras och räknas har man beslutat sig för vilka ens *kodningsenheter* är. Det kan vara ord, teman, metaforer, argument eller liknande som utgör kodningsenheterna som således kan variera mellan texter, då de i vissa fall kanske inte förekommer i en text alls. Man kan med andra ord ha olika kodningsenheter för olika texter. Utifrån detta synsätt kan man se kodningsenheterna som variabler.⁹²

Synen på regler för kodscheman går isär och varierar, men man är som regel överens om att identifikationsvariablerna passar bäst i början av kodschemat så att man problemfritt kan återgå till varje enskild analysenhet. Variabler vilka belyser samma eller likartade frågeställningar placeras till fördel tillsammans. Att testa sitt kodschema i förväg är en vanlig rekommendation då man ofta upptäcker behovet av nödvändiga förändringar. Vid testtillfället kan man upptäcka om undersökningen är förtjänt av färre välgenomtänkta och definierade värden eller fler värden med nyansering som tänkbar vinst.⁹³

---

⁹⁰ Svensson, Jan, *Språk och offentlighet: om språkbruksförändringar i den politiska offentligheten* = [Language and the public sphere] : [on language change in the political debate], Lund Univ. Press, Lund, 1993, s. 56

⁹¹ Strand, Hans, *Nusvenskt tidningsspråk: kvantitativa studier av reportage i morgon-, kvälls- och veckopress*, Almqvist & Wiksell international, Diss. Stockholm : Univ., Stockholm, 1984, s. 14

⁹² Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 45

⁹³ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2010, s. 144-147

Budskap och mediebild

Kent Asp presenterar en modell som han använder i *Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning* där utgångspunkten är att ett budskapsvärde hos ett medieinnehåll bestäms utifrån avsändarens budskap, som således måste fastställas. Som forskare har man till uppgift att notera centrala inslag, i Asps fall politiska aktörers budskap, för att sedan relatera det till den bild som medierna ger av den eller dessa aktörers budskap. Asp själv påpekar det problem som finns med att propagandistens samlade budskap inte speglas i det undersökta materialet. Denna typ av problematik tampas så gott som de flesta samhällsvetenskapliga undersökningar med, nämligen att man inte är heltäckande i uteslutande alla situationer. Inte heller kan Asp uttala sig om tillkomsten av informationsmaterialet, vilka kriterier och skäl som angavs för de val man gjorde, men det behöver i slutänden inte påverka slutsatsen negativt och göra den mindre tillförlitlig. För läsaren är det primära det textmässiga innehållet medan den process som föregick tillkomstprocessen är sekundär och har en mycket liten eller inte ens mätbar påverkan.⁹⁴

Summering

Den traditionella innehållsanalysen har sina svagheter vilka kan uppvägas av användandet av två parallella teoretiska metoder. Den funktionen fylls här av den kritiska diskursanalysen. Att komplettera kvantitativa innehållsanalysen med kritiska kvalitativa analysverktyg har blivit allt vanligare. Ett växelspel kan uppstå mellan den kvalitativa och kvantitativa metoden då den ena kan få fram uppgifter som går att analysera av den andra och viceversa. Även om de flesta innehållsanalysen kännetecknas av att det finns metodologiska regler av generell karaktär hindrar detta inte att analysen modifieras och förenas med andra analysverktyg.^{95 96}

Att kvantitativ innehållsanalys med fokus på texter språk och form lämpar sig väl med kritisk diskursanalytiska undersökningar kan delvis förklaras med de bådars släktskap till lingvistik, speciellt den kritiska lingvistik. De skillnader mellan skolorna som Fairclough påpekar, är betydande men inte till den grad att det skulle omöjliggöra en förening och komplettering av analysverktygen.

---

⁹⁴ Asp, Kent, *Mäktiga massmedier*, 1986, s. 166

⁹⁵ Eliasson, Annika, *Kvantitativ metod från början*, 2006, s. 31

⁹⁶ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 45

Kritisk diskursanalys

I den mån man kan tala om metodologisk och teoretisk popularitet har det varit en uppåtgående kurva för diskursanalysen alltsedan Michel Foucaults installationsföreläsning vid Collège de France som resulterade i *Diskursens ordning*. Antalet namnkunniga utövare och förgreningar inom den diskursanalytiska sfären växer konstant. Relationen och kopplingen till Foucault, eller andra föregångare i Frankfurtsskolans tradition, varierar i grad. En av de personer vars diskursteoretiska arbeten fått störst genomslag, Norman Fairclough, bygger vidare på en Foucauldiansk grund. I inledningen till *Discourse and social change* nämner Fairclough just Foucaults maktperspektiv som en viktig förståelse även för hans egna teoretiska modeller. En syn där makt ses som något vilket är överallt förekommande inom strukturen för moderna institutioner.⁹⁷ Fairclough poängterar att han betraktar makt inom ramen för sociala system. Att enbart undersöka exempelvis maktrelationer mellan kön är inte fruktbart, vilket det däremot är att undersöka maktrelationer mellan kön inom sociala system. Med andra ord är undersökningsfrågan och objekten kontextberoende.⁹⁸

I *Media Discourse* anger Fairclough två punkter vilka fungerar som en förutsättning, och grund för analys av en diskurs enligt hans modell. Punkterna kan beskrivas som 1) den kommunikativa händelsen och 2) diskursordningen, där den förstnämnda utgör själva studieobjektet, såtillvida att det är själva tidningsartikeln, filmen, videon, radioprogrammet, bloggen eller intervjun där språkbruket ska studeras. Diskursordningen förklaras här som den rådande diskursen inom en institution, sammansatt och bestående av andra diskurser och genrer. Genre kan här på ett sammanfattande sätt förklaras som det språkbruk vilket kan kopplas till, och som konstituerar delar av en social praktik. Tillsammans utgör dessa vad man benämner diskurstyper.⁹⁹

Faircloughs analys koncentrerar sig på tre aspekter vilka syftar till att undersöka 1) särskild representation och rekontextualisering av sociala praktiker, som kan tänkas lyfta fram särskilda ideologier och 2) särskilda konstruktioner av läsar- och författaridentiteter, i fråga om vad som lyfts fram och om status eller individualitet och personlighet är identitetsaspekter. Slutligen undersöker man förekomsten av 3) särskild konstruktion i relationen mellan författare och läsare, med förslag på variabler som formell och informell

---

⁹⁷ Fairclough, Norman, *Discourse and social change*, Polity, Cambridge, 1992, s. 17

⁹⁸ Ibid, 1992, s. 18

⁹⁹ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, London: Edward Arnold, 1995, s. 56-57

eller distanserad och öppen.¹⁰⁰

Faircloughs modell, vilken kan beskrivas som teoretiskt handfast, visualiseras som ett ramverk där text- och språkbruket förklaras som ett kommunikativt skeende vilket faller inom tre olika dimensioner i detta ramverk. Texten utgör själva kärnan och omges av den diskursiva praktiken vilken innefattar textproduktion och textkonsumtion. Den diskursiva praktiken är också länken till den yttersta ramen; den sociala praktiken. Den sociala praktiken formar texter och således formas naturen av en diskursiv praktik.¹⁰¹ Sammanfattat innebär det att de tre dimensionerna som enligt Fairclough ska ingå i analysen av en kommunikativ händelse är 1) text, 2) diskursiv praktik och 3) social praktik.

Tillvägagångssättet kan förklaras med att man omgående beskriver textens egenskap, det vill säga är det fråga om tal, skrift, bild eller en förening av språklighet och visuella uttryck. I den diskursiva praktiken intresserar man sig för hur texter produceras, distribueras och konsumeras, vilket kan undersökas genom exempelvis deltagande observation eller en enklare dokumentstudie, det sistnämnda något som föreslås av forskarna Boréus och Bergström.¹⁰² Med sociala praktiker avser Fairclough relationen och kopplingen till ickediskursiva områden och andra diskurser. Vid analys av den sociala praktiken är användandet av sociologisk teori och kulturteori ofta en förutsättning.

Faircloughs modell kan användas, med viss variation, anpassat efter det undersökta nyhetsmediet. Även om tv-mediet och skriven text i vissa avseenden skiljer sig åt i fråga om analysförfarande finns det många gemensamma aspekter som är grundläggande för analysmodellen oavsett medietyp. En av de mer betydande aspekterna är urvalet som görs, vad som sägs, och minst lika viktigt; vad som inte sägs.¹⁰³

Det är i viss mån fortfarande vanligt att man sätter likhetstecken mellan just kritisk diskursanalys och kritisk lingvistik eftersom de båda teorierna utgår från tanken att det finns ett samband mellan språk och maktutövning. Även om det finns likheter mellan Faircloughs kritiska diskursanalys och kritisk lingvistik, vill Fairclough själv påpeka en betydelsefull skillnad. Han anser att man inom kritisk lingvistik fäster alltför stor vikt vid språkets representationer. Konsekvensen blir då att man riskerar att missa makrostrukturella fenomen. Vad som utmärker och särskiljer Faircloughs modell från kritisk lingvistik är att han ser

---

¹⁰⁰ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 58

¹⁰¹ Ibid s. 59-60

¹⁰² Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 324

¹⁰³ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 106-107

diskurs som en central form av social praktik som förändrar och reproducerar kunskap, identiteter och sociala relationer samt maktrelationer. Diskursen formas samtidigt av andra sociala praktiker och strukturer. Det är dock viktigt att komma ihåg att Fairclough i användandet av begreppet diskurs refererar till skrivet eller talat språk, precis som brukligt är inom lingvistik, men att han även inkluderar semiotiska aktiviteter som är meningsproducerande.^{104 105}

Inom ämnet för besläktade teorier kan det vara värt att visa på skillnader mellan den kritiska diskursanalysen och strukturalistisk diskursteori. Hos Fairclough finns tanken att diskursiv praktik ger beteckning åt företeelser och ting även utanför dess struktur. På så vis reproduceras inte enbart redan existerande diskursiva strukturer. Detta förhållningssätt kan vid en första anblick betraktas som poststrukturalistisk diskursteori, men vad som här särskiljer Fairclough är att han fokuserar på metod- och teoribyggnad för användning inom empirisk forskning som först och främst rör språkbruk.

Faircloughs diskursteori är sprungen ur en tradition vilken kan vara värd att sammanfattat behandla för att uppnå ett så korrekt bruk av hans teori som möjligt. Man brukar tala om tre stycken vetenskapliga traditioner som utgångspunkt vilka är 1) detaljerad textanalys inom disciplinen lingvistik, 2) makrosociologisk analys av social praktik och 3) den tolkande mikrosociologiska traditionen inom sociologi.¹⁰⁶ Makrosociologiska analyser av social praktik kan närmast härledas tillbaka till Foucault, men det Fairclough gör på den punkten är att utveckla ett metodologiskt verktyg för textanalys. Den bärande tanken i den tredje punkten är människor formar sin vardag i och med bruket av gemensamt uppsatta regler och förfaringssätt.

En övergripande beskrivning av aspekterna kan förklaras med att den diskursiva praktikens dimensioner av en kommunikativ händelse inkluderar olika aspekter av processer av textproduktion och textkonsumtion. Somliga är av en mer institutionell karaktär med andra är diskursprocesser i en snävare bemärkelse.¹⁰⁷ Som inledningsvis nämndes är de tre dimensioner som ingår i en analys av en kommunikativ händelse 1) text, 2) diskursiv praktik och 3) social praktik. I textdimensionen behandlar man frågan om textens beskaffenhet och egenskaper med syfte att svara på frågan om det är tal, skrift, bild eller en förenig av språkliga och

---

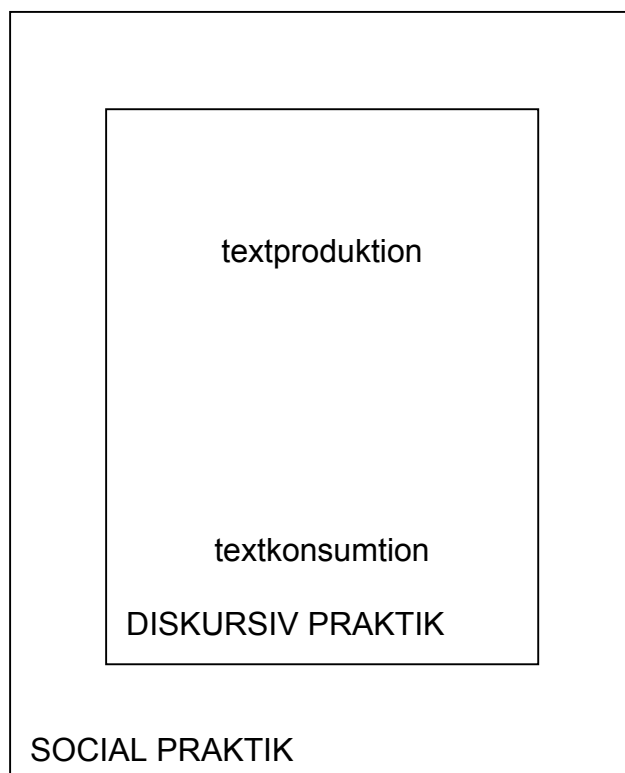
¹⁰⁴ Winther Jørgensen, Marianne; Phillips, Louise: *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, 2000, s. 71

¹⁰⁵ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 54

¹⁰⁶ Winther Jørgensen, Marianne; Phillips, Louise: *Diskursanalys som teori och metod*, 2000, s. 71

¹⁰⁷ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 58

visuella uttryck. Hur texter produceras, distribueras och konsumeras undersöks i den diskursiva praktiken. Undersökningen kan genomföras genom exempelvis deltagande observation eller en enklare dokumentstudie. I den diskursiva praktiken är det även vanligt att man letar efter en intertextuell kedja för att kunna beskriva hur texten har förändrats genom olika steg.¹⁰⁸ Diskursbegreppet utvidgas när man slutligen kommer till och talar om sociala praktiker. I den sociala praktiken relateras diskursen till ickediskursiva områden och andra diskurser, med andra ord vilka diskurser den ingår i. Detta är ett syfte i sig självt hos den kritiska diskursanalysen eftersom man avser att studera relationer mellan diskurser och sociala praktiker.¹⁰⁹ När man analyserar den sociala praktiken är det mycket förekommande att man använder sociologisk teori och kulturteori. Beroende på textens karaktär kan det ibland vara en förutsättning.

Ramverk för kritisk diskursanalys av en kommunikativ händelse (Fairclough 1995:59)

Ramverksmodellen ger vissa möjligheter, däribland till att fokusera och lägga extra tonvikt på utvalda dimensioner inom ramverket. Med det menas att man kan fokusera på bland annat processen av textproduktioner eller konsumtionsprocessen av text.¹¹⁰

¹⁰⁸ Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt*, 2005, s. 324

¹⁰⁹ Ibid, s. 322

¹¹⁰ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 62

Insikter om relationen mellan publik och de som styr ekonomi, politik och kultur är en förutsättning för förståelsen av det samtida samhällets maktrelationer. Fairclough menar att en av nyckelfrågorna är de pågående förändringarna i den mediala konstruktionen av relationer mellan reportrar och publik samt mellan politiker och publik.¹¹¹

Språk, retorik och Aristoteliskorienterad neoklassisk analys

Den språkliga forskningsaspekten i det här fallet har en tradition som begreppsligt sträcker sig tillbaka till Aristoteles uppfattningar om retoriska grepp såsom *logos*, *pathos* och *ethos*. Sammanfattat kan man beskriva logos som logiska argument och exempel vilka syftar att tala till mottagarens förnuft. Pathos anspelar på åhörarnas känslor vilka man vill väcka för att vinna deras övertygelse medan ethos syftar till talarens karaktär och den trovärdighet som denne önskar inge genom sin argumentationsuppbyggnad.¹¹² Att begreppen främst används inom retorikanalys av neoklassisk karaktär hindrar inte att man lånar begreppen vid analys av den diskursiva praktiken. Syftet med neoklassisk tolkning i ett sammanhang som det här är att särskåda medieproducenternas argumentation för sin tolkning, och i förlängningen spridning, av verkligheten. Kritiken mot den retoriska neoklassiskorienterade analysen grundar sig i regel på att metoden är schematisk. Att enbart bygga sin analys på analysmetoden skulle således ha sina brister, men som komplement i en kritisk diskursanalys kan de tjäna till att luckra upp fler dimensioner och skapa bättre förståelse inför analysen av sociala praktiker.

Aristoteles begrepp kan införas i tessa sammanhanget enligt följande: Logos är det som i varierad grad presenteras som fakta, pathos de uttalade värderingarna och argumenten medan ethos kan skådas genom expertutlåtanden eller ögonvittnesskildringar. Ytterligare ett retoriskt begrepp värt att nämna i sammanhanget är *refutatio* som kan beskrivas som ett avvisande av eventuella motargument.¹¹³

Tanken att språk och ideologi ska undersökas inom ett ramverk presenterades av Fairclough i en separat artikel som sedermera kom att ingå som en del av *Discourse and social change*. Den begreppsliga idén om ideologi, hos Fairclough, fokuserar på effekterna av ideologi snarare än sanningshalten i dem. Texternas egenskaper ses som ideologiska såtillvida att de

---

¹¹¹ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 126

¹¹² Ekström, Mats (red.), *Mediernas språk*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2008, s. 69

¹¹³ Ibid, s. 70

påverkar maktrelationer.¹¹⁴ I främst visuella sammanhang kan man tydligt notera hur fördelningen i fråga om vem som får ordet sker. I skrift blir denna undersökningsvinkel inte lika uppenbar, men det finns ändå fog att diskutera tilltaget samt att inkludera det i genomförandet av analysen.

Intertextualitet och rekontextualisering

Begreppsligt finner man ursprungligen intertextualitet hos den bulgariskfödde lingvisten Julia Kristeva. Inledningsvis avsågs begreppet synliggöra att all dikt och prosa är inbäddade i en litterär tradition. Sambandsförhållanden inom litteraturen har under lång tid, genom komparativa studier kunnat påvisas, men intertextualitet gjorde anspråk av mer generell karaktär. Ett enskilt verk blir inbegripet i dialog med andra verk och texter oavsett om det från författarens sida är medvetet eller ej.¹¹⁵

Intratextuella rekontextualiseringar på mikronivå kan exemplifieras med att en person återupptar ett ord, fras, begrepp eller ämne och för in dem i en ny kontext. På så sätt görs de alltså även om.¹¹⁶ Fairclough diskuterar mot bakgrund av van Leeuweens *Genre and field in critical discourse analysis* hur en kommunikativ händelse kan rekontextualisera en annan, vilka representationer och förändringar den producerar, och hur dessa skiljer sig från andra rekontextualiseringar av samma händelse. I det här fallet där vi har fyra olika tidningar i materialurvalet kan man således jämföra tidningarna i ett sådant hänseende, men även individuella jämförelser mellan enskilda artiklar, eller artiklar producerade av samma skribent är också möjliga jämföranden. Vid den typen av analysförfarande betraktar Fairclough ordet diskurs som ett appellativ; ett räknebart substantiv, där diskursen ses som en typ av språk associerad till en specifik representation.¹¹⁷

Frågor om rekontextualisering är inte enbart av intresse för analys av befintlig text, utan är en viktig fråga i tillkomst och textproduktion. I varje steg av konstruktionen av en nyhet är äldre textversioner av varierat slag förvandlade och rekontextualiserade på ett sätt som korresponderar till intressen, prioriteringar och mål i det nuvarande skedet. Det är dock inte enbart producerade texter och annat medialt innehåll som genomgår en sådan typ av process

---

¹¹⁴ Fairclough, Norman, *Discourse and social change*, 1992, s. 25

¹¹⁵ intertextualitet. *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/intertextualitet> (Hämtad 2012-05-06)

¹¹⁶ Forstorp, Per-Anders & Linell, Per (red.), *Samtal pågår: dialogiska perspektiv på svenska mediedebatter*, Carlsson, Stockholm, 1998, s. 33

¹¹⁷ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 41

utan även informationskällan eller ursprungsmaterialet rekontextualiseras enligt samma princip. Fenomenet går att placera i det som Fairclough kallar för en kedja av kommunikativa händelser där händelsens källa länkas till offentliga domäner vidare till privata domäner för konsumtion av medietext.¹¹⁸ Per Linell bekräftar Faircloughs teorier, men skriver även mer explicit om intertextuella rekontextualiseringar. Linell menar att den individuella skribenten i regel citerar eller återger vad andra har yttrat. Citerande är aldrig neutralt oavsett grad av frihet från originalutsagan. Inte heller en ny kontext eller ett annat ändamål ändrar på den saken. I det praktiska studiet av rekontextualisering och intertextualitet måste man därför förstå den ursprungliga källan i sin egen kontext, och den av Linell kallade citerade texten, samt även ha förståelse för den i sin egen kontext. Analysen kan utföras antingen genom att man studerar kedjan av kommunikativa händelser i ett utvalt material eller analyserar enskilda texter. I det första alternativet utförs analysen på ett mer generellt plan då man tittar på dynamiska förlopp, hur innebörder skapas och hur nya ämnen bildas utifrån glidande diskussioner. Att studera enskilda texter innebär att man undersöker variabler som influenser, identiteter, tankesätt och uttryck samt försöker härleda dessa till tidigare kontexter och texter.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Fairclough, Norman: *Media Discourse*, 1995, s. 48-49

¹¹⁹ Forstorp, Per-Anders & Linell, Per (red.), *Samtal pågår*, 1998, s. 34

Materialval

Frågan om de pågående ombyggnationsplanerna av Slussen kan anses befina sig på en mer övergripande samhällsnivå. Att enbart basera val av material utifrån denna premis är inte tillräckligt, men tillsammans med ett antal andra urvalsprinciper är det av betydelse.

Att undersöka samtliga fall vore optimalt, men är dessvärre inte genomförbart med hänsyn till de praktiska begränsningar som finns. För att uppnå mest möjliga lämplighet i valet mellan slumpmässiga urval och strategiska urval kan man jämföra för- och nackdelar mellan de båda alternativen. Hade antalet analysenheter varit stort hade det funnits fördelar med ett slumpmässigt urval. Nu är antalet analysenheter förhållandevis begränsad till mängden och risken för systematiska fel vid strategiska urval är därmed liten.

Man brukar ibland tala om att hög intern validitet inte är någon garanti för hög extern validitet. Hade syftet med undersökningen varit att kunna uttala sig om andra ombyggnationsprojekt i Sverige, eller till och med utomlands hade det funnits påtagliga begränsningar med ett strategiskt urval, men eftersom fokus helt är riktat mot medierapporteringen av ett väldigt specifikt fenomen, är fallet icke så.

Internetinnehåll har den nackdelen att det är svårt att bedöma dess varaktighet. Hur länge och för vilka ett material finns tillgängligt beror i hög utsträckning på vem som publicerat materialet. Internetpublicerade artiklar har inte heller något definitivt slutdatum på samma sätt som tryckta nyhetsartiklar. Det förekommer relativt ofta att internetpublicerade artiklar editeras i efterhand efter det att de först publicerats. Som ett sätt att behandla problematiken med internetinnehåll kommer samtliga artiklar och textinnehåll vilka publicerats på och inhämtats från internet att sparas som dokument i pdf-format eller som skärmdumpar i jpg-format för att sedermera kunna kontrolleras och undersökas i efterhand och av andra, samt att kunna bifogas som bilaga vid förfrågan och önskemål.

Asp beskriver ett tänkbart dilemma i hans egen undersökning då han menar att propagandistens ”sanna budskap” inte framkommer i hans valda källmaterial eftersom det är frågan om ett officiellt folkomröstningsmaterial.¹²⁰ Den problematiken finns delvis, men inte helt i denna undersökning. Stockholms stads nyhetsbrev kan sägas ha den typen av problem och det är även troligt att vissa av artikelförfattarna har en officiell hållning i linje med sitt

---

¹²⁰ Asp, Kent, *Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning*, Akademitratur, Diss. Göteborg : Univ., Stockholm, 1986, s. 167

partis, arbets- eller uppdragsgivares åsikt och ståndpunkt. Det är en fråga som skulle behöva undersökas grundligt i varje enskilt fall, men sammantaget torde det inte påverka undersökningens utgång, då man kan anta att de flesta textförfattare i de allra flesta fall uttrycker sin uppriktiga mening. Eftersom undersökningen dessutom syftar till att pröva huruvida massmedia vinklat rapporteringen och Slussendebatten åt något särskilt håll, är textförfattarnas privata eller egentliga åsikt sekundär, även om den icke är betydelselös.

Stockholms stad

Sedan 26 januari 2010 har Stockholms stad givit ut ett separat nyhetsbrev helt tillägnat Nya Slussen. Nyhetsbrevet har ingen uttalad målgrupp, kräver ingen pressackreditering, lösenord, är kostnadsfritt, kan prenumereras på digitalt, samt läsas online i efterhand. Under hela 2010 publiceras nyhetsbrevet med längre intervaller medan utgivningstakten ökar under 2011. Från september 2011 och framåt kan man i princip tala om ett månadsbrev.

Utan att behöva genomföra en separat studie av Stockholms stads Slussenwebbsida kan man göra vissa konstateranden. Informationen som finns att tillgå kan användas såväl av press som privatpersoner, intressegrupper eller skolklasser förslagsvis. I menyrubriken finns fliken ”Press- och informationsmaterial” där underrubrikerna är Nyhetsbrev, Interaktiv karta och Pressbilder. Bilderna är tillräckligt högupplösta för att reproduceras, men samtidigt inte för stora för att ej vara privatpersonen till nytta. Om man enligt enkla men klara premisser kan bedöma webbplatsen, ej de innehållsmässiga i sakfråga, men i fråga om tillträde, användarvänlighet och övergripande teman, kan man konstatera att Stockholms stad presenterar innehåll för den som är intresserad av Nya Slussen.

Tidningar

I avsnittet om medier och makt har dags- och kvällstidningsbranschens rådande situation avhandlats. Medieklimatets föränderlighet bidrar till att makt, förmåga att påverka och bilda opinion förskjuts.

Nya Slussen är geografiskt en fråga som berör de som vistas i Stockholms innerstad, men de samlade omständigheterna för ett ombyggnadsprojekt av detta slag bidrar till att det är en angelägenhet som inte enbart är bunden till geografiska gränser. I valet av vilka tidningar som är föremål för undersökningen har det dock funnits anledning att begränsa sig och försöka se nyttan av att utgå ifrån Stockholmsbaserade tidningar.

I Nordicoms (nordiskt kunskapscenter för medie- och kommunikationsområdet) undersökningar klassificeras Aftonbladet och Expressen som dagspress. Eftersom tidningarna utkommer redan på morgonen i handeln, men inte kan prenumereras på som morgontidning blir definitionen i viss mån bestridbar. Här kommer dock definitionen att accepteras och det möjliggör således jämförelsen av de fyra tidningar som har valts ut.

Tabellen nedan visar statistik från Nordicoms undersökning *The Nordic media market 2009*. Upplaga, läsekrets, antal läsare per tidning, utgivning per vecka och ägarförhållande för tio av de största aktörerna inom dagspress visas.¹²¹

Tidning	Upplaga	Läsekrets	Läsare/tidning	Nummer/vecka	Medieföretag
Aftonbladet	348 000	1 183 000	3,4	7	Schibsted ASA, Labour movement
Dagens Nyheter	310 000	879 000	2,8	7	Bonnier AB
Expressen/GT/Kvällsposten	276 400	1 020 000	3,7	7	Bonnier AB
Göteborgs-Posten	235 200	552 000	2,3	7	Stampen AB
Svenska Dagbladet	195 500	518 000	2,6	7	Schibsted ASA
Sydsvenskan	119 800	304 000	2,5	7	Bonnier AB
Dagens Industri	102 200	401 000	3,9	6	Bonnier AB
Helsingborgs Dagblad	76 400	187 000	2,4	7	Pukslagaren i Helsingborg AB
Dalarnas Tidningar	61 000	145 000	2,4	6	Mittmedia AB
Nerikes Allehanda Nerikes-Tidningen	60 700	151 000	2,5	7	Promedia i mellansverige AB

Avgränsning

Artiklar och texter som behandlar ny- eller ombyggnationer övergripande, eller i ett annat område, men som i artikeln endast refererar till Slussen, har valts bort då ett av grundkriterierna är att texten i huvudsaklig mån måste handla främst om Slussen. I fall där det eventuellt råder tveksamheter kommer detta bedömas individuellt. Artiklar som enbart behandlar nedtagningen av Benny Anderssons porträtt på Arlanda flygplats. ”Jag har ingen lust att vara reklampelare” är ett undantag då fokus snarare ligger på Slussendebatten än själva nedtagningsmomentet ute på Arlanda. Texter vilka antingen är repliker på eller tillkommit i kölvattnet av Bengt Ohlssons artikel om det som Dagens Nyheter själva beskriver som ”debatten om kulturvästern” är inte inkluderade. Däremot finns en medvetenhet om debatten, vilket har tagits hänsyn till i diskursanalysen.

¹²¹ Harrie, Eva, *The Nordic media market 2009 : Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden : media companies and business activities*, 2. ed., NORDICOM, Göteborg, 2009

Tid

Stockholms stads nyhetsbrev, som sträcker sig mellan januari 2010 till nu senast mars 2012, utgör en väl avgränsad undersökningsperiod. Från det datum att nyhetsbreven publicerats och skickats till sina prenumeranter och en vecka framåt kommer artikelmaterial att insamlas.

Vissa artiklar, krönikor och debattinlägg som ligger utanför den egentliga avgränsningen, men ändå faller inom ramen januari 2010 till mars 2012 har valts in i undersökningen utifrån särskilda kriterier. Beslutet om detaljplan för Nya Slussen togs den 12 december 2011 i Stockholms kommunfullmäktige med siffrorna 52 röster för och 49 röster mot. Tidpunkt var även en brännpunkt såtillvida att mediebevakningen var intensivare den närmsta tiden innan och efter beslutet. Därför är texter publicerade från 1 december till 22 december inkluderade i undersökningen. Att 22 december 2011 blev slutdatum för den avgränsningsperioden, beror helt och hållet på sjudagarsregeln efter publicerandet av Stockholms stads Slussennyhetsbrev. Antalet texter har varit stort under andra specifika perioder, men beslutet bör betraktas som ett så pass viktigt skeende, att perioden innan och efter har en motiverad plats i analysen.

Texter publicerade på tidningarnas webbsidor dagen innan nyhetsbrevens utgivning har även medtagits. Eventuellt har dessa publicerats i tidningen samma dag, men den angivna tiden för publicering indikerar i flera fall att publicering i den tryckta tidningen tidigast kan ha ägt rum efterföljande dag, det vill säga samma startdatum som för urvalsperioden.

Angränsande mediesammanhang

I anslutning till beslutet anordnade Dagens Nyheter en chatt för sina läsare tillsammans med Stadsbyggnads- och idrottsborgarrådet Regina Kevius (M) samt en moderator. Materialet i sig är intressant, speciellt i avseende att det synliggör en dialog mellan en politiker och medborgare, men samtidigt skiljer sig materialet för mycket från de övriga analysobjekten för att kunna bedömas enligt samma premisser. Dessutom publicerades inte chatten i papperstidningen, vilket är en grundförutsättning för att ingå i undersökningen.

Slussen är omskrivet i viss mån på ledarbloggar och andra tidningsmedarbetares bloggar. De blogginlägg där det anges att texten även är publicerad i pappersupplaga medtas, medan övriga faller bort. Viktor Barth-Krons ”Slussen: Så gick det” är ett exempel där blogginlägget även publicerades i morgontidningen.

Analys och resultat

I analys och resultatkapitlet kommer den kvantitativa innehållsanalysen och den kritiska diskursanalysen att genomföras. Dess utformning, beståndsdelar, urval och genomförande kommer att diskuteras samt motiveras. Efter utförandet av respektive analys kommer resultatet att sammanfattas och diskuteras.

Kvantitativ innehållsanalys

Genom att på ett systematiskt sätt gå igenom kriterierna för kodningen ämnas objektivitet uppnås. Definitioner och redogörelser görs på förhand, men förtydligande kommer även att ske under utförande såväl som i analysen. Intuitiva urval lider alltid av en viss osäkerhet vilken ändock kan begränsas just genom redovisning, kriterier och kategorier. Hade hela den samlade undersökningen vilat på en kvantitativ innehållsanalys utförd på ett intuitivt materialurval skulle resultatet lida av reliabilitetsproblem, men i och med den kvantitativa innehållsanalysen kompletteras en kritisk diskursanalys minimeras denna risk.

Kodschemat kan som tidigare konstaterats utformas i mycket varierad grad. Reglerna vilka snarast är att betrakta som rekommendationer står ofta i förhållande till det empiriska materialets omfång. Medium kodas inte sällan med enkom siffror, vilket kan vara en fördel om man har få medium, men många andra variabler. I det här fallet finns fyra stycken medium och det kan ur såväl författar- som läsarsynpunkt förenkla förståelsen genom att ange medium med förkortade bokstavskombinationer, utan att det påverkar tydligheten i kodschemat negativt.

Kodschemat

Medium		
Svenska Dagbladet		SVD
Dagens Nyheter		DN
Aftonbladet		AB
Expressen		EXP
År		
2010 = 10	2011 = 11	2012 = 12

Månad

januari = 01 februari = 02 mars = 03 etc.

Dag

01 – 31

Artikelförfattare

Första bokstaven i förnamnet och första bokstaven i efternamnet.

Johan Hellekants artikel i Svenska Dagbladet ”Nya Slussen klarar inte dubbeldeckare” vilken publicerade 28 februari 2012 kodas enligt följande: SVD-12-02-28-JH.

Då två eller fler författare har samma initialer kommer den andra bokstaven i förnamnet respektive efternamnet adderas för att kunna särskilja skribenten. Samma särskiljningsprincip gäller ifall två författare skulle dela även de två första bokstäverna i för- och efternamn. I de fall texterna kommer från nyhetsbyråer kommer en förkortning av nyhetsbyråns namn att anges i artikelförfattarens ställe.

Kategorier

För att kunna definiera ämneskategorierna krävdes ett antal tillvägagångssätt. Först genomlästes samtliga artiklar i två omgångar för att erhålla en generell uppfattning om innehållet och de sakfrågor som förekommer. Därefter provkodades ett fåtal artiklar från respektive tidning utifrån varierade kriterier. I en provkodning räknades modala hjälpverb, men efter jämförande med studier där samma tillvägagångssätt använts föreföll undersökningsmaterialens karaktär var alltför olika för att uppnå godtagbara resultat sett till bland annat materialomfånget. Redan innan provräkandet av modala hjälpverb definierades artiklarna utifrån typiska dagstidningsindelningar. Den indelning som skedde gjordes utan osjälvständig hänsyn till artikelns ursprungliga placering i tidningen. I praktiken innebär det att en artikel i inrikesdelen kunde placeras i kulturkategorin (motsvarande kulturdelen). Vid en tredje genomläsning av artiklarna användes detta tillvägagångssätt, dock med något förfinade kategoriseringskriterier. Genom att innehållsmässigt definiera teman i artikelns olika delar; rubrik, ingress och brödtext, kunde tvetydigheter urskiljas och teman jämföras. Vidare fungerade Jan Svenssons undersökning i *Språk och offentlighet* som inspirerande modell för konstruerandet av kategorier. Svenssons undersöknings beskaffenhet är av sådant slag att hans kategorier är relevanta även i denna undersökning. Kategorierna har således skapats utifrån teman i det textmässiga innehållet, kategorier i andra relaterade studier samt

revidering och utvärdering av provkodning och räknande.

Ordval

Många ords innebörd och betydelse påverkas av den mening och stycke det är placerat i. Ett ord som demokrati är ett bra exempel på hur ett och samma ord kan få en positiv och negativ mening, helt beroende på sammanhanget. En mening som: ”Beslutet togs i sann demokratisk anda” och ”Det här strider mot allt vad demokrati är” innehåller samma ursprungliga ord, men innebörden är väsensskild. Ett urval av ord som är värdeladdade på detta sätt och som är kontextberoende i en likvärdig utsträckning skulle exempelvis kunna delas in kategorierna positiv respektive negativ. Då den typen av vinkling inte är syftet med den kvantitativa innehållsanalysen kommer en sådan indelning icke att utföras. Syftet med ordvalen är snarast att kunna synliggöra mönster, strukturer och ämnen.

De ord som valts ut har antagits varit av betydelse för diskussionen och det textmässiga innehållet på ett övergripande plan, såväl som förståelsen hos den som läser texten. Kategorierna och ordvalen syftar även till att tydliggöra vilka ämnen och utifrån vilka vinklar det textmässiga innehållet berättas. Svenssons modell från *Språk och offentlighet* har tjänat som inspiration och vägledning för att konstruera kategorier som är adekvata för undersökningsmaterialet. En effektiviserande åtgärd som Svensson presenterar är sammanförandet av semantiskt relaterade ord och ordled. På detta sätt blir kategorierna färre, lätthanterligare och mer överblickbara. Vad som i praktiken menas med detta kan exemplifieras av ordet demokrati. Istället för att demokrati, demokratisk, demokratisering och demokratibeslut kodalas var och en för sig, sammanför man dem istället till en gemensam kod utifrån ursprungsformen demokrati. Tillvägagångssättet kommer att tillämpas på samtliga utvalda ord i analysen.¹²²

I sin undersökning har Svensson en rad andra analyser, förutom användningen av politiskt signifikanta ord, att ta hänsyn till. Det påverkar analyskriterierna även för den enskilda undersökningen, som just användningen av politiskt signifikanta ord. Eftersom ordvalsanalysen tillsammans med den kritiska diskursanalysen utgör stommen i denna undersökning behöver inte ordvalsanalysen följa ett kontinuerligt mönster utifrån andra analyser. Därför kommer frekvensvariablerna att skilja sig åt från Svensson undersökning. Svensson undersöker frekvens utifrån antal ord med politisk signifikans per 100 ord. Istället

---

¹²² Svensson, Jan, *Språk och offentlighet: om språkbruksförändringar i den politiska offentligheten = [Language and the public sphere] : [on language change in the political debate]*, Lund Univ. Press, Lund, 1993, s. 94

för att undersöka signifikansen per 100 ord kommer istället det totala antalet ord per tidning att sammanställas. Eftersom artiklarna till antalet är ojämnt fördelade mellan tidningarna kommer det totala antalet ord att delas med antalet artiklar för att på så sätt få fram ett genomsnitt. Det textmässiga omfånget varierar förvisso och man kan då vid en första anblick tycka att beräkning av frekvensen per 100 ord är ett rättvist förfarande. Dilemmat, i det här fallet, om man skulle behandla materialet på det sättet är att det blir korrekt ur en strikt akademisk synvinkel, men det förfarandet har ytterst lite att göra med hur en text behandlas och upplevs av en genomsnittlig läsare. Som läsare räknar man knappast ord utan läser istället den artikel och text som man beslutat sig för att läsa oberoende av antalet ord eller tecken, förutsatt att artikeln inte är överdrivet omfångsrik med dagspressmått mätt. Läsoplevelse, tolkning och förståelse ur brukarperspektiv är förvisso inte föremål för undersökningen, men eftersom syftet är att förstå vilka perspektiv och vilken bild dagspressen förmedlar till läsaren, har resonemanget bäring.

Rubriker, ingresser och bildtexter kommer att inkluderas i räknandet tillsammans med själva brödtexten.

Den första kategorin är hämtad från Svensson och för enkel- och tydlighetens skull har den döpts till *allmänna politiska ord*. Precis som hos Svensson fungerar *övriga allmänna politiska ord* som en restgrupp, där ordvalen ändå är av sådan betydelse att de inte kan bortses ifrån.¹²³ Kategorin *arkitektur* hjälper oss att synliggöra på vilket sätt man talar om den arkitektoniska delen i Slussenfrågan. I de flesta undersökningar som inbegriper politiska frågor är det adekvat att belysa befolkningsämnen. Att skapa en kategori för *befolkning och medborgare* tjänar till att visa hur förekommande det är att man inkluderar, vädjar till eller relaterar till stadens invånare, deras behov och ståndpunkt. Ordvalen är delvis grundade utifrån en vilja att inte enbart inkludera bosatta i Stockholms stad, utan genom att exempelvis räkna ”människa” innefattas den eller de som besöker Slussen tillfälligt eller på annat sätt kan kopplas till Slussendebatten. Om man blickar tillbaka till den senaste stora ombyggnationen av Slussen var trafikfrågan dominerande. Det kan sägas gälla hela den omstrukturering och rivningsprocess som Stockholm genomgick under det förra århundradet. Därav förefaller en kategori för *infrastruktur och trafik* som självskriven. Följande ord är kopplade till respektive kategori:

---

¹²³ Svensson, Jan, *Språk och offentlighet*, 1993, s. 95

Allmänna politiska ord

Politik, demokrati, frihet, ideologi, makt, myndighet, parti, opposition, reform (9)

Övriga allmänna politiska ord

Ansvar, effektiv, beslut, överklaga, genomföra, privat, offentlig, utveckling, framtid (9)

Arkitektur

Byggnad, hus, lägenhet, park, modern, ålderdomlig, öppen, monument, sliten, galleria, garage, palats (12)

Natur och miljö

Natur, miljö, vatten, luft, ljus, förorening, smuts, gräs, träd, grönska (10)

Medborgare och befolkning

Medborgare, befolkning, invånare, människa, person, stockholmare, bosatt, turist (8)

Infrastruktur och trafik

Väg, bro, tunnel, led, spår, trottoar, tåg, bil, buss, båt, tunnelbana, cykel, gångare, trafikant (14)

Som diskuterats i metod- och teorikapitlet är det av vikt att motivera och redogöra för sina val och beslut, speciellt i fråga om variabler och variabelvärden. Ordet gångare kan förslagsvis placeras in i såväl medborgare och befolkningskategorin som i infrastruktur och trafik kategorin. För att undvika kodningsproblem kan varje enskilt ord hemmahöra i maximalt en kategori. Det är rimligt att anta att när man talar om gångare är det primärt egenskapen av trafikant man syftar till. Gångaren i egenskap av medborgare blir i det här fallet sekundär och således är placeringen i infrastruktur och trafik kategorin mer lämplig. Man kan förvisso benämna orden i medborgare och befolkningskategorin i ett sammanhang som anspelar på deras egenskap som trafikanter, men precis som i det nyss nämnda fallet blir detta sekundärt medan de medborgerliga egenskaperna är primära. För kategorin infrastruktur och trafik krävs ett förtydligande och förklaring till varför ord som härleder till sjöfart inte medtagits. Sjöfart har ju trots allt varit Slussens primära funktion en gång i tiden. Det finns dock en risk att ordet sluss skulle bli överrepresenterat på ett felaktigt sätt då det troligen inte främst skulle förekomma i ett infrastruktur- eller trafikmässigt sammanhang. Däremot har båt och färja inkluderats, då de i högsta grad tillhör kategorin, men samtidigt inte riskerar att ha flera eller vilseledande konnotationer.

Att infrastruktur och trafik kategorin innehåller ett antal fler ord än genomsnittet hos övriga kategorier inte är av avgörande betydelse för resultatet eftersom kategorifrekvens inte är en undersöknings- eller resultatvariabel. Precis som i fallet allmänna politiska ord skulle den

kunna delas upp i två kategorier, infrastruktur och trafik var och en för sig, men att samla dem till en kategori ger den stordriftsfördel som nämns i *Metodpraktikan*.

När ordet öppen räknas in i arkitekturkategorin kontrolleras att det är i ett arkitektoniskt, stadsmiljömässigt eller konstnärligt sammanhang det förekommer. Skulle ordet förekomma i exempelvis en mening som: ”det var en öppen debatt” räknas det således inte. Bosatt innefattar även bostad då man kan utgå från att man med bostad avser hem för människor. Vägbro räknas som ett ord och klassificeras som en ordform av väg. Samma princip används för ordet gångtunnel som då definieras utifrån tunnel. Som en genomgående regel har jag sett till varje ords primära egenskap. Vad som är en primär egenskap är diskuterbart. Diskussionen förs i Platons *Staten* där egenskaperna hos en kniv avhandlas; i vilket syfte den är avsedd att användas primärt, och när dess funktion har slutat att tjäna sitt syfte, huruvida man då kan kalla den kniv etc. Ett liknande förnuftstänkande kan här användas i varje enskilt fall.

Synonymer till ett bestämt antal av de valda orden har medtagits i räknandet. Förutom garage har även synonymerna parkeringshus eller p-hus inkluderats. Att inkludera synonymer för samtliga ord skulle dock bli ohanterligt sett till uppgiftens omfång. Det är inte heller säkert att undersökningen i alla syften skulle vara förtjänt av ett sådant tilltag.

Artikelanalys

Artiklarna presenteras i tabellform enligt de tidigare angivna kodningskriterierna. De är sorterade först efter tidning och sedan efter publiceringsdatum från nyast till äldst. De artiklar där klockslag för publicering finns angivet har här återgivits. Flera av artiklarna har uppdaterats på tidningarnas webbsidor. Den informationen återges inte nedan av två snarlika anledningar. Texterna kan ha publicerats antingen innan eller efter det att papperstidningen utkommit. Oftast är det en fråga om ett fåtal timmars differens och i regel till fördel för internetupplagorna, om man anser tidigast utgivning som positivt. I dessa fall kan justeringar ske innan tryckning och den eller de justeringar som då görs genomförs även i den på internet publicerade texten. Den andra anledningen till textuppdateringar av webbtexter är helt sonika att fel upptäcks och rättas till i efterhand. Samtliga tidningar ger sina läsare möjlighet att påpeka eventuella felaktigheter i texterna, rimligen i syfte att kunna åtgärda dessa. En icke vattentät, men nog så gångbar, regel är att artiklar som uppdaterats kort efter

publiceringsdatum omfattar justeringar av redaktionen eller tidningsförfattaren själv, medan uppdateringar gjorda en längre tid efter publicering kan vara ändringar som läsare påpekat eller andra yttre omständigheter som gör att det ursprungliga innehållet behövde revideras. För det sammantagna resultatet bör inte uppdateringsfrågan vara ett problem om man är medveten om den problematik som finns och behandlar artiklarna individuellt utifrån detta, samt vid behov granskar innehållet mot papperstidnings text och då använder den som undersökningsmaterial.

Svenska Dagbladet

Artikel	Allmänna politiska	Övriga politiska	Arkitektur	Natur och miljö	Medborgare	Infrastruktur och trafik
SVD-2011-03-08-EU-BR	0	6	2	0	4	23
SVD-2012-02-28-JH-1	0	0	9	4	0	21
SVD-2012-02-28-JH-2	1	2	3	0	0	20
SVD-2012-01-10-JH	2	4	1	3	4	0
SVD-2011-12-15-SN-RK	0	4	12	4	5	7
SVD-2011-12-13-AÅ-TB	7	13	10	4	1	1
SVD-2011-12-12-STT	3	9	2	0	1	2
SVD-2011-12-12-AH-EPR-MM	4	12	4	3	1	5
SVD-2011-12-12-CA	6	4	2	0	1	4
SVD-2011-12-12-JH	5	8	12	3	3	17
SVD-2011-12-12-TL-BS	0	2	6	5	4	8
SVD-2011-12-10-HN	2	3	3	1	1	3
SVD-2011-12-10-HA	1	3	6	0	2	5
SVD-2011-12-07-AB-MS	3	8	9	1	3	11
SVD-2011-12-05-JH	0	2	21	7	0	34
SVD-2011-12-05-GS	1	2	2	0	0	1
SVD-2011-12-01-UJ-PL	0	4	9	3	2	7
SVD-2011-09-29-STT	1	2	1	0	0	0
SVD-2011-05-08-CA	2	1	3	0	3	3
SVD-2011-02-24-EA	3	4	10	0	1	19
SVD-2011-02-23-AG	0	1	11	5	1	0
SVD-2010-02-01-MF	2	5	4	10	1	2
SVD-2010-01-25-KWB	4	12	2	17	1	12
Totalt	47	111	144	70	39	205

Expressen

Artikel	Allmänna politiska	Övriga politiska	Arkitektur	Natur och miljö	Medborgare	Infrastruktur och trafik
EXP-2012-01-20-DH	6	1	3	0	1	0
EXP-2011-12-13-DH	3	3	4	0	1	5
EXP-2011-12-12-EH1	0	8	8	0	1	0
EXP-2011-12-12-JS	2	2	1	0	1	1
EXP-2011-12-12-AS	2	3	1	0	0	2
EXP-2011-12-12-EH2	1	1	1	0	2	0
EXP-2011-12-10-AU	8	5	7	0	9	14

EXP-2011-05-11-PC	0	0	6	0	0	11
EXP-2011-09-29-RM	3	8	3	0	1	10
Totalt	25	31	34	0	16	43

Aftonbladet

Artikel	Allmänna politiska	Övriga politiska	Arkitektur	Natur och miljö	Medborgare	Infrastruktur och trafik
AB-2011-12-12-VS	4	13	1	1	0	0
AB-2011-12-12-OC	6	1	6	3	1	2
AB-2011-12-12-MA	3	3	6	2	3	12
AB-2011-12-11-OS	3	4	9	2	4	5
AB-2011-12-12-WH	7	4	5	1	0	3
AB-2011-12-12-AB	0	3	0	2	1	12
AB-2011-12-10-HL	2	3	7	4	8	11
AB-2011-12-10-CB	0	0	1	0	2	0
AB-2011-05-11-US	0	2	16	5	3	14
Totalt	25	33	51	20	22	59

Dagens Nyheter

Artikel	Allmänna politiska	Övriga politiska	Arkitektur	Natur och miljö	Medborgare	Infrastruktur och trafik
DN-2012-03-07-TW	0	0	3	0	2	0
DN-2012-01-24-AS	2	0	9	1	0	33
DN-2012-01-23-DN	2	4	0	0	1	0
DN-2011-12-17-JS	16	7	44	15	4	21
DN-2011-12-16-FEST	0	1	1	1	0	2
DN-2011-12-16-FESÖ	4	2	3	0	3	1
DN-2011-12-15-EH	2	0	0	0	0	0
DN-2011-12-14-MT	0	10	5	0	0	5
DN-2012-12-13-PR	7	2	2	0	0	5
DN-2011-12-13-VBK	1	0	4	0	0	0
DN-2011-12-12-MT	3	5	0	0	1	1
DN-2012-12-12-JS	2	4	8	1	4	9
DN-2011-12-12-KA	18	8	4	0	2	0
DN-2011-12-10-VBK	2	3	7	3	0	2
DN-2011-12-08-SL-KK-AB-MS	1	3	4	1	2	3
DN-2011-12-08-KL	6	6	4	0	0	0
DN-2011-12-07-KA	16	12	5	1	7	5
DN-2011-12-07-MN	2	8	5	5	2	23
DN-2011-12-07-PK	1	2	6	0	1	19
DN-2011-12-01-AB	0	3	7	4	0	30
DN-2011-12-02-FS	1	3	0	1	1	1
DN-2011-12-01-JO	0	4	5	4	1	5
DN-2011-11-05-MT	1	3	0	0	0	13
DN-2011-09-29-FG	3	8	3	0	0	3
DN-2011-05-05-ES	0	4	5	4	12	23
DN-2011-05-03-EH	0	2	9	1	0	40
DN-2011-05-05-UH	0	11	6	1	2	36
DN-2011-02-25-BM	0	2	3	0	0	6
DN-2011-02-24-MH	0	3	1	0	1	6
Totalt	90	120	153	43	46	292

Genomsnitt av ord per grupp

Tidning	Allmänna politiska	Övriga politiska	Arkitektur	Natur och miljö	Medborgare	Infrastruktur och trafik
Svenska Dagbladet	2,0	4,8	6,3	3,0	1,7	8,9
Expressen	2,8	3,4	3,8	0	1,8	4,8
Aftonbladet	2,8	3,7	5,7	2,2	2,4	6,6
Dagens Nyheter	3,1	4,1	5,3	1,5	1,6	10,1

Resultatanalys och sammanfattning

Ett väntat resultat var att kategorier och ord som kan härledas till rubriken och det övergripandet ämnet för respektive artikel var mest frekvent representerade. Att artikeln ”Nya Slussen behöver mindre plats för bilar” skulle innehålla flest ord från kategorin Infrastruktur och trafik är inte anmärkningsvärt. Att ordfrekvensen från samma kategori genomgående är dominerande visar dock på något intressant och anmärkningsvärt. Hos samtliga fyra tidningar var trafik kategorin, med varierad marginal, den mest frekvent presenterade. Därefter följer arkitektur kategorin som är näst mest förekommande, även den i alla fyra tidningar. Beträffande de andra fyra kategorierna finns det variationer mellan tidningarna om än små. Ord från naturkategorin förekommer i genomsnitt 3,0 gånger per artikel i Svenska Dagbladet, men uppträder inte en enda gång i Expressen. Inte hos någon av tidningarna är ord från den allmänna politiska kategorin genomsnittligt mer förekommande än vad kategorin övriga allmänna politiska ord är. Skillnaderna är dock relativt små, möjligen förutom hos Svenska Dagbladet där övriga allmänna politiska ord genomsnittligt skrivs 4,8 gånger per artikel, medan siffran för allmänna politiska ord är 2,0.

Att man sällan omnämner medborgare och befolkningskategorin kan tyckas anmärkningsvärt om man utgår från idén att skribenten riktar sig till läsaren och ämnar få gehör för sina påståenden. Förvisso är det en jämn fördelning mellan nyhetsartiklar och debattinlägg/repliker, men det finns inget hinder för att skriva opartiska nyhetstexter och att använda ord från medborgare och befolkningskategorin. Medhåll eller opinionsbildande ambitioner är ingen förutsättning för att bruka ord ur kategorin.

Ordfrekvensen och det genomsnittliga resultatet är inte enbart ett betydande resultat i sig självt, utan bidrar till att lättare kunna identifiera diskursers och konkretisera texterna i de samtliga tre diskursiva nivåerna. Den genomgående tanken som finns i såväl den kritiska diskursteorin samt hos Bourdieu: att det som inte sägs, skrivs eller på annat sätt nämns likväl

är av betydelse och kan vara lika intressant, viktigt och relevant ur forskningssynpunkt som det som omnämns. Utifrån resultatet blir det dessutom lättare att identifiera utomliggande och ickediskursiva områden som antingen integreras eller påverkar diskurserna i en eller flera av dess nivåer. Sammantaget är trafikdiskursen dominerande, följd av politik och arkitektur, medan medborgarkategorin samt natur och miljö är de minst frekventa. Resultatet stöder hypotesen i avseende om att det finns specifika ämnen och frågor som belyses och behandlas mer än andra kategorier. Förklaringen till varför det är på det sättet kan inte den kvantitativa analysen besvara, utan det är en fråga som snarare går att behandla i anslutning till den kritiska diskursanalysen.

Eftersom den kritiska diskursanalysen utförs efter den kvalitativa innehållsanalysen finns det delar av resultatet i den senare som man bör ha i åtanke och kan dra nytta av i den kritiska diskursanalysen. Frekvensen i kategorierna visar bland annat vilka ämnesmässiga teman som flitigast förekommer. Likaledes framträder de kategorier och ord som är minst frekventa, vilket i sig är ett resultat av intresse. Skillnader och likheter mellan de fyra tidningarna är inte avgörande för den kritiska diskursanalysen, men det finns anledning att diskutera detta på ett mer övergripande plan, samt i den avslutande diskussionen.

Eftersom specifika ord har utgjort en viktig beståndsdel av den kvantitativa innehållsanalysen kommer den lingvistiska tråden att följas upp i den kritiska diskursanalysen. I det initiala skedet av provkodning och analysen där modala hjälpverb räknades hade valens en viktigare och mer påtaglig funktion. Eftersom vinkling inte blev en undersökningsvariabel i själva räknandet av ord, kommer valens i viss mån att inkluderas i den kritiska diskursanalysen. Det kommer inte att ske explicit, men på en samhälllig nivå i såväl textproduktionen som den sociala praktiken. I sammanhanget kan påpekas att valens ur vinklingssynpunkt även förekommer i den kvantitativa innehållsanalysen så till vida att man i en grad av direkthet vinklar framställningen genom att inkludera vissa ord och exkludera andra, och på så vis premierar vissa kategorier.

Kritisk diskursanalys

Artiklarna kommer att analyseras enskilt, även om paralleller och jämförelser texterna emellan förekommer. Samma kodschema som för den kvantitativa innehållsanalysen används genomgående. Ordningsföljden följer även den samma mönster som i den kvantitativa innehållsanalysen. Tidningsföljden är Svenska Dagbladet, Expressen, Aftonbladet och slutligen Dagens Nyheter. Texterna är därefter sorterade från senast till äldst. För tydlighetens skull kommer introduktionen av analysen av en ny tidning att ske med sidbrytning.

Analysmetoden följer inte i alla avseenden ett strikt mönster som är konstant genomgående, och i varje hänseende utfört på samma sätt för varje text. Däremot rör sig analysen inte utanför de uppställda ramar vilka presenterades och diskuterades i avsnittet för kritisk diskursanalys i teorikapitlet. Analysen grundar sig således på de metodlogiska tillvägagångssätt som tidigare presenteras. Texternas beskaffenhet i fråga om längd, omfattning och ursprung (nyhetsbyråtext eller tillkommen för den egna tidningen) är variabler som spelar in i analysgenomförandet. Texternas beståndsdelar: rubrik, ingress och brödtext analyseras stegvis och individuellt, men placeras även i gemensamt sammanhang, där artikeln betraktas som en enhet. Förfarandet är konstant och regelmässigt, men då en artikel exempelvis saknar ingress utelämnas således den obefintliga delen i analysen. Analysförfarandet sker först på en språklig nivå, vilken ligger nära själva texten, för att sedan diskuteras i termer där innehållet kan jämföras med såväl andra artiklar som med samhälliga fenomen.

SVD-2011-03-08-EU-BR

Textens avsändare synliggörs inte enbart med namn och partitillhörigheter utan även med en bild föreställande de bägge artikelförfattarna. Rubriken lyder: ”Dags att bygga ut den blåa linjen” vilket kan uppfattas som en uppmaning utan utropstecken. Ingressen beskriver hur författarna uppfattar att den blå tunnelbanelinjen ska förlängas och hur det ska finansieras. Inledningsvis i brödtexten konstaterar man att invånarantalet i Stockholmsregionen växer och att det är positivt, men att man måste lösa det transportproblem som uppstår till följd av befolkningstillväxten. Stadens tunnelbanesystem presenteras med hjälp av siffror och statistik. Sedan följer en beskrivning av vad som kommer att ske förändringsmässigt med tunnelbanan och därefter tar artikelns huvudtema vid; vad man påstår sig vilja göra och förändra med Stockholms tunnelbana.

Bruket av siffror och statistik är påtagligt och kan tjäna flera syften. Siffror och statistik i den här typen av sammanhang är sällan ursprungliga utan informationen har hämtats eller givits från annat håll för att sedermera föras fram av författaren. De bidrar även till att stärka skribentens trovärdighet. Det textmässiga innehållet får ett innehåll som kan summeras i siffror och med några få ords hjälp skapa ett begripligt innehåll för mottagaren. Man inkluderar och anspelar på läsarens känslor och upplevelser i en mening som: ”Nu slår vi snart i taket – för den som regelbundet reser med röda, gröna eller blå linjen i rusningstid känns det så redan i dag.” I meningen kan man utläsa att den tilltänkte mottagaren av texten är en stockholmare, företrädesvis en som dessutom nyttjar kollektivtrafiken på regelbunden basis. I det konkreta förslag som presenteras lugnar man läsaren med att man har en lösning på det problem som precis har presenterats.

Övergripande kan man definiera texten som en del i trafikdiskursen som existerar i Slussenfrågan. Artikeln behandlar inte explicit Slussen som ämne utan det förslag som presenteras sägs avhjälpa den trafikbelastning som tunnelbanelinjerna vilka passerar Slussen utsätts för. Det går avslutningsvis att relatera texten och trafikdiskursen till byggnadsdiskursen. I det här fallet handlar det inte om byggnationer vid Slussen utan om potentiellt bostadsbyggande i Nacka som positiv följd av förslaget. Detta kan i sammanhanget betraktas som en relation till ett ickediskursivt område.

SVD-2012-02-28-JH-1

Rubriken ”Sprängningar hotar kulturliv” signalerar fara främst genom ordvalet hotar, men även sprängningar kan associeras till negativa aspekter som förstörelse. Ingressen tydliggör vilka platser som kan drabbas av sprängningarna i Katarinaberget, och att den bussterminal som ska byggas kommer innebära stängning av Söderbergs trappor.

Artikelförfattaren Johan Hellekant är en av de mest frekvent representerade skribenterna i undersökningen. Texten innehåller återgivning från intervjuer, yttranden från institutioner och författarens egna ord. Siffror används för att påvisa resenärsantal, avstånd mellan buss och tunnelbana, samt tidsangivelser för sprängningsarbetet. De röster som kommer till tals i artikeln, förutom författaren själv, är Katarina kyrkas förvaltningschef Bo Wallin, projektledaren för Nya Slussen Martin Schröder, samt ett citerat samlat utlåtande från Fotografiska museet och Stadsholmen. Bo Wallin ger uttryck för oro över kyrkan och dess verksamhet under sprängningsarbetet. Martin Schröders kommentar blir inte en replik på

Wallins yttrande utan snarare ett konstaterande av hur sprängningarna planeras fortlöpa under projekttiden och vad de syftar till.

Artikeln kan placeras i och relateras till ett antal andra diskurser. I och med organisationen Kulturslussen och dess vänförening Kulturslussens vänner har det skapats en alldeles särskild kulturdiskurs för Slussen som förvisso härrör till andra kulturdiskurser, men som även kan studeras som en separat diskurs i sig. De områden vilka benämns som ”klassiska kulturstråk” vilka kan beröras av sprängningarna är Fiskargatan, Klevgränd, Katarina kyrkbacke, Katarinavägen, Roddargatan, Svartens gata, Urvädersgränd och Mosebacke. Förutom kulturdiskursen är den politiskorienterade diskursen mest framträdande. Inom den ryms i det här fallet instanser och beslutande organ. Även trafikdiskursen rekontextualiseras från huvudämnen där bussterminalen och andra trafikfrågor är främsta fokus.

SVD-2012-02-28-JH-2

”Nya Slussen klarar inte dubbeldäckare” är artikelns rubrik vilken även upprepas i ingressens inledning. I ingressen får läsaren veta att SL har givit Stockholms stad bakläxa då de kräver att bussterminalen under Katarinaberget ska ritas om. Anledningen till att man vill se en ändring från SL:s sida är att få in dubbeldäckare i bussterminalen, vilket den nuvarande modellen inte klarar. Artikeln kan sägas komplettera eller utgöra den andra delen av SVD-2012-02-28-JH-1 då den behandlar övergripande samma ämnen, men där detaljerna skiljer dem åt. Istället för att kritiken framförs av företrädare för institutioner som av sina verksamheters läge påverkas av bussterminalen är det här SL som riktar kritik.

De två mest framträdande diskurserna är trafik- och politikdiskursen, där den förstnämnda utgör huvudtemat för artikeln. Nya Slussenprojektledaren Martin Schröder uttalar sig även i denna artikel då han bland annat säger: ”Mer höjd finns, men då måste man spränga mer”. Schröders ord framträder vid fler tillfällen i artikeln medan SL:s ord är återgivna via Hellekant.

Artikeln avslutas med meningen: ”Dubbeldäckare i SL:s pendlartrafik gör sedan länge succé på linjen Stockholm – Norrtälje.” Placeringen av meningen i slutet är ingen nödvändighet utan skulle likväl kunna uttryckts på annan plats i artikeln, men genom att avsluta med dessa ord indikeras att det torde ses som en planeringsmiss från Stockholms stads sida att inte ha inkluderat dubbeldäckare i sina beräkningar eftersom bussvarianten är en succé.

SVD-2012-01-10-JH

Artikelns tema tydliggörs av rubriken ”260 överklaganden mot Slussen” vilket i ingressen beskrivs med ordvalet mängder. Där kan man läsa att Kulturslussen med namn som Benny Andersson och Erik Lallerstedt arbetar för en folkomröstning. De bägge nämns åter i brödtexten då med tillägget namnkunniga. Svenska Naturskyddsföreningen och handikappförbund omnämns även bland de överklagande.

Martin Schröder uttalar sig åter när han uppskattar den tidsmässiga längden för överklagandeprocesserna. Schröders titel finns utskriven precis som i SVD-2012-02-28-JH-1 och SVD-2012-02-28-JH-2. Christine Frånlund, projektledare för Kulturslussen, säger i texten att man kommer att arbeta för en folkomröstning för att stoppa Nya Slussen. Siffror i artikeln används för att återge antal överklaganden som inkommit, uppskattad tid för att utreda överklaganden samt hur många Stockholmare som behövs mobilseras för att få till stånd en folkomröstning. Sifferbruk kan i det här sammanhanget dels syfta till att skapa trovärdighet i yttranden, men kan även tjäna till att ge läsaren ett begripligt innehåll, exempelvis hur många Stockholmares underskrift som behövs för att driva igenom en folkomröstning.

Huvudtemat präglas av den politiska diskursen med tydlig närvaro av den kulturella diskursen. Avslutningsvis ges en sammanfattad beskrivning av Slussenfrågan, men även detaljplansutställningen för bussterminalen nämns av artikelförfattaren och kommenteras av Schröder.

SVD-2011-12-15-SN-RK

”Vi har lagt ännu en pusselbit” lyder rubriken vilket är ett citat hämtat från brödtexten. Artikelförfattarna är de moderata borgarråden Sten Nordin och Regina Kevius som i ingressen konstaterar att beslutet om Nya Slussen är taget, och deras uppdrag blir att planera byggtiden på bästa sätt.

Ethos kan finnas i trovärdighetsbringande löften om byggandet av 100 000 nya bostäder. Sifferanvändandet talar även till läsarens förnuft. Det är överlag höga nummer som presenteras: 100 000 nya bostäder och ytterligare 350 000 stockholmare. Siffror med vilka artikelförfattarna hoppas få läsaren att inse att förändringar krävs. Med formuleringar som ”vår vackra huvudstad” försöker man väcka läsarens känslor och ge uttryck för gemensamhet

och delaktighet. Delaktigheten återkommer i slutet av texten då man berättar om nyöppnandet av Stockholms stads informationslokal vid Slussen och att man där ska kunna ställa frågor och komma med synpunkter.

I texten framträder tydligt vad jag har valt att kalla för den positiva framtidsdiskursen, där framtid per automatik likställs som något positivt vilket med samma automatik ställer det förflutna, historiska och dåtid i dåliga dager. Stockholm kommer att bli en ”mer myllrande och dynamisk stad än i dag” och ”en ljus, trygg och varm miljö, till skillnad från dagens mörka och kalla mötesplats”. Att bestämma en huvuddiskurs i det här fallet är vanskligt. Politik och trafik går här i varandra. Ordval ämnar från tidigare texter rekontextualiseras i olika led, men bildar inte en gemensam enhet, utan bör snarare betraktas som ett växelvis utbyte.

SVD-2011-12-13-AA-TB

Det inledande stycket i brödtexten är i detta fall lämpad att återge i sin helhet: ”I planarkitektensrummet hos Stockholms stad finns 53 pärmar med synpunkter och handlingar som kommit in om Slussen-projektet. Normalt brukar det röra sig om cirka två pärmar för liknande stadsbyggnadsärenden.” Skribentens påstående ämnar väcka häpnad hos läsaren och skapa en känsla om att man håller med om det exceptionella. Vilka de liknande stadsbyggnadsärendena är, eller på vilket sätt de jämföras med Slussen förblir dock oklart.

Artikeln särskiljer sig i fråga om utformning från de hittills analyserade texterna. Ett par och tre personer får agera den vanliga medborgaren på gatan när det tillfrågas om vad de tycker om att Slussen ska byggas om. Artikeln har inte heller samma berättandeform som övriga texter utan baseras i stor utsträckning på utsagor i anslutning till Slussenbeslutet. I ett sådant sammanhang fungerar den vanliga mannen och kvinnan på gatan för att ge spridning och spännvidd i fråga om vem som får komma till tals. De övriga röster som framträder är Jonas Bohlin, arkitekt och initiativtagare till Kulturslussen, konstnären Marianne Lindberg De Geer och den före detta kulturministern Leif Pagrotsky. Gemensamt för de samtliga offentliga personerna i texten är att de är kritiska till det fattade beslutet. Bohlin säger att han kommer att överklaga det, Lindberg De Geer tycker man ska återremitera frågan, och Pagrotsky beklagar beslutet, men tänker inte driva saken vidare.

Trafikfrågan nämns, men är i sammanhanget av sekundär karaktär. Det rör sig om en politisk diskurs i en samlande funktion för andra och även icke diskursiva ämnen. De bilder som valts

för att återge flera av de personer som uttrycker sig är av vetenskapligt värde. Som en parallell är det värt att nämna att en semiotisk analys hade varit lämplig för att förstå artikelns påverkan på läsaren utifrån fler dimensioner.

SVD-2011-12-12-STT

Denna artikel kan betraktas som en sammanfattad nyhetsartikel, vars rimliga syfte är att snabbt efter händelsens inträffande på ett konkret sätt återge den. Att texten är producerad av TT:s stockholmsavdelning styrker detta påstående.

Två politiker uttrycker sig, moderaten Regina Kevius och socialdemokraten Tomas Rudin. De kan i sammanhanget sägas representera den genomdrivande sidan respektive oppositionen. Kevius kallar beslutet historiskt och säger sig ha ambitionen att Slussen ska bli en plats där man tillbringar mer än tio minuter av sin tid. Rudin å sin sida säger sig veta att flera grupperingar kommer att överklaga beslutet, samt att han är kritisk till att beslutet togs med liten majoritet.

Artikeln bör främst förstås som en snabb nyhetsartikel. Korta meningar med varierat innehåll syftar till att ge en övergripande bild av Slussenprojektet, vilket inte kräver någon förförståelse i frågan för att förstå samtliga delar av textinnehållet.

SVD-2011-12-12-AH-EPR-MM

Det som lyfts fram och således kan betraktas som viktigt är samlade beskrivningar av det beslut som fattas, kommentarer från olika håll angående beslutet, vad som kommer att ske härnäst och även i ett längre perspektiv diskuteras. Indelningen dåtid, nutid och framtid beskriver textens innehållsliga utformning. De personer förutom artikelförfattarna som kommer till tals i texten är Sten Nordin (M), stadsbyggnadsprofessorn Alexis Pontvik på KTH, oppositionsborgarråd Tomas Rudin och Inger Holmqvist, plandirektör på Länsstyrelsen. På samma sätt som i fråga om tid kan man dela in artikeln tre sektioner där man kan höra fyra utomstående röster som representerar olika åsikter och funktioner. Sten Nordin presenterar den grupp som genomdrivit och är nöjd med beslutet, medan Alexis Pontvik och Tomas Rudin, oberoende av varandra i övrigt, motsätter sig beslutet. Utanför för- eller motdebatten står Inger Holmqvist som utifrån sin yrkesroll ger uttryck för objektivitet och sakliga påstående ur läsarperspektiv.

Trafik och framförallt den politiska diskursen är allena rådande. Ämnets kärna är politisk beslutsfattning och trafikfrågorna, vilka är sekundära i sammanhanget, diskuteras utifrån

dessa premisser. Överklagandeprocesser och vilka möjligheter det finns till att överklaga blir informationsbärande för artikeln i ett övergripandesammanhang, men bussterminalen är den sakfråga som allra tydligast rekontextualiseras.

SVD-2011-12-12-CA

Ledarskribenten Claes Arvidsson låter i rubriken sitt budskap sammanfattas: ”Stockholm kan inte vänta på framtiden”. En ledartikel är i regel en av de texter i en nyhetstidning där man tydligast kan urskilja författar- och läsaridentiteter. Från läsarperspektiv kan man förvänta sig att ledarskribenten kommer att, i varierad grad, presentera subjektiva utsagor. Att ett ämne diskuteras i en ledarartikel vittnar även om att frågan har betydelse och är av allmänintresse.

Arvidsson är positivt inställd till Nya Slussen, men beklagar samtidigt att beslutet inte tas i brett politiskt samförstånd, för att ändå till slut konstatera att det huvudsakligt viktiga är att beslutet klubbas igenom. Därefter sker redogörelser och argumentation i frågor om arkitektur, kulturoppositionen, representativ demokrati och trafik. Utifrån ämnen som tas upp kan vi konstatera vilka diskurser som förekommer och rekontextualiseras från en rad andra deldebatter inom Slussendiskussionen.

I det avslutande stycket använder Arvidsson sig av statistisk information. Han hänvisar till en undersökning utförd av Projekt Slussen där 989 personer i olika grupper tillfrågats om sina åsikter i ett antal Slussenfrågor. Kontentan av sifferredovisningen är att kunna avvisa den kritik vilken skribenten menar målats upp som ett katastrofscenario. Mot stöd av undersökningen skapas trovärdighet i påståendena. Avfärdandet av eventuella motargument på förhand återkommer flertalet gånger i texten, men inkorporeras snarare i argumentationen än presenteras enskilt. Refutatio, logos och ethos förekommer medan pathos inte framträder på samma sätt. I sin ledare lyckas Arvidsson att inkludera genom omnämnande i princip alla större diskussioner som förekommit i Slussendebatten. Det skapar inte bara en bild av trovärdighet för skribenten hos läsaren, utan syftar även till att undanröja tvivel och på varje plan argumentera för sin åsikt.

SVD-2011-12-12-JH

Artikeln ”Beslut tas efter 20 års vändor” är en symbios av berättande texter och intervjuer med personer som är involverade eller på annat sätt berörda av Slussenprojektet. Ingressen sammanfattar textens innehåll såtillvida att man där får reda på att samma dag som

publiceringen skedde ska beslut om Slussens framtid tas, två arkitekttävlingar har hållits och den senaste vinnarens förslag är det som förväntas realiseras. Alexis Pontvik som hörts i flera andra texter är den person som vann 1991 års arkitekttävling. Texten baseras huvudsakligen på en intervju med honom samt ett par utsagor från Stockholms stadsarkitekt Karolina Keyzer. Innan intervjudelen tar vid ges en kort resumé av det förslag till huvudtävlingen och de efterföljande tävlingsuppdrag vilket Pontvik också vann.

Meningarna: ”Panoramafotot mot Slussen från Kornhamnstorg är onekligen glimrande. Utanför syns vattnet mellan Mälaren och Saltsjön, farleden sedan vikingatid. Och Slussens trafikmaskin som bara snurrar på med cyklisterna, t-banan, bilarna, bussarna, alla gående och om sommaren de många båtarna.” är de hittills tydligaste exemplet på pathos. För att skapa trovärdighet tituleras och refereras Pontvik upprepade gånger till som stadsbyggnadsprofessorn.

Något som styrker min tes om att modernitet uteslutande är eftersträvansvärt och positivt är Pontviks utlåtande om att: ” idén att försöka efterlikna andra städer genom att importera storslagna projekt med höghus är ’totalt passé’.” Vidare i artikeln beskrivs de senaste vinnande bidragen i de utlysta tävlingarna; engelska Fosters och stockholmska Berg. Karolina Keyzer uttalar sig vid tre tillfällen i texten. Hon svarar på om det återstår något storslaget av Foster + Bergs förslag efter alla ändringar, varpå hon skriver: ”Den magnifika platsen...” vilket bemöts av kritik från Pontvik. Det andra uttalandet handlar om Svenska Dagbladets, enligt egen utsago, återkommande fråga om sex nya byggnader i stadsfronten och deras förhållande till dagens KF-hus. Keyzers svar blir i sin tur en fråga då hon undrar om frågeställaren menar att man har kommit så långt, för att stunden senare medge att hon är osäker på detaljplanens slut i östlig riktning. Hon får i artikelns slut chans att kommentera det hela då hon säger sig anse att Svenska Dagbladet missförstod henne. Den något konfunderade framställningen tjänar till att visa förvirring från Stockholms stadsarkitekters sida och på så vis minska trovärdigheten i yttranden från Stockholms stad.

Texternas rekontextualiserar den politiska och arkitektoniska diskursen där den sistnämnda är mest tongivande för uppfattningen av det samlade innehållet. Trafikaspekter finns närvarande, men bör här ses som en del i de två rådande diskurserna.

SVD-2011-12-12-TL-BS

Arkitekten Tomas Lewan och konsthistorikern Beate Sydhoff är artikelförfattare till den text

som försetts med rubriken ”Nu avgörs Slussen”. Texten ingår i en debattserie och omgående tydliggörs författarskribenternas åsikt i frågan. Författarna relaterar inledningsvis till ett tidigare reportage i Svenska Dagbladet där man tagit upp flera svaga punkter i det nya förslaget till Slussen. Man refererar också till Skönhetsrådets förslag om att en medborgarkommission borde tillsättas i ärendet. Sedan tar argumentationen vid såtillvida att man radar upp betydelsefulla frågor vilka man anser ännu vara obesvarade. Det är sex stycken analyser som saknas i frågor som främst rör trafik, men även arkitektoniska spörsmål.

De uppradade argumenten menar man avslutningsvis är skäl nog till att säga nej till omröstningen oavsett vad man har för synpunkter i övrigt om förslaget. Detta kan ses som ett exempel på logos då man väddar till läsarens förnuft. Andra argument som kan placeras i samma kategori, är när man påvisar bristen i att inte till fots kunna ta sig mellan Gamla stan och Södermalm, och att alla felaktigheter samt problem i förslagen borde kunna ha undvikits med tanke på projektets kostnader så här långt.

SVD-2011-12-10-HN

Precis som i ovanstående fall är denna artikel en del i den debattserie som inleddes med anledning av beslutet om Slussen. Artikelförfattaren Harald Norbelie frågar i ingressen när Slussenkramarna ska inse att Slussen har varit rivningsfärdig i ett drygt decennium och att den funktionalistiska arkitekturen inte längre tjänar sitt syfte. Texten har försetts, med den i sammanhanget, något uppseendeväckande titeln ”40-talisternas sista primalskri”.

Refutatio är den, med neoklassiska analystermer mätt, mest nyttjade retoriska redskapet i texten. Norbelie radar upp ett antal argument och förslag från dem han kallar Slussenkramarna i ett sammanhang som syftar till att påvisa orimligheten i förslagen. Före och efter presenterar han sina egna argument och omringar på så vis motståndarens argumentation. Att hänvisa till Sten Nordin och dennes påstående om att det inte går att vänta längre, är ett klart exempel på intertextualitet. I fråga om diskurs är det den arkitektoniska som ter sig synligast. Trafikfrågorna ryms inom denna diskurs i detta fall då Norbelie diskuterar ärendet utifrån främst arkitektoniska termer. Han ställer bland annat frågan ”vad gårdagens arkitekter, för vilka funktionen var allt, skulle tycka om dagens debatt om att bevara icke-funktionell funktionalistisk arkitektur.”

SVD-2011-12-10-HA

Om man ska klassificera rubriker hamnar man i det här fallet nära den såkallade sensationsjournalistiken. Att skriva ”Vill återföre ABBA för Slussen” lockar otvivelaktigt läsare. Temat fortlöper i ingressen och är en viktig del av hela artikeln som samlad text. Vid definition av textens beskaffenhet kan man fastslå att det är en intervju. I brödtexten får läsaren veta att intervjun sker på Benny Anderssons kontor på Skeppsholmen där han berättar om bakgrunden till sitt engagemang i Slussenfrågan. Han berättar att han till en början inte tänkte så mycket på vad det egentligen handlade om, mer än hans tycke för Slussen, men efter att ha fått information vid ett tillfälle på Konstakademien övergick det i upprördhet. Vidare hämtas två citat från det öppna brev till Sten Nordin vilket publicerades i Dagens Nyheter. Andersson resonerar i anslutning till citaten vad han ogillar med förslaget som då ännu inte igenomklubbats.

Det sätt på vilket Anderssons utsagor återges hjälper till att signalera att han är upprörd. I en fråga om trafikkö säger han: ”Det står still på Strandvägen, Hamngatan och Skeppsbron, men det står fan i mig aldrig still i Slussen.”, där ordet fan påvisar ilskan. Meningen ”Man ska inte riva och bygga för 12 miljarder kronor bara för att det luktar piss.” fungerar på samma sätt. En egen diskursiv kategori som kan kallas Kulturslussdiskursen motiveras av en artikel som denna. Det kommer längre fram i analysen visa sig vara befogat speciellt i fråga om intertextualitet och rekontextualisering.

SVD-2011-12-07-AB-MS

Den här artikeln, författad av Andreas Burghauser och Martin Schröder vilka tidigare presenterats, ingår i debattserien som ovan nämnts. Precis som rubriken antyder är huvudtemat i artikeln att bemöta den kritik som riktats mot Nya Slussen. Att direkt bemöta kritiken i specifika sakfrågor varvas med att presentera argument som förbigår kritik och påvisar det orimliga i att förkasta deras förslag. Ett exempel: ”Just nu kostar underhållet 10–15 miljoner kronor om året, för att hålla Slussen säker fram till ombyggnad. Det är dubbelt så mycket som underhållet av stadens alla andra broar tillsammans.”

I fråga om konstruktion mellan författare och läsare kan man urskönja en strävan efter att vara koncis, vilket bidrar till att det blir ett formellt tilltal, men ej för den sakens skull högtravande eller svårbegripligt. Poängen med att utforma texten enligt denna premiss blir att skapa trovärdighet samtidigt som man försöker skapa argument som ska tala till mottagarens

förnuft.

I artikeln kan man särskilja en diskurs som i tidigare texter snarare har ingått i andra diskurser än att befinna sig bland de mest framträdande och påverkande diskurserna, nämligen den ekonomiska diskursen. Arkitektur diskuteras utifrån vad som kommer att byggas. Trafiken avhandlas såväl enskilt som när man går igenom gångmöjligheter mellan Gamla stan och Södermalm, som inkorporerat blir en del av den arkitektoniska eller ekonomiska diskursen. Värt att nämna är just hur frågan om möjligheterna att ta sig till fots mellan Gamla stan och Södermalm åter lyfts som en viktig fråga.

SVD-2011-12-05-JH

”Slussens ömma punkter” är en resonerande artikel där positiva aspekter ställs mot negativa i tolv olika frågor som rör Nya Slussen. Johan Hellekant har intervjuat Tor Edsjö, trafikplaneringsarkitekt, Svante Forsström, vattenbyggnadsarkitekt, Eva Björklund, arkitekt, Martin Rörby, arkitekturhistoriker och chef för Skönhetsrådet, vilka riktar kritik i respektive fråga, samt Martin Schröder som försvarar förslagen på varje punkt. I och med att så pass många personer är delaktig i kritiken som framförs i texten kan det innebära 1) Hellekant eller en redigerare alternativt redaktör har gjort ett urval i fråga om vem som kommer till tals i respektive fråga 2) alla kritiker har yttrat sig i samtliga frågor och en sammanställning av åsikterna presenteras, eller 3) olika personer yttrar sig i skilda frågor. I det två första alternativen är det i så fall en påtaglig gatekeepingsituation. I det tredje fallet kan gatekeeping också förekomma, men då troligare till en lägre grad än i de två första fallen. Frågan om gatekeeping i den här typen av artiklar är till följd av sin skepnad viktig att poängtera. Skribentens röst blir mer osynlig och det är svårt att avgöra vem som säger vad, förutom i Schröders fall.

I och med uppdelningen av tolv separata frågor blir de innehållsmässiga temana jämnt presenterade. Uppdelningen är förvisso ingen garant i sig för detta då samtliga tolv frågor i princip skulle kunna enkom behandlat trafikärenden, men i just det här fallet torde uppdelningen ha fungerat till att inkludera diskurser som tidigast endast förekommit som en beståndsdel i en annan huvuddiskurs. Trafikdiskursen är även i denna artikel huvuddiskurs, men naturdiskursen kan hittills för första gången, metaforiskt sägas stå på egna ben.

SVD-2011-12-05-GS

Den i jämförelse relativt korta artikeln ”Fackelmanifestation mot Slussenomgörning” låter i ingressen berätta att hundratalet människor samlats vid Slussen i en fackelmanifestation mot ombyggnation av platsen. Skådespelaren Sven Wollter talade under manifestationen och citeras. Texten är en inrikesnyhet, men har en förhållandevis lättsam ton inom ramarna för vad som kan förväntas av en nyhetsartikel i Svenska Dagbladet. Avslutningsvis får två deltagare komma till tals, en mor och dotter, 65 respektive 31 år gamla. De hoppas att man inte ska besluta sig för Fosters förslag. Ungefär i mitten av texten synliggörs den politiska diskursen då man kort redogör för den kritik som riktats mot förslaget och hur Socialdemokraterna i Stockholm ser på frågan.

Utifrån den textens innebörd är det i detta fall inte enbart av intresse vem som talar i den återgivna texten, utan vem som möjliggör talande överhuvudtaget, vilket är arrangörerna av manifestationen och tidningen som väljer att rapportera händelsen. Manifestationen arrangerades av Café Blomgruppen, Föreningen bevara Slussen, Kulturslussen och Ny syn på Slussen, vilket tydligt framkommer i texten. Att man blandar växelvis den politiska diskursen med på gränsen till putslustigheter som att Wollter säger att "Times Square kan slänga sig i väggen" eller att han läser delar av Bellmans Epistel N:o 33 kan ses som en metod för att undvika ett alltför agitatoriskt tilltal. Den politiska diskursen skymms likväl på detta sätt, registreras men noteras inte av läsaren.

SVD-2011-12-01-UJ-PL

Ytterligare en artikel som ingår i debattserien har denna gång författats av två arkitekter, Ulla Joneborg och Per Linder från SAR/MSA. Rubriken ”Staden åsidosätter visionerna” summerar innehållet med precision. Utformningen av artikeln är annorlunda i förhållande till de flesta andra texterna, men samtidigt känns delar igen vilket det finns anledning att återkomma till. Författarna presenterar Stockholms stads vision för att komparera den med vad man kallar för verkligheten. På så vis missförtroendeförklarar man sin opponent medan man samtidigt ökar förtroendet hos mottagaren för de egna utsagorna. De igenkännande aspekter som nämndes finns i artikel SVD-2011-12-05-JH vilken utkommer fyra dagar efter SVD-2011-12-01-UJ-PL, något som skulle vara praktiskt möjligt för ett samband i utförandet. Vision och verklighet har där bytts ut mot kritik och försvar, men istället för en gemensam röst för den ena åsikten presenteras där bägge lägrens syn på saken.

En aspekt som inte lyfts fram tidigare är bevarande med hänsyn till historien, om man med historia avser en tid äldre än vår samtidshistoria vilket 1935 kan klassificeras som. Detta kan lämpligt beskrivas som kulturhistorisk diskurs, vilken på ett antal punkter skiljer sig från den kulturella diskursen, även om det finns gemensamheter och överlappningar. Att kulturdiskursen är påfallande medför att trafikfrågorna blir sekundära och närmast är att betrakta som delar av de två kulturorienterade diskurserna.

SVD-2011-09-29-STT

Detta är kort nyhetsnotis från TT:s stockholmsavdelning. Förutom författarrösten, vilken förblir anonym i nyhetsbyråtexter av denna kategori, yttrar sig statsbyggnadsborgarrådet Regina Kevius om att beslutet är historiskt och innebär att Slussen kan byggas. Ärendet gäller det beslut som togs i statsbyggnadsnämnden där man utan stöd från oppositionen godkände detaljplanen. Textens tydliga huvudtema är politiskt beslutsfattande.

SVD-2011-05-08-CA

Claes Arvidsson har författat en ledare som i mångt och mycket kommer att ligga till grund för hans ledare i SVD-2011-12-12-CA. Arvidsson använder sig vid ett tillfälle av identiska meningar när han skriver ”Däremot har jag svårt att förstå den domedagsstämning som frammanas.”. I det här fallet följer ingen punkt efter frammanas, utan istället tillägget ”när aktivister beskriver förslaget konsekvenser som ett nytt Klara.”, men likheterna är oavsett mycket noteringsvärda. Ytterligare ett exempel för att styrka mitt påstående: ”Det är ståndpunkter som man ska ha respekt för.” heter det i SVD-2011-12-12-CA, medan i SVD-2011-05-08-CA uttrycks det enligt följande: ”Det är en uppfattning som man ska ha respekt för.”. Ett av de alternativ Per Linell menar att man kan upptäcka intertextualitet på; genom att urskilja identiteter, uttryck och tankesätt från tidigare texter blir här lika påtagligt som användbart.¹²⁴

Arvidsson egna ståndpunkt tydliggörs inte främst med egna argument till en början, utan genom att visa vad motståndaren tycker och påvisa det tvivelaktiga i dennes åsikter. Den rollen spelas här av Tomas Rudin vars Slussenvurm och uttalande kort följs av en mening endast bestående av ordet mysko. Rudins utsaga hämtas från en då sju månader gammal artikel i Dagens Nyheter. Till skillnad från en nyhetstext i inrikesdelen av tidningen kan

---

¹²⁴ Forstorp, Per-Anders & Linell, Per (red.), *Samtal pågår*, 1998, s. 34

skribenten till en ledare inom ett ämne som detta, unna sig mer språklig frihet, vilket i det här specifika fallet gränsar till jargong. Den kvicka, lättsamma och vardagliga tonen med inslag av en sparsam dos ironi bidrar till att skapa en avslappnad relation mellan författare och läsare.

SVD-2011-02-24-EA

Konstakademien presenterar ett eget förslag till Slussenombyggnationen med mindre utrymme för motortrafik och en saluhall istället för kontorshus framför KF-husen vilket gillas av oppositionen. Detta kan vi utläsa av rubriken och ingressen. Arkitekten Mats Edblom har i samarbete med konstnären Leif Bolter ritat motförslaget som presenteras.

Varken Sten Nordin, Ulla Hamilton eller Regina Kevius vill uttrycka sig om saken när de tillfrågas. Oppositionen representeras här av Tomas Rudin som uttrycker sig positivt om förslaget som han anser är "... ett mycket spännande förslag som moderniserar Slussen på historisk grund. Konstakademien har försökt skapa något vackert på den här mycket komplicerade platsen..." och tillägger sedan "Det här förslaget är sent väckt. Men det är ett väldigt tungt inlägg i debatten.". Att beslutet ligger längre fram i tiden avspeglar sig i texten. Som i många av de andra artiklarna ger man en sammanfattning av vad som föregått den aktuella händelsen samt vad som komma ska, med en självklar tonvikt på den aktuella händelsen. Konstakademiens plan är ett arkitektoniskt förslag av vad som primärt kan ses som en trafiklösning. Utifrån den formuleringen kan man förstå diskursordningen i texten.

SVD-2011-02-23-AG

Artikeln "Stockholm bygger farligt" kan ses som ett led i texter kring översvämningsrisker vid Slussen där SVD-2010-02-01-MF fungerar som den första länken i denna diskursiva kedja bland det utvalda materialet. Natur och klimatkursen finns representerad i flera av de andra undersökta texterna, såväl i Svenska Dagbladet som i de övriga tre tidningarna, men i det här fallet är den inte en bi- utan huvuddiskurs. Däremot behandlar inte artikeln Slussen primärt, utan Slussen fungerar här som en del i natur och klimatkursen, vilken samrör med ämnet stadsplanering och stadsbyggnad på ett mer övergripande plan för hela stockholmsområdet och inte enbart Slussen med omnejd.

Bengt Rydell, uppdragsledare på Sveriges geotekniska anstalt, SIG fungerar som en

betydande röst i texten som sammantaget kan beskrivas som faktabaserad och informativ. Påståendet om förväntade utfall presenteras i punktförm. Förutom Rydell uttalar sig Christina Frost, projektledare för avdelningen för Samhällsskydd och beredskap. Deras arbetstitlar förmedlar intryck av sakkunskap och seriositet. Siffror underlättar förståelse av ett annars relativt ämnesorienterat språk.

SVD-2010-02-01-MF

Författare till texten är Mårten Frumerie, projektchef Slussen, Stockholms stads exploateringskontor. Artikeln kan vidare placeras i samma diskursiva praktik som ovanstående text även om Slussen här har en framträdande roll och är av mer explicit betydelse. Rubriken ”Hänsyn tas till översvämningsrisker i arbetet med Slussen” indikerar att Stockholms stad är ansvarstagande i natur- och klimatfrågor som berör Slussenarbetet. Detta visas på olika nivåer i texten, men uttrycks tydligast i just rubriken.

Två stycken textavsnitt är markerad i fetstil något som kan förklaras med att man antingen ska kunna läsa dem och få en övergripande uppfattning om innehållet eller påvisa att vad som sägs i dessa avsnitt är extra viktigt. I det första stycket är huvudbudskapet att Stockholms stad har bett SMHI att utreda regleringen av Mälaren och påverkan av klimatförändringar. Det andra fetstilmarkerade stycket behandlar de värsta tänkbara scenarierna och konstaterar att då krävs klimatanpassningar på regional nivå och inte enbart för Stockholms stad eller Slussen.

SVD-2010-01-25-KWB

Textförfattarinnan Kerstin Westerlund Bjurström är ordförande i Samfundet S:t Erik, vilka arbetar för bevarande och utveckling av historiska, estetiska och naturvärden i Stockholmsområdet. Som representant för samfundet framlägger hon åsikten att stockholmspolitikerna ska utvärdera det vinnande förslaget i miljöhänsen samt göra detsamma för ett förslag med nedgrävd tunnelbana, innan man går till beslut i frågan. Texten bygger inte på intervjuer utan kan ses som en argumenterad inlägg i Slussendebatten med en tydlig avsändare. Att redogöra för den egna argumentationen, främst genom att påvisa felaktigheter hos motståndaren, har tidigare artiklar visat varit ett förekommande tillvägagångssätt. I fråga om läsar- och författaridentitet är tonen allvarlig och skarp. Läsaren upplyses om allvaret, men den skarpa kritiken riktas tydlig till beslutsfattarna, det vill säga politikerna.

I "Riv Slussen – gräv ner t-banan" finns en tydlig styckindelning. Natur och klimatsdiskursen finns separerad från trafikdiskursen, men det finns även avsnitt där de förs samman. Det inledande huvudargumentet att man vid rivningen av Slussen ska gräva ner tunnelbanan är inte enbart en trafikteknisk lösning. Westerlund Bjurström påpekar att detta måste ske för att undvika översvämningar och bräckt vatten. Hon vilar här sin argumentation mot en SMHI-undersökning från 2008. Naturens föränderlighet till följd av klimatpåverkan och trafikproblematiken är den återkommande kärnan och fungerar som övergripande diskurs även i fråga av politiskt befattande karaktär eller arkitektur.

EXP-2012-01-20-DH

Dan Hallemars artikel ”Mosebacke” är precis som rubriken signalerar ett gränsfall till att inte inkluderas i undersökningen. Huvudämnet är inte Slussen, utan snarare stadsdelen Södermalm. Slussen är en bi- eller stöddiskurs i sammanhanget. Den övergripande diskursen är istället den kulturella och av just den anledningen finns det orsak inkludera EXP-2012-01-20-DH i bägge analyserna. Däremot kommer det innehållsliga inte genomgå på samma sätt som övriga artiklar utan behandlas mer övergripande utifrån vad som kan bedömas i den i Slussensammanhang mätt. Detsamma gäller Martin Aagårds AB-2011-12-12-MA vilken närmast kan ses som en pendang snarare än replik. Artiklarna är med andra ord delar av samma intertextuella kedja som kan placeras i den kulturella diskursen. Hallemars text behandlar Södermalm utifrån ett kulturpersonlighetsperspektiv där alltifrån Stig ”Slas” Claesson, via Bengt Ohlssons krönika "När ska det röda rinna av kulturens fana" till Strindbergs *Röda rummet* avhandlas. I förlängningen tjänar resonemangen till att spegla den kulturella aspekten av Slussendebatten.

EXP-2011-12-13-DH

En i stora delar sammanfattande artikel om Slussendebatten, så skulle Dan Hallemars text kunna beskrivas. Rubriken ”Nu ska hela rasket rivas” refererar med all sannolikhet till Olle Adolphsons sångtext ”Trettifyran”, vilket symboliserar ett lättsamt tilltal gentemot läsaren. Inledningsvis fastslår Hallemar att den nuvarande Slussen, när den invigdes 1935, var en perfekt bild av framtiden. Presentationen av en del historik och en del nyhetsrapportering (beslutet har tagits) varvas med retoriska frågor som ”Vem ska fylla alla torgen, alla platserna?”. Antalet frågor blir fler. ”Hur byggandets drivkrafter ser ut? Vad som är det gemensamma ansvaret? Hur alternativen ser ut? Vad som får kosta och vad som ska säljas ut?” och för vem byggs staden, undrar artikelförfattaren. Med många och oklara frågor för en journalist, vilken i inledningen visat på historisk kunskap i ämnet och observerat den pågående utvecklingen, måste det för gemene läsare te sig som att det råder oklarheter i frågan överhuvudtaget. Detta kan ses som en argumentationsteknik och verktyg för att skapa medhåll hos läsarna, från Hallemars sida.

I fråga om rekontextualisering omnämns Benny Andersson och den potentiella ABBA-återföreningen. Här är kontexten den placeras i mest lik ursprungsartikeln, men följer samtidigt mönstren i de andra artiklar som refererat till Anderssons intervju i Svenska

Dagbladet. Likheterna i det här fallet med ursprungsartikeln är omnämmandet av proggrörelsen, medan överensställningen med de övriga artiklarna befinner sig på saknivå.

EXP-2011-12-12-EH1

Två nyhetstexter från Erik Högström publiceras samma dag, varav den här är den sista. I rubriken och ingressen konstaterar skribenten att det framlagda Slussenförslaget antogs efter en lång debatt i stadshuset. EXP-2011-12-12-EH1 är den artikel som i flest textavsnitt rekontextualiserar Regina Kevius uttalande om att ”det är ett historiskt beslut”. I ingressen kan man läsa att såväl Kevius som Tomas Rudin uttrycket sig på detta sätt, även fast de är av olika åsikter i frågan. Citatet återanvänds även i en underrubrik och den brödtext som följer därefter. I bägge fallen är det Kevius uttalande som Högström refererar till. Något annat belegg än skribentens ord finns därmed inte för att Rudin ska ha uttryckt sig i samma ordalag som Kevius. Ett uttalande som har sitt ursprung från en intervju i anslutning till igenomröstningen av detaljplanen i september, har sedan dess upprepats och blir bärande i en artikel tillkommen efter beslut i kommunfullmäktige den tolfte december.

Artikeln kan placeras i den politiska diskursen då beslutsfattandet är det textliga huvudtemat, samt att Kevius och Rudins röster är de enda som hörs förutom artikelförfattarens. Rekontextualisering av citat sker likaledes från en politisk diskurs och placeras i en snarlik diskursiv kontext. Kontentan av citatet får inte en helt ny innebörd, men kan uppfattas som extra viktig då den åter får textutrymme.

EXP-2011-12-12-JS

Denna artikel är en kortfattad nyhetstext signerad Johan Eslander. Rubriken är kort och gott: ”Slussens framtid avgörs i dag”. Beslutet om detaljplanen som togs i september refereras till inledningsvis och rekontextualiseras på så vis. I fråga om rekontextualisering återanvänds Lena Endres uttalande: ”En autostrada av bilar framför Gamla stan är orimligt” från EXP-2011-12-10-AU och Regina Kevius: ”Vi har fattat ett historiskt beslut om att äntligen bygga om Slussen.”. Att varken Endre eller Kevius faller uttalandena vid denna artikels tillkomst påpekas i texten. I och med att respektive citat blir tagna ur sina ursprungliga sammanhang och placerade i en ny kontext ges de bägge en delvis annan innebörd. Läser man inte det finstilt, vilket många läsare inte gör vid den här typen av nyhetstexter, är risken att man kan få för sig att Endres uttalande är direkt replik på Kevius. Den kulturella diskursen och den politiska diskursen ställs inte tydligt mot varandra, vilket kunde ha varit en poäng för att visa på olika nivåer och lager i debatten, utan sammanfogas och ges en ny innebörd.

EXP-2011-12-12-AS

Anna Skarin har skrivit en kort och refererande nyhetsartikel med rubriken ”Benny Andersson fick kalla handen inför Slussen-beslutet”. Texten är författad samma dag som omröstningen, men publicerad innan resultatet stod klart. Artikeln handlar om Slussenbeslutet som ärende utifrån Benny Anderssons försök att stoppa det framlagda förslaget. Då Expressen själva i det här fallet inte har hört Andersson, refererar de till ett uttalande han precis gjort till ABC på SVT. Vid tre separata tillfällen återges frasen ”det gick inte alls bra”, ett yttrande Andersson ska ha gjort i ABC-intervjun. Eftersom hela den uttalade meningen i slutet av artikeln återges i sin helhet finns det inte anledning till att tro, att texten rekontextualiserats på ett sådant sätt att dess grundmening har förvanskats eller ändrats. Skarin refererar även till Anderssons öppna brev i Dagens Nyheter, vilket kommer visa sig efter analysens fulla genomförande är mycket förekommande. Den mening som samtliga tidningar återger, antingen i sin helhet, eller som här delad, är att Sten Nordin kommer att ”betraktas som den värsta marodören i Stockholms moderna historia”. Rekontextualisering i det här fallet riskerar att ge läsaren en annan uppfattning om uttalandet. Vid en snabb jämförelse mellan den här typen av nyhetstext och det öppna brev som Andersson skrev finns det nyanser och förklaringar som i nyhetstexten riskerar att utelämnas. Förutom Benny Andersson citeras Regina Kevius på samma sätt som i artiklar i både Svenska Dagbladet och Aftonbladet, nämligen att det är ett historiskt beslut som har fattats.

EXP-2011-12-12-EH2

Nyhetsartikeln ”Het debatt om Slussen i Stockholm”, författad av Erik Högström, behandlar en debatt i kommunfullmäktige i Stockholms stadshus om Nya Slussen. Den politiska diskursen är rådande, men skiljer sig i ett avseende från andra artiklar där den har varit mest tongivande. Man skulle kunna anta att här är det politiska ämbetet och beslutsfattande som arbetsprocess avgörande för textinnehållet, medan de flesta andra politiska diskurser burits eller rekontextualiserats utifrån flertalet andra diskurser däribland trafikdiskurser. Varken själva beslutsfattandet, sakinnehållet i debatten eller trafikfrågor diskuteras i artikeln. Att det är en stridsfråga mellan stadens politiker poängteras, men huvudtemat som presenteras är det störande inslagen i stadshuset från åhörarläktaren. Kommunfullmäktiges ordförande Margareta Björk citeras då hon vid två tillfällen varnar åhörarna att de kan få lämna läktarna om de stör debatten. I det första fallet rörde det sig om skrik från en person och i det andra fallet handlade det om, i artikeln odefinierat, störande.

EXP-2011-12-10-AU

”Slussen fick fart på kändisarna” går att läsa i rubriken till Andreas Utterströms nyhetsartikel, vilken publicerades två dagar innan beslut skulle tas i kommunfullmäktige. Benny Andersson, Stellan Skarsgård och Lena Endre är de tre vilka nämns i ingressen, men sammantaget i den långa artikeln kommer långt flera offentligt kända personer att omnämnas och citeras. Man kan vidare läsa att dessa personer ”satte något så osexigt som stadsplanering på agendan.”, men vems agenda det är frågan om är oklart. I brödtexten ges en kort resumé om hur journalister begärt nya vinklar medan stockholmarna förefallit likgiltiga trots de höga kostnaderna för projektet. Oppositionen beskrivs som mer intensiv sedan juni då Kulturslussen framlade ett alternativt förslag. I sammanhanget nämns Jonas Bohlin och Erik Lallerstedt. Vidare liknas Kulturslussens sätt att nå ut i medierna vid en PR-kampanj. Utterström menar här att ”journalister, världens kanske mest förutsägbara flockdjur” vaknar till när offentliga personer samlas i frontlinjen. Citatet:

”Arkitekten Mats Edblom kände paret Ekman, skådespelaren Gösta och Dramatenchefen Marie-Louise, sedan tidigare och bad dem titta förbi när modellen skulle visas. Även skådespelaren Rikard Wolff och konstnären Karin Mamma Andersson lovade att dyka upp. Allt gick i rekordfart och Svenska Dagbladet kontaktades utan att Kulturslussen egentligen visste om kändisarna skulle stödja deras förslag.”

visar hur Slussenfrågan fick ny fart genom kulturdiskursen, förutsatt att man godtar Utterströms påstående. Det visar sig även ha väckt en tanke hos Kulturslussen som kontaktade 180 kulturprofiler angående att erhålla deras offentliga stöd i frågan. Benny Andersson, Kristina Lugn, Marie Göranson, Robyn, Stellan Skarsgård och Niklas Strömstedt nämns som exempel på de som accepterade förfrågan. Därefter följer det uttalande från Lena Endre som sedermera kommer att rekontextualiseras i EXP-2011-12-12-JS. Nästa rekontextualisering är Benny Anderssons öppna brev till Sten Nordin i Dagens Nyheter där han skriver: ”Om inte, så tror jag att du i framtiden kommer att betraktas som den värsta marodören i Stockholms moderna historia.”. Citatet är i denna artikel en del av ett större sammanhang där Anderssons brev diskuteras. Det föregås av andra citeringar från brevet och även en grundläggande förklaring till brevfrågan i sig. Vad som dessutom särskiljer den här artikeln från de andra som brukat ovan givna citat är att Sten Nordin får bemöta kritiken. Om det är Utterström själv som intervjuat Nordin eller om finansborgarrådets svar hämtats från en annan källa framgår inte. Texten tar därefter en ny vändning då författaren sammanfattat återger en historisk överblick av Slussen med start i drottning Kristinas omvandling.

Utifrån den redogörande genomgången av texten går det att konstatera att artikeln bygger på den kulturella diskursen. Kulturhistoriska inslag och politiska vinklar kan ses som att dessa diskurser existerar inom den sociala praktikens ramar.

Relationen mellan författare och läsare kan sammantaget betraktas som informell då Utterström använder humoristiska inslag i sin text. Meningen: ”Sällan har så många män i polotröja och spännande glasögon varit så arga.” är ett exempel på detta. Textens omfattning indikerar dock att den som väljer att läsa artikeln torde vara intresserad av ämnet. Det begränsar den tilltänkta läsarskaran något och medför rimligen en medvetenhet hos skribenten i frågan om vem han vänder sig till. Han är med andra ord säker på sin målgrupp och anpassar sig språkligt efter detta. Pathos blir primärt medan ethos blir sekundärt om ej dock oviktigt.

EXP-2011-05-11-PC

Rubriken ”Bristande transparens” ger intrycket av att artikelförfattaren är missnöjd med de Slussenförslag som ska upp för beslutsomröstning. Peter Cornell är dock inte helt negativt inställd till det reviderade förslaget. I de inledande meningarna i brödtexten skriver han att det är avsevärt mycket bättre än det första som han menar var katastrofalt. Vidare går han igenom förslaget och konstatera att opinionsstormen hade effekt. Därefter följer en uppgräddning av de problem som kvarstår däribland den åttafiliga motorledsbron, försämrade utsikt samt frågan om vem som vill vistas på kaféerna till ljudet av motordån. Som avslutning på stycket skriver Cornell, att turerna kring Slussen vore värda en doktorsavhandling, varpå han konstaterar att Nyrén och Pontviks en gång vinnande bidrag lagts åt sidan. Cornell slår ett slag för William-Olssons Slussen: ”Den är med åren inte bara funktion - den är också minne, kulturella, lager, berättelser, Stockholms signalement. Bara i världens modernaste land kan sådana aspekter avvisas som ovidkommande.” Moderniteten nämns för första gången i det analyserade materialet som någonting negativt, eller i alla fall så presenteras en tanke om att överdriven strävan efter modernitet kan få negativa konsekvenser. Cornell avslutar med att informera var man kan betrakta modellförslaget till Nya Slussen och säger sig hoppas på en livlig diskussion.

Om textens beskaffenhet kan man säga att skribenten har en strävan att vara informativ i sin sakframställan. Cornell tillskriver sig trovärdighet genom de exempel han återger vilka visar på goda kunskaper om Slussen. Tilltaget, vilket kan beskrivas som en form av ethos, bidrar i det här fallet även till att stärka graden av logos. Argumentationen förefaller underbyggd och

läsaren inser det förnuftiga i påståendena som presenteras.

EXP-2011-09-29-RM

Bilder är i den här artikeln av betydelse då man presenterar tre olika illustrationer från Foster + Partners och Berg Arkitektkontor. Bilder kan förstås och tolkas enskilt såväl som tillsammans med text. Såväl texten som bilderna är av sådan karaktär att en kritisk diskursanalys av enkom texten är möjlig. Rubriken ”Historiskt beslut för nya Slussen” signalerar att artikeln tar upp en viktig och angelägen fråga av blivande historiskt värde. Ingressen kopplas både till bilderna, men informerar textligt att detaljplanen antogs på torsdagen. Innan brödtexten tar vid framkommer att oppositionen är emot förslaget och man tror från deras sida att alliansen kan tvingas att backa från beslutet. Dyrt, dåligt och ett lapptäcke av kompromisser, menar Tomas Rudin som citeras. I brödtextens första stycke utvecklas det redan givna textinnehållet, vilket såldes också blir ett upprepande och förtydligande på samma gång. Regina Kevius uttalande: ”Vi har fattat ett historiskt beslut om att äntligen bygga om Slussen” citeras även i denna artikel ordagrant. Även om citatet rekontextualiserats i flertalet artiklar i olika tidningar har det placerats in i en snarlik kontext i samtliga fall. Antingen föregås citatet av kritik, en kritik som oftast framförs av Tomas Rudin, eller så presenteras kritiken direkt efter citatets återgivande. I Rebecka Martikainen stämmer det andra alternativet in.

Att artikeln är en inrikesnyhet kan inte endast utläsas av placering och sakinhåll utan även av den författar- och läsaridentitet som skapas. Variationen av information, citat och återkopplingar till tidigare, men en något undanskymd berättarröst är av ett standardiserat slag vilket, omedvetet eller ej, förväntas utifrån läsarens perspektiv.

AB-2011-12-12-VS

Denna artikel är skriven efter att beslutet om Slussens ombyggnation togs. Rubriken förmedlar händelsen och i ingressen säger Regina Kevius att beslutet är historiskt. Inledningsvis låter skribenten Victor Stenquist berätta att beslutet var väntat, röstsiffrorna jämna och att frågan har debatterats under åratals och blivit mer högljudd ju närmare omröstningen man kommer. I samma stycke refererar han till Benny Anderssons uttalande om att försöka återförening ABBA för att stoppa ombyggnationen. I nästa stycke yttrar sig åter Kevius som säger sig vara nöjd med beslutet och påstår att byggandet börjar om två år. Artikelförfattaren fyller därefter i och skriver att Slussen beräknas vara klar 2020. Det sista stycket innehåller uttalanden från Tomas Rundin som säger att flera överklaganden redan har lämnats in och att han tror att såväl Miljödomstolen som Länsstyrelsen kan komma att ompröva beslutet på grund av dess otillräcklighet, vilket kommer att fördröja processen.

Texten innehåller tre röster vilka har redovisats. Skribentens egen röst blir här undanskynd i och med artikelns relativt ringa textomfång. Den här typen av nyhetstext som förväntas komma i tryck så snabbt som möjligt efter den rapporterade händelsen baseras oftast på just koncisa sammanfattningar av bakgrund, nutid och framtid, samt ett antal yttranden från inblandade aktörer. Den politiska diskursen är allena rådande, men kan i sig sägas ingå i den gemensamma diskursen för summerande inrikesnyheter.

AB-2011-12-12-OC

Oisin Cantwells artikel är publicerad som en kolumn i Aftonbladets nyhetssektion. I rubriken och ingressen uppmanar han politikerna att ta sin chans och rädda Slussen. Tilltalet i brödtexten är personligt, men av en annan karaktär än i rubrik och ingress. Cantwell ger sin bild av hur han uppfattar Slussen med dess smuts, stank, urin i gångarna, klotter, alkoholister och allmänna förfall, något som Gud, stadsplanerare och kommunalpolitiker tappat hoppet om. Av just de anledningarna älskar han "eländet" då det påminner honom om ett Södermalm från 1980-talet när han var nyinflyttad. Det nostalgiska anslaget fortsätter med personliga upplevelser av konserter med Johnny Thunders och Imperiet, Kolingsborgs utveckling och vilka subkulturer som satt sin prägel på området. Cantwell påpekar själv att det är nostalgiskt och irrationellt, men de goda minnena väger över.

Cantwell refererar till Olle Svennings artikel om att de blå patriarkerna vill utplåna våra

minnen. Det är ett tydligt exempel på intertextualitet. Upptagandet av Svennings text är inte en rekontextualisering i den meningen att Svennings innehåll får en ny innebörd i detta sammanhang eller att kontexten är väsensskild. Snarare är det frågan om ytterligare en pusselbit i en intertextuell kedja.

Som diskurs är den kulturella styrande i artikeln. De historiska inslagen finns med tonvikt på samtidshistorien när skribenten nämner rivningarna i Klara som att: ”en levande stadskärna jämnades med marken och ersattes av bankpalats och parkeringshus, upp steg ett city som inte längre lever.” vilket innebär att den kulturhistoriska diskursen ryms inom ramarna för den i det här fallet övergripande kulturdiskursen.

AB-2011-12-12-MA

Aftonbladet själva indikerar att denna artikel ingår i Slussenfrågan genom en separat textruta med titeln ”FAKTA Slussenbeslutet”. Artikeln kommer dock att behandlas utifrån samma premisser som EXP-2012-01-20-DH, där analysfrågan diskuteras för bägge artiklarna. Argumentationen bygger i mångt och mycket på ett ironiskt tilltal, vilket bör tas i beaktande vid identifiering av författar- och läsaridentiteter. Uttrycken som används kräver ingen specialkunskap inom ett specifikt område förutom att man möjligen kan tala om en urban jargong, vilken självfallet kan missuppfattas beroende på graden av förförståelse för den diskursens språkbruk. Texten placeras lämpligast i den kulturella diskursen. De kulturhistoriska detaljer som beskrivs sträcker sig inte längre tillbaka i tiden än 1970-talet, vilket hur man än vrider och vänder på saken faller inom ramen för kulturhistoria. Om man är generös med definitionen är samtida kulturhistoria ett lämpligare begrepp. Den länkande övergången mellan Södermalmspresentationen och Slussen sker i meningen ”Men det är dags att inse att Södermalm inte har några kulturhistoriska värden att bevara.” och därför är det ”klart vi ska ha en stor badbrygga nere vid vattnet som bara kan användas fyra månader om året. Jag kan inte tänka mig något som bättre representerar Södermalm anno 2011.”. Citaten tjänar även till att visa på den ironi som inledningsvis nämndes.

AB-2011-12-11-OS

”Blå patriarker bygger sina drömmars stad” är rubriken på den artikel som Cantwell refererar till i sin egen text. I Svennings text finns det likheter mellan honom och Cantwell i argumentationsteknik, men sakfrågorna i innehållet är av en annan karaktär. Den textmässiga uppbyggnaden är välbekant såtillvida att den författare- och läsarroll som skapas är av privat och berättande slag. Svenning beskriver hur turistgrupper rör sig utanför hans fönster, så

kallade Stieg Larsson-vandringar. När han själv vandrar är det i fotspåren av sekelskiftet 1800- till 1900-tal vilka är tongivande för hans tankegångar. Läsaren bjuds på ett antal anekdoter innan Svennings proklamerar att PR-byråer och den politiska majoriteten gör val åt oss vilka minnen som fysiskt ska få leva kvar och vilka som inte ska det. Det nostalgiska och privata anslagen är textens röda tråd. Cantwell har byggt vidare på just den intertextuella kedjan och har även använt sig av de kulturella och kulturhistoriska diskurser som finns i Svennings text. I denna artikel är dock den politiska diskursen den viktigaste och mest synliga. Skribenten drar paralleller till omdaningar i Malmö under sin faders tid som politiker, en tid då man rev för att sudda ut gamla klasskillnader och istället byggde moderna lokaler till skolelever och äldre. Han medger att det bitvis skedde på bekostnad av historien, men att intentionerna alltid var klanderfria. Argumentationen mynnar ut i ett angrepp på den styrande borgerliga alliansen som han menar gör det rakt motsatta nu. För att styrka sitt påstående radar han upp exempel som privatisering av skolor, vårdinrättningar, vinstavkastningar till riskkapitalbolag och en syn på kultur som ointressant om den inte är inkomstbärande. Tilltalet mellan författare och läsare där personlighet, argumentation och attack är genomtänkt i sina riktanden, återanvänds hos Cantwell. Artiklarna utgör sammantaget ett bra exempel på delar av en intertextuell kedja.

AB-2011-12-12-WH

Wolfgang Hansson har med anledning av beslutet om Slussen skrivit en nyhetsartikel om frågan. Rubriken lyder: ”Efter år av bråk om Slussen: I kväll klubbas nybyggnationen”, men läsaren får samtidigt i ingressen veta att det i slutändan kan bli en ny almstrid. I det första stycket redogör han för ett antal möjliga synsätt på Slussen; Stockholms själ, ful och förfallen betongklump eller symbol för Stockholm. Därefter följer en kort samtidshistorisk översikt samt hur den nuvarande situationen ser ut. Texten följer så här långt ett tematiskt mönster som ska visa sig vara genomgående för hela artikeln. Hansson ställer upp argument för och emot det framlagda förslaget i olika ärenden och vinklar. Alternativ som ställs upp bredvid varandra är exempelvis om man ska reparera och underhålla under utredningen av ett förslag, eller om man ska genomföra projektet. Därefter nämns Benny Anderssons brev till Sten Nordin samt Anderssons uttalande om att återförena ABBA för att rädda Slussen. Refererandet till brevet och Anderssons uttalande kan betraktas som en rekontextualisering då det placeras i ett nytt sammanhang. Samtidigt förvandlas inte innehållet och får en helt ny innebörd vilket innebär att det är snarast en fråga om intertextuell rekontextualisering. Utifrån återberättandet om det vi kan kalla för Anderssonaffären kan således Hansson förklara det politiska bråk som han

menar uppstod för ett år sedan.

Avslutningsvis summerar skribenten situationen inför omröstningen. Politikerna förväntas rösta enligt partilinjen annars väntar efterräkningar. Beslutet kommer således att gå igenom, men lika klart är då också överklaganden, menar författaren. Hansson knyter i slutmeningen an till den kulturhistoriska diskursen då han förutser att Slussenstriden kan bli lika bitter som rivningarna av Klara eller almstriden i Kungsträdgården.

AB-2011-12-12-AB

Slussens projektchef Andreas Burghauser svarar på Herman Lindqvists artikel genom att tillrättavisa Lindqvist på ett par punkter som berör Skeppsbron och trafikomvägar kring Gamla stan. Texten är i omfång kort och koncis och berör inte i nämnvärd utsträckning någon annan fråga än de just nämnda.

En replik på ett debattinlägg blir för läsaren en utanförbetraktelse av en skriftlig samtalsdiskussion. Burghauser riktar sig inte enbart till Lindqvist, utan är självfallet medveten om att det han skriver ska nå läsaren och vara förståeligt för denne. Burghauser argumenterar för sin sak genom att påstå att Lindqvist är dåligt påläst och att Skeppsbron inte kommer påverkas ”annat än precis där bron landar i det allra mest sydöstra hörnet av Gamla stan.”. Texten kan uteslutande placeras i trafikdiskursen då Burghauser inte kommenterar delar från de andra diskurserna i Lindqvists text. Detta är således ett exempel på selektiv intertextualitet där man för att tjäna sina egna syften gör noggranna urval i vad som får leva vidare i debatten.

AB-2011-12-10-HL

Författaren och journalisten Herman Lindqvist skriver att ”Nya Slussen är ett mord på Stockholm” och uppmanar i ingressen Stockholmsarna att ”gå man ur huse för att rädda huvudstaden”. Vad som bör påpekas i detta fall är att när en person som Herman Lindqvist, vars röst är bekant för många läsare, får texten ett annat tilltal. Många kanske känner igen förslagsvis Sten Nordin till namnet, men hans röst är inte bekant på samma sätt som Lindqvists eller Sven Wollters. Det är ett faktum som påverkar författar- och läsarrollen.

Lindqvist är skarp i sin kritik redan från början. Han ställer sig frågande om människor är medvetna om det mord på Stockholm som stadens politiker tänker begå. En av världens vackraste huvudstäder ska förvandlas till något som han liknar vid en landningsbana för ett rymdskepp. Han menar vidare att Stockholms slott och Gamla stan hotas av en åttafilig

motorväg och att Slussen kommer att bli en trafikpropp, ”något man inte behöver vara spåman” för att se. Att varva faktiska påståenden med antingen dramatiska eller smålustiga formuleringar är ett sätt att hålla läsaren aktiv och intresserad texten igenom, samtidigt som man ska inse det stora allvaret i vad som skrivs. Tilltaget kan sägas vara genomgående för hela artikeln oavsett om det handlar om att övertyga läsaren att modellerna av Nya Slussen är skapade i vit, lätt plast och saknar tung trafik för att på så vis lura medborgarna, eller att kristallkronorna på Stockholms slott och husen i Gamla stan darrar av trafiken. Trafikdiskursen samt den kulturella är de mest frekventa och synliga, samtidigt som de i det här fallet inrymmer historiska och politiska frågor.

AB-2011-12-10-CB

Artikeln ”Vill återförening ABBA för att rädda Slussen” är ett av de tydligaste exemplen på intertextualitet i journalistiskt avseende, då artikeln grundar sig på den intervju Svenska Dagbladet gjort med Benny Andersson angående Slussenfrågan. Såväl Aftonbladets rubrik som ingress ger intrycket av en artikel som handlar om en möjlig ABBA-återförening snarare än Slussen i fråga om huvudämne. Just i ingressen skriver Carina Bergfelt att denna mikroskopiska chans är något som skivbolagsdirektörer, konsertarrangörer och musikälskare har drömt om sedan 1983. En rimlig tanke är att huvudrubriken samt underrubrikerna ska locka läsare genom sin sensationskaraktär, såväl i tryckt form som på internet. Underrubrikerna är ”Människofientlig” och ”Luktar piss”, den första ursprungligen hämtad från Benny Andersson brev i Dagens Nyheter till Sten Nordin, alltså här återgiven i tredje hand, samt ett utlåtande i Svenska Dagbladet-intervjun om att urinodör inte är skäl nog att riva Slussen.

AB-2011-05-11-US

Ulrika Stahres text ”Öppna fanskap” är en resonerande artikel i Aftonbladets kulturdelen. Stahre ger en samtidshistorisk bakgrund till Slussen. Hon skriver bland annat att begreppet Slusseneländet myntades redan på 1920-talet då Slussen var en trafikpropp. Läsaren får även veta att den första idéävlingen för det nuvarande ombyggnadsprojektet hölls redan i början på 1990-talet och varit en återkommande fråga sedan dess. Sedan landar texten i samtiden då Fosters+Partners och Berg Arkitektkontors förslag vinner. Här byter texten karaktär och blir framöver mer personligt präglad, även om ickeneutrala ord använts hittills också. Stahre anser omarbetningen av det nuvarande förslaget som lyckat utifrån de givna premisserna, men att

hon inte är helt övertygad utan snarare förförd. I ett fetstilmarkerat stycke längre fram i texten medger Stahre att hon aldrig varit särskilt förtjust i Slussen utan uppfattar platsen som otrivsam. Att den labyrintaktiga gestaltningen av Slussen rätas ut i det nya förslaget tror hon dock inte enbart är av godo, att det hör till Slussens väsen att hamna fel och på omvägar. Resonemangen rör sig vidare fram och tillbaka mellan olika diskurser. Södermalmbornas ovilja att åka norr om Slussen, uteserveringar, snygga vinbarer eller glassiga fiks vara eller ickevara och rörelsemönstren i Slussen är några ämnen som behandlas. I den avslutande delen av artikeln återger skribenten sin upplevelse av visningen av det omarbetade förslaget, några av de föreningar och organisationer som protesterar mot förslaget, samt ett kort samtal med en äldre dam, vilken beskrivs som representativ i sin åsikt att hon inte vill att staden ska förfulas.

Tilltalet är resonerande och långt ifrån agitatoriskt. Som läsare förstår man att Stahre riktar sig till en, även om texten har karaktären av eget filosoferande bitvis. Tidigare texter, debatter och ämnen rekontextualiseras. För att som utomstående upptäcka på vilket sätt det sker krävs det att man är väl insatt i Slussen som ämne. Detta beror på artikelns omfattning samt att så många och vitt skilda frågor avhandlas.

DN-2012-03-07-TW

Rubriken lyder: ”Katarinahissen: Vår ambition är en långsiktig och säker lösning”. Författare till artikeln om Katarinahissens framtid och funktion är Torbjörn Wiberg, chef för Folksam Fastigheter. Artikeln är en replik på Gösta och Malin Allvéns debattinlägg om Katarinahissen, publicerad i februari. Som representant för ett fastighetsföretag undviker Wiberg att använda ordet vi mer än en gång. Vid de tillfällen han ändå gör det, är det för att markera en ansvarstagande ambition från företagets sida: ”Vi tycker att det bästa vore om Katarinahissen kunde användas av turister, boende i området och övriga stockholmare – precis som den har gjort i över hundra år. Det är vår och stadens ambition, men just nu är det förenat med risker vi inte kan ta.”. När han använder ordet vår, inkluderas även staden och ambitionen beskrivs som gemensam. Sakframställan syftar att bli betraktad som saklig och således tilltala mottagarens förnuft. Att det var frågan om en replik till Gösta och Malin Allvéns debattinlägg skulle man inte uppfatta om det inte tydlig skrevs ut, utan man skulle istället anta att Wiberg vände sig direkt till läsaren.

DN-2012-01-24-AS

Artikeln huvudtema är behovet av att reparera broar i Stockholm. Utifrån textens tema kan omgående konstateras att det är fråga om en trafikdiskurs. Textförfattaren Anders Sundström menar i ingressen att Trafikkontoret lägger pussel för att undvika ett totalt kaos. I brödtexten går han igenom de broar som är i behov av reparation, vad som har gjorts åt broarna under ett tiotal år, och uppskattade kostnader. Även om innehållet först och främst är en infrastrukturfråga framkommer det att politisk och institutionell samordning måste till för att lösa det som presenteras som problem. Slussens roll i den sociala praktiken kan förklaras med att ombyggnationen av Slussen är beroende av reparationer av norra bron samt att efter Slussens färdigställande väntar många nya brojobb. Slussen är beroende broreparationernas färdigställande, men andra brorestaureringar är även beroende av Slussen.

I fråga om konstruktion mellan författare och läsare är seriositeten påtaglig. Artikeln presenteras som en nyhet där skribentens åsikt inte är avgörande, även om den alltid påverkar. Referenser och utlåtanden tjänar till skapa ett starkt logos.

DN-2012-01-23-DN

Nyheten som presenteras är nyhetsbyråkaraktär vilket kan vara förklaring till att författaren till namnet är anonym bakom den förkortade signaturen DN. Artikeln är kort sammanhållen

och ingår i artikelserien Slussens framtid. Rubriken ”Besked om Slussen kommer i sommar” avslöjar att ämnet är Slussenbeslutet.

Lämpligast placeras texten i den politiska diskursen då innehållet uteslutande behandlar länsstyrelsens granskning av de överklaganden som inkommit, samt när man beräknar att ha granskat och bedömt dessa handlingar. Det konstateras att länsstyrelsen inte kommer att ta hänsyn till om Slussenförslaget är fult eller vackert utan om formella fel i beslutsprocessen begåtts. Kriterierna för vilka överklaganden som kommer att behandlas redovisas även.

DN-2011-12-17-JS

”Stockholm är i akut behov av en okänslig politiker”, menar Jerker Söderlind i rubriken till sin artikel. Söderlind, stadsforskare och konsult på Stadsliv AB har författat en lång debattartikel om Slussendebatten utifrån främst arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga vinklar. En bärande tes i hans resonemang är att stadsbyggnadsplaner blir ”omöjliga att genomföra så länge definitionen av ordet ”demokrati” baseras på plan- och bygglagens skrivningar om ’sakägare’.” vilket han utvecklar med ”En enskild person, mer eller mindre ”bosatt” i Carl Eldhs ateljé norr om innerstaden, gavs laglig rätt att försena byggandet av Norra länken i flera år. Och massmedierna hänger på.”. Han använder Stockholm Waterfront som exempel på hur man kunde genomföra ett byggnadsprojekt utan ”kändisuppror, fackeltåg och insändarskugga” och att det skedde i välbehövlig medieskugga. Genom varierade argument talar han för det behövliga i uppförandet av Stockholm Waterfront. Den ämnesmässiga variationen är stor inom den arkitektoniska och kulturhistoriska diskursen, vilka är det två som tydligast kan urskiljas. Politik, politiker och stadsbyggnad faller här inom dessa två diskurser. Med ämnesvariation inom diskurserna menas att Söderlind ger fem stycken konkreta förslag på stadsplaneringsförändring, däribland att bygga igen Gärdet mellan det gamla Östermalm och den nya planerade Norra Djurgårdsstaden och ”finansiera Förbifart Stockholm genom att lägga väg och tunnelbana uppe på marken i stället för i en tunnel och med en stad på Ekerö.”. Han menar att det behövs en politiker av Hjalmar Merhs maktfullkomliga och opinionskänsliga karaktär fast ”besjälad av urbanitet, storstadsliv, populär arkitektur”. Vidare skriver Söderlind att den fempunktslista han givit skulle kunna göras längre. Den enda rimliga lösningen, vilket spinner vidare på det första återgivna citatet (rubriken exkluderad), är ersätta dagens processdemokrati med resultatdemokrati. Istället för att aktörer har rätt att yttra sig låter man de folkvalda analysera vilka stadsmiljöer som medborgare och företag efterfrågar. Han ger sedan ett konkret exempel på hur tillvägagångsprocessen skulle kunna gå till, men att detta omöjliggörs av konstnärer och

miljonprogramsnostalgiker som övertagit stadsbyggnadsdiskussionen. Åter används Hjalmar Mehr som exempel på den typ av person som behövs för ”att ta upp kampen mot tanter vars pudlar inte tål nya hus, antikvarier besatta av kulturmärkning av gamla sopstationer och mörkblåa grannföreningar som värnar naturmarkens helighet intill den privata tennisbanan”. Avslutningsvis nämner han JM:s byggande i Blackeberg där Borätt planerar byggande av 100 lägenheter i tre punkthus.

Författar- och läsaridentiteter har genom exemplen ovan synliggjorts. Söderlinds upprördhet går inte att ta miste på och argumentationstekniskt är det frågan om en raljerande jargong där motpartens handlande framställs som löjligt. Textens omfång och det sakliga innehållet torde ur läsarperspektiv uppfattas som att författaren är väl insatt i ämnet, vilket bidrar till att stärka skribentens ethos. Att Söderlind rör sig mellan olika diskursiva områden och lyckas sammanhålla artikeln görs till följd av inkorporering i huvuddiskurserna av de icke diskursiva områden som avhandlas.

DN-2011-12-16-FS

Fredrik Strages artikel kan delvis placeras i samma sociala praktik som EXP-2012-01-20-DH och AB-2011-12-12-MA. Strages krönika är en del av den kulturella diskurs som förekommer i, och påverkar Slussendebatten. Ett urbant livsstilmönster är det mest tongivande temat för förståelsen av texten, men precis som artikelförfattaren själv påpekar i ingressen skiljer sig krönikan från andra texter i den kulturella diskursen. Strage baserar sin argumentation på personliga upplevelser, där platser får konnotationer som delas av vissa människor, men inte är primära eller uppenbara för den som besöker platserna idag. Det personliga anekdoterna påverkar tilltalet i förhållandet mellan författare och läsare och fungerar samtidigt som grund för huvudargumentet att inte riva musik- och liveklubben Debaser Slussen. Författaren målar upp ett tänkbart scenario om vad som kommer hända om Nya Slussen genomförs och drar sig till minnes goda upplevelser han haft på Debaser Slussen, vilken riskerar att bli en del av en motorled som han då får använda som minnesmärke istället.

DN-2011-12-16-FS

Rubriken ”Jag har ingen lust att vara reklampelare” är endast bitvis representativ för artikelinnehållet. Kvantitativt handlar förhållandevis lite om porträttet på Benny Andersson som hängde på Arlanda och fokus riktas istället på Slussendebatten. Således blir den kulturella diskursen jämte den politiska de två viktigaste. Efter beslutet om Slussens framtid

den tolfte december vill Andersson att hans porträtt i välkomsthallen på Arlanda tas ner och föreslår samtidigt att det ska ersättas med det folkpartiska kulturborgarrådet Madeleine Sjöstedts ansikte istället. Texten som är en intervju med Andersson återges i sedvanligt intervjuformat. Läsaren blir en betraktare eller åhörare av ett samtal i frågan om läsar- och författaridentitet. Samtalet i sig kan ju dock ha en varierande karaktär som bidrar till att påverka dessa identiteter. Anderssons utlåtanden innehåller humoristiska inslag, ironi och berättande, vilket förmedlar känslan av en öppen, snarare än formell konstruktion av identitet.

DN-2011-12-15-EH

Erik Helmersson vill med rubriken belysa att ”Respekten för kulturen är borta”. Att bedöma närvaron av, samt identifiera, diskurser och den sociala praktikens beskaffenhet utifrån en rubrik vore fel. Efter analys av hela texten kan man dock se att det finns ett samband mellan rubrik och diskurs.

Författaren menar att konstnär-, skådespelar- och författarupprop tidigare togs på allvar, medan man numera drar ett löjets skimmer över personerna i dessa grupper. Kampen om Slussen och en krönika i DN På stan signerad Bengt Ohlsson används som exempel. De sociala medierna anges som tänkbar förklaring till varför ”en bokutgivning eller ett teater-cv inte längre är en biljett till debattens frontlinje”. Ur modalitetshänseende uttalar inte Helmersson sitt påstående som en given sanning, utan snarare som en möjlig tolkning. Detta är på samma gång talande för författar- och läsaridentiteten i artikeln.

DN-2011-12-14-MT

Rubriken ”Nya Slussen – det här återstår före byggstart” är ur modalitetssynpunkt ett påstående vilken bör betraktas som fakta. Ingressen likväl som brödtexten förstärker detta påstående såtillvida att presentationen av de tre punkterna finansiering, överklaganden och fler detaljplaner presenteras utifrån faktapåståenden och intervjuцитat. I ingressen fastslår Mia Tottmar att slaget om Slussen inte är avgjort och att många frågor återstår. Det är dessa frågor som radas upp i brödtexten. De tre punkterna är likaledes de diskurser som är representerade i texten. Finansiering och överklaganden är frågor inom den politiska diskursen medan karaktären hos de detaljplansfrågor Tottmar skriver om rimligen placerar detaljplanen i den arkitektoniska diskursen. Likaledes är det en politisk fråga om än detaljerna är arkitektoniska till karaktären. Att frågor, eller som i det här fallet ämnen, blandas innebär inte att det är frågan om en sociokulturell förändring. Konventionellt blandande av diskurser främjar istället styrande diskursordningar. Här är det varken frågan om sociokulturella förändringar eller

bevarande av rådande diskursordningar, utan mixen av den politiska och arkitektoniska diskursen bör snarare betraktas som en balans, som först korrekt kan bedömas när man vet resultatet om området närmast Centralbron, vilken är den plats som i detalj diskuteras i artikeln.

DN-2012-12-13-PR

Av rubriken går att utläsa att Tomas Rudin hatar att förlora. Uttrycket är Rudins egna och är hämtat från den intervju Dagens Nyheter gör med honom dagen efter beslutet i Stockholms kommunfullmäktige. Intervjun visar sig överskådlig i samtliga delar av artikeln, såväl i rubrik som i ingress och brödtext. I ingressen, författad liksom hela artikeln av Philip Ramqvist, meddelar Rudin att beslutet kommer att rivas upp om opposition går segrande ur nästa kommunalval och Slussen finns kvar. Ramqvist ger i brödtextens inledning en kort sammanfattning av vad som skett kvällen innan. Därefter tar intervjun vid och Rudin säger sig känna sig avslagen efter beslutet. Han misstänker att man har eftersatt städningen av Slussen för att få den att se skräpig ut och att det använts som ett politiskt redskap. Intervjun varvas med korta beskrivningar innan nya frågor ställs. De ärenden som följer är kritiken mot Slussenprojektet, en eventuell remiss samt huruvida Socialdemokraterna skulle riva upp beslutet eller ej, om de kommer till makten vid nästa val.

Från skribentens sida är man i intervjun liksom i övriga stycken noga med att skriva ut vem som säger eller påstår något, agency är med andra ord synligt för läsaren. Även Dagens Nyheters frågor till Rudin är redovisade, vilket har varit mer undantag än regel i främst Expressen och Aftonbladet, men även i det som kan kallas för snabba nyhetstexter hos Svenska Dagbladet.

DN-2011-12-13-VBK

Viktor Barth-Krons artikel publicerades först som ett blogginlägg, men sedan även i Dagens Nyheters Stockholmsdel. Texten kan därför uppfattas just som en blandning av ett blogginlägg och en krönika. Innehållsmässigt går Barth-Kron igenom Stockholms kommunfullmäktiges omröstning om Slussenbeslutet. Barth-Kron har delat in händelseförloppet enligt följande styckerubriker: kämparna, predikanten, frågan, anklagelsen, finalen och förväxlingen. I kämparna beskrivs uppslutningen av motståndare till Nya Slussen inför omröstningen. Regina Kevius liknas vid en predikant av pingstkyrkomått. Frågan handlar om det man skulle besluta om och anklagelsen avser Sten Nordins anklagelse mot socialdemokraten Karin Wanngårds passivitet, vilken Nordin menade riskerar leda till

översvämningar i Västerås. I finalen redogörs för röstningsresultatet, reaktionen vilken beskrivs som lugn, medan förväxlingen syftar till Tomas Rudins misstag, när han tror sig citera Tomas Di Leva och det istället är Lasse Berghagen han lånar några rader från.

Konstruktionen mellan författare och läsare är öppen. Att texten inte är avsedd som inrikesnyhet kan man förstå genom de ibland skämtsamma eller ironiska inslagen. Graden av modalitet blir mer svårbedömd i just de smålustiga sammanhangen, men få saker uttalas som absolut sanningar förutom vid enskilda tillfällen däribland röstresultatet. Avslutningsvis kan den politiska diskursen bedömas som allenarådande.

DN-2011-12-12-MT

Denna nyhetsartikel summerar debatten och röstningen i kommunfullmäktige med anledning av beslutet om detaljplanen för Nya Slussen. Skribenten Mia Tottmar inleder med att redogöra för beslutet och ett citat från Regina Kevius hämtat från debatten följer. Precis som Barth-Kron påpekar, skriver även Tottmar om den incident då åhörarna får en tillsägelse och varning för störande beteende. Tottmar skriver sedan: ”Därefter var det knäpptyst från åhörarna - och lite avslaget i talarstolarna. Det blev aldrig någon riktig glöd i debatten, de flesta argument är redan sagda och hörda.” Texten uttrycks här som en mix av uppfattning och sanning. Modaliteten kan endast bedömas därefter.

Artikeln är en del av den politiska diskursen. Diskurser blandas inte och det finns inte heller en hegemonisk kamp i den diskursiva praktiken. Detta kan ses som ett resultat av artikelförfattarinnans närvaro vid den rapporterade händelsen.

DN-2012-12-12-JS

Att det förekommer ett personligt tilltal i Julia Svenssons artikel med rubriken ”I kväll fattas det ödesdigra beslutet om Nya Slussen” kan man konstatera redan inledningsvis. Som läsare får man indirekt veta att Svensson är nyinflyttad från Malmö, och att hon tillsammans med en annan nyinflyttad vän från samma stad, intog en drink på Gondolen för att bevittna utsikten. Hon resonerar kring det unika med utsikten vilken inte är någon vanlighet i södra Sverige och anser det är extraordinärt att det finns platser vilka människor kämpar för. Om Slussens utformning skriver hon: ”dess nuvarande form är trots den geniala treklöverstrukturen ganska flytande”, ett fungerande stadsrum där det vistas människor. Som en parentes bör det påpekas att Slussen är fyrklöverkonstruktion. Det personliga anslaget tar sig ytring i att hon beskriver sin relation till Slussen, att de nu har blivit vänner. Sedan resonerar hon om bevarandevurmen

på gott och ont: ”Alliansens behandling av ärendet Slussen påminner om efterkrigstidens tokmodernistiska projekt.”. Tidigare publicerade texter som refereras till är en av Kajsa Althéns artiklar där Althén menar att alliansen tystat experter, förhindrat medborgardialog och anlitat reklambyråer. Som en direkt konsekvens förtjänar Slussenprojektet (karusell i Svenssons ord) att benämnas Slussengate. Avslutningsvis diskuterar skribenten den arkitektoniska utmaningen och sena protester som demokratiskt och inte oseriöst. Allra sist kommer en uppmaning till beslutsfattarna att tänka efter noga om vilket beslut de minst kommer att ångra i efterhand.

Texten är ett debattinlägg av resonerande karaktär. Detta kan utläsas av de personliga anslaget och egna åsikterna som framförs. I modalitetshänseende framställs en rad påståenden som sanningar. Två exempel: ”Slussenfrågan är delikat, spännande och en arkitektonisk utmaning” och det tidigare återgivna referatet om alliansens behandling av Slussen som tokmodernistisk. Hennes tolkning av alliansens ambition presenteras enligt samma princip: ”Det är viktigt att vägen byggs i raketfart. Samt att man ignorerar den opinion som finns mot bygget.” Som läsare uppfattar man detta närmast som en faktapresentation. Avseende den sociala praktikens beskaffenhet är den politiska diskursen tydligast och rekontextualiseras från Althéns artikel.

DN-2011-12-12-KA

”Arkitekterna bidrar till devalvera demokratin” skriver Kajsa Althén i rubriken till sin artikel. Artikeln är ett debattinlägg som publiceras i Dagens Nyheter samma dag som beslutet i Stockholms kommunfullmäktige ska tas. Texten kan ses som en fortsättning på en tidigare artikel författad av Althén och den replik som de Slussenansvariga skrev. Althén bygger vidare på en intertextuell kedja vilken presenterats i hennes tidigare artiklar där förhållande mellan politik och profession, samt mellan demokrati och arkitektur är bärande för hela den sociala praktikens rådande diskursordning. Frågor och uttalande från de tidigare artiklarna och övergripande diskursiva ordningar inom Slussendebatten rekontextualiseras i denna text. Främst berörs frågor av politisk karaktär i form av beslutsprocesser, relationen till utomparlamentariska grupper, plan- och bygglagen och demokratiska processen. Ordet demokrati är av stor betydelse för artikeln. Därför kan texten placeras i en politisk/demokratisk diskurs. Följande citat tjänar till att stödja mitt påstående: ”Jag har tagit upp de påfrestningar processen kring Slussen inneburit för vår demokrati, något som inte belysts av andra. Mina utgångspunkter är politiska, men inte partipolitiska. Min uppfattning är den att vi lever i en tid där demokratin har det knepigt. De breda folkrörelser som byggt vår

demokrati är kraftigt försvagade och nyrekryteringen till de traditionella politiska strukturerna svag.”. Althén är tydlig med att markera att det är hon som påstår något. I modalitetssynpunkt är dock utsagorna uttalade med säkerhet. Folkrörelserna är försvagade punkt slut.

DN-2011-12-10-VBK

I Dagens Nyheters Stockholmsbilaga har Viktor Barth-Kron författat en artikel inför beslutet i kommunfullmäktige. Artikeln bygger intertextuellt på den genre av krönikor som Barth-Kron författar i Stockholmsbilagan. Även det handgemäng som rapporterats om i DN-2011-12-08-KL beskrivs i Barth-Krons krönika där ett utropstecken markerar det anmärkningsvärda i händelsen. Kontexten är dock inte betydligt skild i övrigt utan det är fortfarande frågan om den politiskt övergripande diskursen. Det personliga anslaget från de två ovanstående artiklarna känns igen. Den innehållsmässigt viktiga skillnaden är att Barth-Kron är förespråkare av Nya Slussen. Han står så att säga på motsatta sida om Kajsa Althén men de hänvisar i flertalet fall till samma grundargument för att styrka sina påståenden. Detta kan ses som en samlad samtidssyn på vad som bidrar till starkt ethos och logos inom en gemensam social praktik. Man väljer att hänvisa till demokrati i mesta möjliga mån. Det egna påståendet är det demokratiska och det opponenterarna presenterar således det som inte är demokratiskt. Detta uttrycks antingen implicit eller väldigt konkret. Två exempel från Barth-Kron: ”Om jag styrde enväldigt skulle alla nybyggnationer se ut som de smyckade 1880-talsbyggnaderna kring Karlavägen. Nu gör jag inte det, vilket dock är en poäng i sig självt. Demokrati, ni vet.” och ”Nya Slussen är möjligen inte Guds gåva till arkitekturen. Men den är resultatet av decenniernas kompromisser (demokrati, alltså) och den är bättre än den vi har nu.”.

DN-2011-12-08-SL-KK-AB-MS

Denna artikel är en gemensam replik till Kajsa Althén, författad av Susanne Lindh, stadsbyggnadsdirektör, Karolina Keyzer, stadsarkitekt, Andreas Burghauser, projektchef Slussen och Martin Schröder, ansvarig planarkitekt för Slussen. Den retoriska uppbyggnaden är uppdelad i en försvarsdel och anfallsdel. Försvaren är genomgående och återkommer även i den del där man kritiserar Althéns yttranden.

Den samhällsutveckling vilken är en del i allmänna och bredare sociala praktiken beskrivs av Fairclough som marketization of discourse.¹²⁵ Marknadsdiskursernas påverkan på diskurser som den arkitektoniska, och i det här fallet främst den politiska, märks framför allt

---

¹²⁵ Fairclough, Norman, *Discourse and social change*, 1992, s. 140-141

genom språkbruket, men även identitet och status påverkas av den så kallade marketizationprocessen. Uppfattningen om denna förändring inom de rådande diskurserna i den sociala praktiken uppmärksammas av Althén i artikeln ovan, och diskuteras vidare i DN-2011-12-08-SL-KK-AB-MS. Diskussionen i det här konkreta fallet handlar om bruket av och konsulterandet av PR-tjänster, något Althén ser som odemokratiskt, något artikelförfattarna här försvarar med ”Kajsa Althén har också fel när hon beskriver hur vi arbetar med tillgänglighetsfrågor, där vi självklart tar in expertis”. Samtidigt förstärker man marknadskursens påverkan genom att hålla sig inom den diskursens språkbruk och ordval. Detta exemplifieras av följande meningar: ”Kajsa Althén ger också en tråkig och felaktig bild av stadsbyggnadskontoret i dag. På stadsbyggnadskontoret pågår en genomgripande förändringsprocess där kvalitet, kompetens och professionalitet är mål och ledord.”.

DN-2011-12-08-KL

”Splittrat Miljöparti vill sen nytt Slussenförslag” kan placeras i den politiska diskursen. Katarina Lagerwalls artikel behandlar Miljöpartiets åsiktsomvändning i Slussenfrågan. Riksdagsledamoten Per Bolund får komma till tals när han å alla partikamraters, vilka förespråkar förslaget, vägnar ställer sig utanför debatten. Lagerwall beskriver vidare uppslutningen till mötet, samt var mötet hålls. Påståenden styrks ofta med ett citat eller referens vilken ämnar påvisa korrektheten i det som skrivs. Ett exempel på detta ethosstärkande tilltag är: ”Fyra förslag fanns att ta ställning till som oppositionsborgarråd Daniel Helldén kallade ”olika grader av nej” till alliansens presenterade detaljplan.”

Konstruktionen mellan författare och läsare är formell, men inte sluten. Att det är en politisk inrikesnyhet är påtagligt, och skribenten är medveten om detta och uttrycker sig på det sätt som styrande, i det här fallet politiska diskursen förordar. En mening som bryter detta diskursiva mönster och istället präglas av en sensationell karaktär är: ”Plötsligt utbröt handgemäng i de bakre bänkraderna ”Han slog mig”, ropade en kvinna, vilket fick ordföranden att mana till lugn i skarpa ordalag.”.

DN-2011-12-07-KA

Kajsa Althén lägger här grunden för det diskursiva anslaget i hennes kommande debattartiklar, de repliker och rekontextualiseringar som följer. Texten rör sig inom den politiska och i viss mån arkitektoniska diskursen. Den arkitektoniska diskursen inkorporeras i den politiska och arkitektur beskrivs av Althén som något vilket har ett kausalt sambandförhållande till politik och främst demokrati. Arkitektur intertextualiseras och får en

innebörd som är säregen för den här debatten. Språkligt får begrepp innebörder och definieras på sätt som knappast kan betraktas som allmängiltiga ”2011 präglades utställningen av flera populistiska grepp. I en särskild, dyr modell visades hur trivsamt det blir med en bar under den breda vägbron – en utomhuspub med stolar i glada färger där det bara är att svänga in med cykeln.” Ett populistiskt tilltag beskrivs som att visa en dyr modell och försköna till sin fördel.

Althén försöker inte förbigå motparten genom att styrka sina egna bevis eller presentera argument på punkter hon kan tänkas bli kritiserad på. Refutatio är inte det retoriska verktyg som brukas för att vinna läsarens tillit, utan misskreditering är medlet som ska helga målen. Det angripande tilltagen skapar en individuell relation till läsaren, ett exempel på pathos då ett syfte kan vara att inte lämna läsaren oberörd. Pathos stärks oftast av ett grundligt logos. Logosambitionerna är framträdande, huruvida det lyckas är i viss mån en subjektiv bedömning, eller något som kan mätas genom en respondentundersökning.

DN-2011-12-07-MN

Enligt kollektivtrafikplaneraren Martin Nilsson kan ett nytt Slussen inte vänta, vilket man direkt kan utläsa av rubriken. Att ingressen inte är författad av Nilsson själv framgår med all tydlighet. ”På måndag tas slutgiltigt beslut i kommunfullmäktige om Slussen. Trafikplanerare Martin Nilsson förespråkar Nya Slussen.” går att läsa innan brödtexten tar vid. Att texten inte har lämnat Nilssons hand och gått direkt till tryck är uppenbart, men det finns ingen anledning till att tro att gatekeeperprocessen i detta fall har gått annorlunda till än när andra externa skribenter bidragit med artiklar till Slussenämnet. Att det dock i Nilssons fall - en förespråkare av Nya Slussen - är viktigt att poängtera, att det just är Nilssons åsikt som framförs, inte tidningens, är värt att notera.

Skribenternas profession har tydligt avspeglats i texterna och de diskurser som ingår i dem. Nilsson redogör för hur han uppfattar trafiksituationens utgång om detaljplanen för Nya Slussen antas. Han argumenterar vidare för varför Slussen som trafikplats och miljö inte är lämplig så som det ser ut idag. Här kan man se ett av det uttalanden som rekontextualiserats intertextuellt i form av från Nilssons sida upprepat påstående om att det luktar illa vid Slussenområdet och i dess tunnlar. Åsikten har framförts av fler personer än Martin Nilsson, såväl innan som efter, men utan att dra förhastade slutsatser är det rimligt att anta, att flertalet av dem som hänvisar till illaluktandet, oavsett om det är för eller mot Nya Slussen, refererar

till DN-2011-12-07-MN utan att ange detta. Ett tydligt exempel på rekontextualisering.

DN-2011-12-07-PK

Precis som i fallet ovan är det en person med dold agency som uttalar sig om artikelförfattaren och dennes åsikt i ingressen. Därefter tar miljösystemsanalysprofessorn Per Kågesons artikel vid. Rubriken lyder: ”Miljarderna på väg att kastas bort” vilket slår an en allvarlig ton med påtagligt logos. Kågeson ämnar även stärka sitt ethos genom att presentera sina argument med hjälp av siffror och statistik. På detta sätt kan han likaledes kritisera och ställa motparten i dålig dager genom att påtala det oseriösa i att man inte redovisar hur mycket bussterminalen kostar.

Diskursmässigt faller texten inom ramen för trafik- och politikdiskursen, vilka här kan sägas vara sammanvävda och bilda en trafikpolitisk diskurs. Kostnader, utlovade satsningar, genomförda men onödiga satsningar (”slösat några hundra miljoner på onödig spårväg längs Strandvägen”), och tänkbara scenarion utifrån eget föreslagna lösningar respektive den föreslagna detaljplanen presenteras och bedöms. Logosaspekten är såväl konstant som påtaglig och rör sig i vissa partier mellan argumentation och modalitet med hög grad av säkerhet.

DN-2011-12-01-AB

Slussens projektchef Anders Burghauser har skrivit ett inlägg i Slussendebatten med rubriken ”Valfria trappor upp till Söders höjder”. Trafikdiskursen är den tydligaste inledningsvis. Påståendet att trafikdiskursen är genomgående, är riktig såtillvida att man accepterar att den ändras genom texten och påverkas av marknadsdiskursen.

Burghauser refererar till attitydundersökning genomförd av Stockholm stad där tre av fyra tillfrågade cyklister påstås vara positiva till planerna på en ombyggnation av Slussen. I modalitetshänseende uttalar sig skribenten ofta med stor säkerhet, även i, vid artikeln tillkomst, uppenbart oklara ärenden. Elva dagar innan detaljplanen antas skriver Burghauser ”När anläggningen är klar 2020 kommer den som cyklar att kunna ta sig mellan Gamla stan och Södermalm på tre olika vägar”. Marianne Lindberg De Geer, en av de så kallade kulturprofiler som är och har varit engagerad i Slussendebatten citeras i Burghausers artikel. Han refererar till en artikel i Dagens Nyheter där Lindberg De Geer ska ha påpekat att Bengt Ohlsson inte kommer att ha några problem att fortsätta cykla över till Slussen. Här har vi således ett konkret exempel på intertextualitet, där en text lämnar sitt ursprungliga

sammanhang och får en delvis ny betydelse i den nya kontexten.

DN-2011-12-02-FS

Fredrik Söderlings artikel baseras på två frågor ställda till Jan Ohlin, en av arrangörerna till en vernissage i Blå bodarna på Slussen med anledning av förslaget om Slussenombyggnation. Vernissagen är en protest mot förslaget och det är med anledning av just vernissagen som artikeln tillkommit som en del i kulturdiskursen inom Slussenfrågan. Söderling frågar om det är lönt att göra motstånd trots att beslutet är bordlagt i kommunfullmäktige, vilket Ohlin menar att det är. Trafiken, kommunikationerna, miljön och att förslaget är fullt anger han som anledningar i svaret till Söderlings fråga. Avslutningsvis berättas att tjugo konstverk lämnats in dittills och att Stockholmskännaren Helena Friman ska hålla en föreläsning om Slussen i konsthistorien. Meningen ”På lördag klockan 16 samlas de fem Slussenföreningarna som arrangerar på Ryssgården med talare och facklor.” följer intervju svaret i direkt följd, men man kan anta att det är artikelskribenten som yttrar sig i detta fall.

DN-2011-12-01-JO

Den i förra artikeln intervjuade Jan Ohlin har dagen innan fått en debattreplik publicerad i Dagens Nyheter, vilken har försetts med rubriken ”Slussen går utmärkt att rädda”. Artikeln är ett svar på Sten Nordins skrift i frågan, publicerad den 22 november. Argumentation baseras delvis på siffror, i det första fallet antalet kritiska yttranden som skickats till Stockholm stad och i det andra fallet är det ekonomiska aspekter av det tänkta projektet som avhandlas.

Ohlin står som ensam författare till artikeln i dess slut, var man också kan läsa att Ohlin är medlem i föreningen Bevara Slussen. Vid ett tillfälle skriver Ohlin: ”Den retorik som säger att några träd och buskar på Nya Slussen gör förslaget till ett ”miljöprojekt” betackar vi oss för.” Vilka han menar med ”vi” är oklart. Antingen ser han sig som representant för den samlade opinionen mot Nya Slussen, eventuellt är föreningen Bevara Slussen som konnoterar ”vi”, eller så talar han om sig själv som Julius Ceasar gör i bland annat *Inbördeskriget*, vilket inte är troligt. Att använda en beteckning på detta sätt kan hjälpa till att styrka bilden av att man har ett starkt stöd bakom sig i det man uttalar. Siffrorna som visade hur många som skriftligt klagat till Stockholms stad i ärendet, hjälper likaledes till att stärka detta stöd.

DN-2011-11-05-MT

Dagens Nyheter skribent Mia Tottmar har intervjuat Martin Schröder angående Slussenbron

i det framlagda förslaget till Nya Slussen. Såväl Tottmar som Schröder baserar sina uttalanden på siffror och statistik vid upprepade tillfällen. ”Vårt uppdrag är att få fram 30 000 bilar, lika många som i dag”, säger Schröder. Han menar även att sex körfält istället för åtta på den nya bron skulle ge 33 procent lägre kapacitet vilket är ett motförslag. Två andra motförslag skulle ge 18 respektive 28 procents lägre kapacitet. Avslutningsvis säger Schröder: ”Kollektivtrafiken drabbas i alla alternativen, den kommer att fastna i köer på Katarinavägen och Hornsgatan”, vilket är ett logosargument som ska få läsaren att inse det orimliga i de tre motförslagen till en ny Slussenbro. Agency är genomgående synliggjort. Att det är stadsbyggnadskontoret som gjort beräkningarna framgår med klarhet, samt när det är Schröder som uttrycker något och när det är artikelförfattarinnan Tottmar. Alternativen är framtagna av stadsbyggnadsnämndens tjänstemän.

Konstruktionen mellan skribent och läsare har drag av både öppenhet och ett mer formellt tilltal. Den informativa karaktären i intervjun utgör det formella, medan samtalet mellan Tottmar och Schröder präglas av öppenhet. I den sociala praktiken framstår trafikdiskursen och den politiska diskursen som de mesta uppenbara.

DN-2011-09-29-FG

TT-journalisten Fredrik Gunér har skrivit en telegramnyhet vilken rimligen köptes in av fler tidningar än Dagens Nyheter. Artikeln kan därför inte ses som representativ eller utmärkande för Dagens Nyheter, men att tidningen väljer att köpa och publicera artikeln är ändå av intresse då det blir en fråga som inkluderar gatekeeping och intertextualitet. Texten är baserad på summerande framställningar av det beslut som togs i stadsbyggnadsnämnden. De röster vilka träder fram i artikeln, förutom Gunérs egen, är Regina Kevius och Emilia Hagbergs. Kevius yttrande ”Vi har fattat ett historiskt beslut om att äntligen bygga om Slussen” återges redan i ingressen. Kontexten i vilket uttalandet förekommer, har tydliga likheter med de många andra texter som återgivit uttalandet. De övergripande diskurser vari uttrycket återges har varit, och är här, den politiska diskursen och trafikdiskursen.

Konstruktionen mellan författare och läsare kan sägas vara typisk för nyhetsbyråskrivet material, det vill säga formellt. Det är dock ej en fråga om hög grad av formellt tilltal.

DN-2011-05-05-ES

Kristdemokraternas vice gruppleddare Erik Slottnér har skrivit en artikel som är ett debattinlägg och replik på miljöpartisten Emilia Hagbergs debattinlägg, publicerat två dagar tidigare. Trafik- och politikdiskurserna är överordnade i Slottnérs text. I det inledande stycket

uppenbarar sig ytterligare en diskurs som inte kommit till ytan i särskilt många andra artiklar, nämligen en klassdiskurs. Hagberg har enligt Slottners utsaga gjort en jämförelse mellan Slussenplaneringen och hur det skulle uppfattats om man gjort en liknande planering för Stureplan. Slottner menar att jämförelsen är irrelevant då Stureplan består av hårddyta medan bron mellan Gamla stan och Södermalm går över vatten. I Hagbergs artikel var det eventuellt frågan om, eller insinuering om en klassdiskurs, men när diskursen rekontextualiseras av Slottner blir den en del av de två styrande diskurserna. Därefter diskuteras en ny park och vad den skulle innebära för Södermalmsborna. I det avslutande stycket ponerar skribenten hur utgången av Slussenomgörningen skulle bli om Miljöpartiet fick bestämma. Detta kan ses som ett retoriskt konstgrepp för att stärka såväl förtroendet för den egna personen hos läsarna, samt tala till deras förnuft.

DN-2011-05-03-EH

Detta är den debattartikel som föregick Erik Slottners svar, behandlat i texten ovan. Redan i rubriken kan man utläsa att trafikdiskursen kommer att vara av betydelse, vilket även visar sig stämma vid full genomförd analys av artikeln. ”Nya Slussen behöver mindre plats för bilar” går det att läsa i rubriken. Efter ingressen där Emilia Hagberg, Miljöpartiet, påpekat möjligheten till mindre bilar i staden i och med byggandet av ett nytt Slussen, gör hon en jämförelse med hur det skulle uppfattas att göra plats för mer bilar på Stureplan. Kontentan av resonemanget är att ”det är inte önskvärt, hållbart eller effektivt – varken på Stureplan eller över Slussen.”. Argumentationen visar på logos; en vädjan till mottagarens förnuft. Sättet att resonera, det direkta tilltalet och jämförelser som tjänar till att visa det olämpliga i motpartens förslag bidrar till att skapa en informell relation till läsaren.

Även om trafik uteslutande är det ämne vilket flitigast avhandlas och den diskurs som rekontextualiseras från ett brett spektra av andra trafikdiskurser finns en medborgardiskurs synlig i trafikdiskursen. Det sätt på vilket man talar om medborgare som trafikanter av olika slag signalerar att ett språkbruk från en diskurs förs över och inkorporeras i en annan.

DN-2011-05-05-UH

I kjölvattnet efter Emilia Hagbergs debattartikel DN-2011-05-03-EH kommer en replik från moderaternas Ulla Hamilton där rubriken lyder: ”Oansvarigt minska Slussens fordonskapacitet”. I ingressen kan man läsa: ”Att medvetet ytterligare minska fordonskapaciteten i nya Slussen, när Stockholm beräknas växa med ett Göteborg till 2030, är

inte bara oansvarigt inför framtiden utan också att blunda för att vi bor, arbetar och roar oss” vilket visar på retoriska tilltag som finns hos såväl Hagberg som hos Erik Slottnér, nämligen att man påvisar sin egen trovärdighet genom att framhålla det som man uppfattar som motsägelsefullt och felaktigt hos opponenter. Genom att använda staden Göteborg som ett mått på Stockholmsökning ska läsaren, förhoppningsvis (ur Hamiltons synvinkel) uppfatta allvaret på ett annat sätt än om en siffra hade talat om samma sak. Ingressen är förvisso direkt hämtad från brödtexten, men genom att den upprepas och synliggörs på detta sätt kan man tala om intertextuella mönster inom artikelns sociala praktik.

Tilltalet är allvarsamt och riktar sig direkt till Hagberg och Miljöpartiet. Läsaren blir i det läget en passiv åhörare som lyssnar till en dialog mellan ett antal debatterande politiker, vilka kämpar om läsarens stöd.

DN-2011-02-25-BM

Med anledning av det alternativa förslag till Nya Slussen som Konstakademien la fram dagen innan har Bo Madestrand författat en artikel. Texten baseras på att författaren diskuterar och samtidigt presenterar Konstakademiens förslag, både ur trafikteknisk och arkitektonisk vinkel. Således är det trafik- och arkitekturdiskursen som rekontextualiseras från DN-2011-02-24-MH och byggs vidare på i en intertextuell kedja. Upprinnelsen till såväl Hedlunds text som Madestrands är Konstakademiens pressrelease, vilken kan ses som en start i denna kedja, även om deras förslag som ledde till pressreleasen bygger på andra utomliggande diskurser. Madestrand avslutar artikeln med raderna: ”Välvilligt, visst, men knappast den brandfackla som behövs för att än en gång tända debatten om Slussens framtid.”, vilket markerar att det just är frågan om resonering och personligt präglad inlägg i en debatt snarare än en objektivt formulerad nyhetstext.

DN-2011-02-24-MH

Maria Hedlund har författat en kort nyhetsnotis baserad på Konstakademiens pressmeddelande om att de presenterar ett eget alternativt förslag till en ombyggnation av Slussen. Texten som är informativ utan uttalade värderingar har även tydlig agency. Läsaren får veta att det är Mats Edblom som är arkitekten bakom förslaget och att en modell av den visas på Konstakademien under våren. Den arkitektoniska diskursen inkluderar här även trafikdiskursen då bron mellan Gamla stan och Södermalm återges ur trafiklösningssynpunkt från Konstakademiens vinkel.

Analys utifrån Bourdieus kultursociologi

Kulturslussen som fenomen och oppositionell gruppering kan förklaras utifrån Bourdieus teorier kring kulturellt kapital och kulturella praktiker där just Kulturslussen kan ses som ett resultat av en lång kedja av sammanhängande kulturella praktiker. De fyra tidningarna i sin tur kan betraktas som ett socialt fält där det finns agenter, gemensamma föreställningar, institutioner, ideal, ideologi, investeringar och insatser. Om man ser till tidningarna som individuella institutioner kan man tala om ett nedärvt kapital som förvaltas och läggs på de personer som verkar inom organisationen. Huruvida artikelförfattarna har ett nedärvt kapital som individer framkommer inte av undersökningen och var heller aldrig något syfte att utreda. Däremot har tidningarna en mer eller mindre uttalad politisk ståndpunkt och en ideologi att förhålla sig till. Det finns ingen anledning till att tro att skribenterna inte är medvetna om detta arv, även om medvetenheten varierar och tar sig olika uttryck i gestaltningen av artiklarna. Från skribenternas sida kan därför deras artiklar ses som en strategi, ett sätt att värna sitt kapitalinnehav och förbättra sin position. Detta är gällande oavsett om artikelförfattaren är journalist, politiker, obunden privatperson eller tillhörande någon organisation. Skribenten verkar alltid i ett sammanhang där det finns, mer eller mindre, uttalade förväntningar och krav, vilka fungerar som styrmedel i kapitalsträvan och värnandet om befintliga positioner.

I artiklarna DN-2011-12-02-FS och DN-2011-12-01-JO kan man spåra den typen av förväntningar och krav på Jan Ohlin. De ståndpunkter han ger uttryck för och sättet han gör det på ligger i linje med det sätt på vilket andra kulturutövande kollegor uttrycker sig. Detsamma gäller för exempelvis borgerliga politiker. Där fungerar upprepadet som inte enbart ett retoriskt tilltag för att skapa övertygelse, utan vana, tradition och förväntan utifrån är andra påverkande variabler. Som allra tydligast blir det måhända när Nya Slussens projektchef Anders Burghauser i DN-2011-12-01-AB försvarar ombyggnadsplanerna. En annan åsikt från Burghauser hade inte accepterats av hans uppdragsgivare och hade till och med uppfattats som extremt exceptionell bland hans meningsmotståndare. Ett sådant beteende skulle dessutom riskera kapitalförlust inom det fält han för tillfället befinner sig i, samtidigt som det inte är säkert att det skulle leda till en förbättrad position inom andra fält.

Förklaringen till att man ansluter till en falang i en viss fråga kan även sökas i habitus. Att valet sker på rutin eller är slentrianmässigt är inte ovanligt. Olle Svennings artikel AB-2011-12-11-OS är ett sådant exempel. Den ideologiska bevekelsegrunden står där över

sakfrågan. Det finns i den typen av fall anledning till att misstänka att valet av vinkling och åsiktsframställan delvis sker av vana. Smak har en liknande funktion i flertalet fall där det är tydligt att levnadsvanor och kulturellt kapital formar artikeln. Martin Aagårds ”Staden som försvann” behandlar smakfrågan delvis utifrån, men synliggör samtidigt skribentens egna värderingar, vilka i förlängningen blir opinionsbildande alternativ.

I och med att trafik och infrastruktur- samt arkitekturkategorin var de mest frekventa i den kvantitativa innehållsanalysen, att flest rekontextualiseringar skedde från dessa teman, och att just diskurser kopplade till kategorierna hade en så pass påverkande och markant roll, innebär att två separata kapital framhävdes tydligast och således presenterades som viktigast. Trafikfrågorna kan kopplas till det ekonomiska kapitalet då det finns ett nära sambandförhållande mellan ekonomi och infrastruktur. Den som premierar infrastrukturfrågor och rekontextualiserar trafikdiskurser är förtrogen med de marknadsekonomiska reglerna. Det är en person som kan och förstår spelet, uttryckt i Bourdieus egna termer.

Samtliga intresseorganisationer som träder fram och kommer till tals i de studerade artiklarna har en koppling till eller är stationerade i Stockholm med omnejd. Att Slussenfrågan är en riksangelägenhet är däremot något som lyfts fram i debatten, men att hävda eller ge uttryck för något som inte förekommer blir snarare en spegling av ett argumenterande grepp än den verkliga situationen. Själva argumentationen, de intertextuella kedjor vilka påbyggs och rekontextualiseringar generellt, visar att det finns en ideologisk förankring som har en tydlig geografisk koppling. Det är frågan om ett innehåll som på samtliga nivåer är producerade av och för stockholmare primärt.

Det kulturella kapitalet är inte enkom dominerande för den höga frekvens i vilken kulturrelaterade frågor diskuteras eller för att kulturdiskurser synliggörs, utan även för att det som inte kan klassificeras som kulturellt kapital för en tillsynes undanskymd tillvaro. Här blir det som inte skrivs viktigt att påvisa eftersom det, i enighet med Bourdieus teori, blir ovidkommande då det inte är en del av den sociala diskursen eller tillhör utomdiskursiva områden vilka kan kopplas till någon av de diskursiva analysnivåerna. Måhända är det allra viktigaste att det oomnämnda aldrig kan bli ett kulturellt kapital.

Om framhävandet av trafikdiskursen kan ses som premierandet av ekonomiskt kapital blir således den andra dominerande klassen (den ekonomiska) avgörande för opinionsbildningen.

Resultatanalys och diskussion

De vanligaste diskurserna i det undersökta materialet är trafikdiskursen och den kulturella diskursen. Utan att exakt räkna diskurser är det ett påstående som grundar sig på analysen ovan. I och med att analysen av samtliga artiklar har redovisats är således påståendet även kontrollerbart. Eftersom den kritiska diskursanalysen ej är kvantitativ är det inte enkom förekomsten av diskurser och dess grad av vanlighet som är givande för resultatet. Huvuddiskurserna skapas inte heller endast utifrån frekvens, men att bortse från rekontextualiseringar, upprepningar, återkommande teman och specifika frågor som sätts in i nya sammanhang där man inte förväntar sig dem, bör inte göras och fenomenet bör likaledes inte negligeras.

Att diskurser rekontextualiseras och att förändringsprocesser sker i den sociala praktiken har visat sig vara en vanlig företeelse. Vid en första anblick ter sig många diskurser som ämnesspecifika, medan de i själva verket sker förflyttningar mellan olika kontexter. Detta synliggörs oftast i språkbruket och ordvalen, men kan även först bli märkbart när en text jämförs med andra texter, då intertextuella mönster uppenbarar sig. Att härleda diskurserna till sina ursprungliga kontexter är möjligt i vissa fall, medan det i andra sammanhang är desto mer svårbedömt.

Kulturdiskursen innehåller en rad olika ämnen. Diskussionen från rivningarna av Klaraområdet kan ses som en intertextuell kedja som påverkar Slussendebatten. Innan uppsatsens påbörjande var min förväntning att man från motståndarnas, till Nya Slussen, sida skulle åberopa Klara som ett varnande exempel, men så har fallet endast varit ett fåtal gånger. Vid dessa tillfällen har skribent inte själv givit uttryck för jämförelsen, utan det har varit ett uttalande eller påstående som spunnits vidare på i en intertextuell kedja.

En annan fråga som uppkommer är huruvida Regina Kevius själv är medveten om att hennes uttalande från september har fått ett sådant medialt genomslag? En politiker i hennes position läser antingen själv eller underrättas av någon annan om medias rapportering av ämnet. Hon torde likaledes även vara väl medveten om betydelsen av ordval i utlåtanden, i den typ av sammanhang där hon sagt att ”det är ett historiskt beslut”. Genom att tydligt poängtera att beslutet är historiskt fyller ordvalet flera funktioner. Att något är historiskt kan uppfattas som att det är betydelsefullt. Det är av betydelse för samtiden, men även i framtiden kommer man att betrakta det historiska som en viktig händelse. I och med att Slussendebatten har präglats

av en kritik mot att Nya Slussen är historielös, vilket visats i både den kvantitativa innehållsanalysen och den kritiska diskursanalysen, fyller Kevius ordval ytterligare en viktig funktion. Kontentan av hennes uttalande blir att beslutet skapar historia snarare än att radera historia. Frågan är självfallet beroende på hur man definierar historia rent begreppsligt, men som påverkande effekt har nyss nämnda påstående ändå bäring.

Utifrån Bourdieus kultursociologiska teorier kan det konstateras att det finns förväntningar på och en medvetenhet hos skribenterna, en medvetenhet om just förväntningarna, men också hur man på bästa sätt förbättrar och stärker den egna positionen. De egna valen och positioneringen blir således statusskapande och läsaren informeras om vilka åsikter som är godtagbara inom specifika fält. Genom att tydliggöra vilka regler som gäller för det aktuella fältet intar författaren en roll som opinionsbildare. Kombination av lingvistiskt innehåll, diskurser i den sociala praktiken och synliggörande av bland annat fält, habitus och kapital visar på hur opinionsbildande kan ta olika skepnader, vilka samtidigt står i sambandförhållande till varandra.

Resultatets betydelse kan endast bedömas ur betraktarens synvinkel utifrån dennes acceptans av språklighet som bärande opinionsbildare och påverkande process. I den historiska kontext vilken Slussen ingår i fungerar uppsatsen som en belysande studie av rapporteringen av och opinionsbildandet kring ett påtagligt påverkande beslut. Den opinionsbildande aspekten hos medier är inte enbart knuten till Nya Slussen som specifik fråga utan kan placeras i ett bredare sammanhang. Konkret visar resultatet att det finns grupper, institutioner och individer vars åsikter anses vara av ett särskilt värde, och att de därför äger företräde i rapporteringen av en verkligt omfattande stadsomvandling. Denna favör med opinionsbildande potential är ett resultat som kan spåras till ideologi, kulturpolitisk tillhörighet och personliga intressen.

Förslag till relaterade studier

Helt nya möjligheter öppnar sig i den här frågan när den nya Slussen väl är ombyggd. Då kan man på ett helt annat sätt granska material i ett retrospektivt förhållande och försöka besvara frågan hur det kommer sig att utgången blev som den blev. Ombyggnationens färdigställande möjliggör även jämförelsestudier där man undersöker och granskar beslutsprocesser vid detta Slussenprojekt i jämförelse med rivningsprojekten i gamla Klara. Vid en jämförande studie av det slaget kan man dels jämföra de politiska beslutsprocesserna, men även titta på opinionens roll och möjligheter till påverkan. I bägge fallen har det funnits en opposition mot de politiska besluten och utvecklingens riktning. Hur har de oppositionella arbetat, hur ser de ut som grupp, har de fungerat som grupp eller har det varit en mer individuell eller småskalig kamp? Offentlighetsprincipen bidrar till att materialinsamlingen i dessa fall torde vara relativt problemfri och antalet möjliga frågeställningar ter sig således oändliga. Forskaren behöver inte heller enkom begränsa sig till att jämföra stadsomvälvningar i Stockholm eller ens i Sverige för den delen, utan kan rikta blicken mot hur stadsomvälvningar av jämförbara slag har trett sig i andra länder. Inte heller behöver man begränsa sig eller enkom stirra sig blind på uppdelning politiker/beslutsfattare respektive medborgare/mottagare, utan studien kan behandla andra grupper och aktörer, alltifrån arkitekter till näringsidkare eller turister. Intressegrupper och vänföreningar har i uppsatsen visat sig vara aktiva debattörer i Slussenfrågan. Här finns det möjligheter att djupare ställa frågor om deras roll, arbete och engagemang.

En fråga som hade varit hjälplig för denna uppsats, men som i sig själv skulle kunna utgöra stommen till en egen uppsats, är hur människor uppfattar den mediala rapporteringen om Slussen. En möjlig frågeställning vore att söka se om det finns skillnader i hur personer bosatta i Stockholm respektive icke bosatta i Stockholm uppfattar den mediala rapporteringen och diskussionerna kring Slussen. En utveckling och grundligare undersökning på det lingvistiska planet vore att undersöka samtliga ordklasser likt Hans Strands avhandlingsstudie *Nusvenskt tidningsspråk* från 1984. Måhända något mer lämpat utifrån detta material vore att behandla modala satsadverbial för att nå mer kunskap om värderande ordval.

Under arbetets gång har frågan om behandlingen av Slussens historik uppenbarat sig utifrån varierade infallsvinklar. Den grovhuggna uppdelning med skiljelinje 1935 har sin praktiska förklaring, men räcker inte som motivering för den ytliga och ibland styvmoderliga

behandlingen av Slussens historia innan. I de texter där skribenten eller skribenterna tar ställning mot Nya Slussen hänvisar man ofta till Tage William-Olssons Slussen som ett argument. Den tidigare professorn på Konstfack och Kungl. Konsthögskolan Peter Cornell skriver: ”att behandla William-Olssons maskineri som ett industriminne, inte att bevaras som museum men omvandla den till fantasifull och suggestiv anläggning med delvis nya funktioner.”¹²⁶ Inte sällan refererar man till Le Corbusier som hyllade William-Olssons projekt som helhet och fyrklöverlösningen i synnerhet. Den naturliga förklaringen skulle kunna finnas i att spåren av de äldre slussarna saknas i samma utsträckning som den befintliga William-Olsson Slussen, men det är knappast en komplett förklaring när det är dags för omdaningar i det omfång som nu är aktuellt.

Resonemanget ovan syftar till att öppna för undersökningar och frågeställningar vilka inte ryms inom denna uppsats ramar, men som ändå kan hjälpa oss att förstå och förklara varför det talas om Slussen på ett visst sätt och varför vissa avseenden, händelser och epoker utelämnas.

Vid läsning av långt fler artiklar, inlagor, blogginlägg och andra uttryck i Slussenfrågan har frågor kring representation återkommit. Den upplevda känslan utifrån läserfarenheten är att vissa personer och grupper får komma till tals i en större utsträckning än andra. Om fallet skulle vara så, är det då grupper som existerar även utanför Slussenämnet, eller är de specifika sammansättningar av människor som har en gemensam nämnare i sitt Slussenintresse? Intressegruppsfrågor och undersökningar om representation skulle i hög grad gå att sammanföra.

---

¹²⁶ Andersson, Ola, *Röster från Slussen*, A5 Press, Stockholm, 2010, s. 23

Avslutande diskussion

Redan Polhemsslussen var omdiskuterad på sin tid och konstruktören själv, Christopher Polhem, hann bli 80 år gammal innan arbetet satte igång. Precis som vid många byggnadsfall idag så kom Polhemsslussen att bli markant mycket dyrare än vad man från början hade räknat med. Slutsumman blev 315 656 daler silvermynt plus extrakostnader om ytterligare 70 000 daler silvermynt för de broar, gator och byggnader som påverkades av byggnationerna. Att man omkring 100 år senare byggde en ny sluss var främst en ekonomisk fråga då det skulle bli dyrare och ta längre tid att reparera den gamla, än att bygga en ny.¹²⁷ Ännu en högst påtaglig ombyggnation stundar och den här gången är det av den sluss som i mångt och mycket kan tillskrivas Tage William-Olsson. Han uttryckte sig på följande sätt i Slussenfrågan:

”Låt icke en ängslig omvårdnad om skönhetsvärden stå hindrande i vägen för rationella trafiklösningar som behövas och som just genom sin klara rationalism ha förutsättningar att som form tilltala moderna människor. Låt i gengäld icke trafikens eller andra tekniska krav inkräkta på de skönhetsvärden som äro omistliga och till sitt väsen oförenliga med dessa krav. Offra, men offra rejält. Man vinner intet men förlorar allt även på det halva offret.”¹²⁸

Två viktiga frågor förefaller olösta. Av vilken anledning vill man bevara den befintliga Slussen? Är det bevarande som är viktigt eller är det ett motstånd mot det förslag som antagits som är drivkraften? Frågan kan vändas på och ställas till de som är uttalat positiva till Nya Slussen. Vem och vilket syfte tjänar primärt den nya Slussen? Dessa olösta funderingar ingick inte i uppsatsens egentliga frågeställning. De är snarare frågor som har uppkommit efter resultatanalyserna. Det fanns inget syfte med att söka svar på frågorna i sig utifrån uppsatsens huvudsakliga syfte och frågeställningar, men tanken att ett antal alternativa svar skulle utkristalliseras efter analysen föreföll till en början inte orimlig. Anser man att diskussionen ligger väl långt ifrån de ursprungliga frågeställningarna bör man ta i beaktning det kontinuerliga uppreparande av medierna som opinionsbildande, samt att människor i text uttrycker sig som de gör, av fler anledningar än att enkom söka stöd och medhåll från mottagaren.

---

¹²⁷ Eklund, Hans, *Se på Slussen*, 1982, s. 25

¹²⁸ Eklund, Hans, *Se på Slussen*, 1982, s. 29

Resultaten av de båda analyserna öppnar för fler följdfrågor. Är man av en viss åsikt och ståndpunkt av en genuin och uppriktigt vurm, intresse eller kärlek till Slussen, eller är det ett ställningstagande man intar för att det är förväntat utifrån ens samhälliga grupptillhörighet? Argumentationen hos motståndarna bygger i hög utsträckning på led i intertextuella kedjor och rekontextualiseringar av andra personers yttranden. För att vara genuint engagerad eller ha de renaste bevekelsegrunder krävs inte originalitet, imitation i litterär mening är en högt nog skattad konst, men känslan av att många uttrycker snarlika åsikter utifrån andra än nyss nämnda kriterier är ofrånkomlig. Detsamma gäller flertalet av de personer vilka uttrycker sitt stöd för Nya Slussen. Att de som arbetar med Nya Slussen ställer sig positiva till projektet har dock en annan, mer given förklaring.

Att det är en avgrundsdjup distans mellan de bägge lägren råder det inget tvivel om. Förekomsten av särskilda ordkategorier och premierade diskurser visar att meningsskiljaktigheterna som dagspressen tydligt framhäver ligger bortom själva sakfrågan.

Avslutningsvis får borgarrådet Yngve Larssons ord tala, något som han gillade att göra:

”Denna stockholmarnas allmänna delaktighet präglade också invigningen. Höstdagen började med gråa skyar men strålade sedan upp till skönt solsken. I tiotusental samlade sig människorna på Slussens alla gångbanor och terrasser; hela det lediga Söder hade gått man ur huse, skrev Dagens Nyheters stjärnreporter Åbergsson.”¹²⁹

Man kan inte låta bli att undra vilken stjärnreporter som kommer författa liknande ord när Nya Slussen invigs?

---

¹²⁹ Larsson, Yngve, *Mitt liv i stadshuset*, 1977, s. 494-495

Bibliografi

Litteratur

Andersson, Ola, *Röster från Slussen*, A5 Press, Stockholm, 2010

Asp, Kent, *Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning*, Akademitratur, Diss. Göteborg : Univ., Stockholm, 1986

Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (red.), *Mediesamhället: centrala begrepp*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009

Bergström, Göran & Boréus, Kristina: *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., (omarb.) uppl. Lund: Studentlitteratur, 2005

Bourdieu, Pierre, *Konstens regler: det litterära fältets uppkomst och struktur*, B. Östlings bokförl. Symposion, Stehag, 2000

Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 4. uppl., B. Östlings bokförl. Symposion, Stockholm, 1993

Broady, Daniel, "Inledning: en verktygslåda för studier av fält" *Kulturens fält*, Bokförlaget Daidalos, Göteborg 1998

Broady, Donald, *Sociologi och epistemologi: om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, 2., korr. uppl., HLS (Högsk. för lärarutbildning), Stockholm, 1991

Deacon, David. (red.), *Researching communications: a practical guide to methods in media and cultural analysis*, 2. ed., Hodder Arnold, London, 2007

Eliasson, Annika, *Kvantitativ metod från början*, Studentlitteratur, Lund, 2006

Eklund, Hans, *Se på Slussen: från Söderbro till Karusellen : historik, projekt, framtidsperspektiv*, Stockholms stadsmus., Stockholm, 1982

Ekström, Mats (red.), *Mediernas språk*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2008

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2010

Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2007

Fairclough, Norman, *Critical discourse analysis: the critical study of language*, Longman, London, 1995

Fairclough, Norman, *Media discourse*, Edward Arnold, London, 1995

Fairclough, Norman, *Discourse and social change*, Polity, Cambridge, 1992

Fem idealister visar ny syn på Slussen: Monica Andersson, Kjell Forshed, Svante Forsström, Ulla Joneborg, Torsten Westman, Arkitekturgalleriet, Stockholm, 2008

Fichtelius, Erik, *Nyhetsjournalistik: tio gyllene regler : version 2.0*, 2., uppdaterade uppl., UR, Stockholm, 2008

Fiske, John, *Kommunikationsteorier: en introduktion*, Ny, rev. uppl., Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1997

Forstorp, Per-Anders & Linell, Per (red.), *Samtal pågår: dialogiska perspektiv på svenska mediedebatter*, Carlsson, Stockholm, 1998

Gripsrud, Jostein, *Mediekultur, mediesamhälle*, 3., [bearb.] uppl., Daidalos, Göteborg, 2011

Hadenius, Stig & Weibull, Lennart, *Massmedier: en bok om press, radio & TV*, 8., helt omarb. uppl., Bonnier, Stockholm, 2003

Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela, *Massmedier: press, radio och tv i den digitala tidsåldern*, 10., uppdaterade uppl., Ekerlid, Stockholm, 2011

Larsson, Yngve, *Mitt liv i stadshuset. D. 2, I tjänst hos denna stolta stad (1920-1954)*, Stockholms kommunalförvaltning, Stockholm, 1977

Long, Paul & Wall, Tim., *Media studies: texts, production, and contexts*, Pearson Longman, Harlow, Essex, England, 2009

McLuhan, Marshall, *Media: människans utbyggnader*, 2. uppl., Norstedt, Stockholm, 1999

McQuail, Denis, *McQuail's mass communication theory*, 6. ed., Sage, London, 2010

Nordberg, Tord O:son, *Söderport och slussen: en skildring av slussområdets historia i anledning av slussombyggnadens invigning den 15 oktober 1935*, Stockholms stads slussombyggnadskommitté, Stockholm, 1935

Strand, Hans, *Nusvenskt tidningspråk: kvantitativa studier av reportage i morgon-, kvälls- och veckopress*, Almqvist & Wiksell international, Diss. Stockholm : Univ., Stockholm, 1984

Svensson, Jan, *Språk och offentlighet: om språkbruksförändringar i den politiska offentligheten = [Language and the public sphere] : [on language change in the political debate]*, Lund Univ. Press, Lund, 1993

Sörenson, Ulf (red.), *Slussen vid Söderström*, Lind & Co, Stockholm, 2004

Thompson, John B., *Medierna och moderniteten*, Daidalos, Göteborg, 2001

Windahl, Swen, Signitzer, Benno & Olsen, Jean T., *Using communication theory: an introduction to planned communication*, 2., [updated and enhanced] ed., SAGE, London, 2006

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000

Uppslagsverk

adverb, *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/adverb> hämtad (2012-04-27)

Christopher Polhem, *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/christopher-polhem> (Hämtad 2012-04-21)

gatekeeper, *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/gatekeeper> (Hämtad 2012-04-18)

intersubjektivitet, *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/intersubjektivitet> (Hämtad 2012-03-28)

intertextualitet. *Nationalencyklopedin*, 2012, <http://www.ne.se/lang/intertextualitet> (Hämtad 2012-05-06)

Tidningsartiklar

Aagård, Martin. Stadsdelen som försvann. *Aftonbladet*, 2011-12-12

Althén, Kajsa. Arkitekterna bidrar till att devalvera demokratin. *Dagens Nyheter*, 2011-12-12

Althén, Kajsa. Så fördes politiker och medborgare bakom ljuset. *Dagens Nyheter*, 2011-12-07

Amster, Harry. Vill återföreana Abba för Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-10

Andersson, Elisabet. Konstakademiens bild av Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2011-02-24

Arvidsson, Claes. Stockholm kan inte vänta på framtiden. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-12

Arvidsson, Claes. Så låt oss nu äntligen bygga nya Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2011-05-08

Barth-Kron, Viktor. Slussen: Så gick det. *Dagens Nyheter*, 2011-12-13

Barth-Kron, Viktor. Utred den inte. Riv den. *Dagens Nyheter*, 2011-10-10

Bergfeldt, Carina. Vill återföreana Abba – för att rädda Slussen. *Aftonbladet*, 2011-12-10

Burghauser, Andreas. Läs på bättre, Herman Lindqvist. *Aftonbladet*, 2011-12-12

Burghauser, Andreas. Valfria trappor upp till Söders höjder. *Dagens Nyheter*, 2011-12-01

Burghauser, Andreas & Schröder, Martin. Kritik mot Slussen saknar täckning. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-07

Cantwell, Oisín. ”Rädda Slussen! Jag älskar eländet.” *Aftonbladet*, 2011-12-12

Cornell, Peter. Bristande transparens. *Expressen*, 2011-05-11

Dagens Nyheter. Besked om Slussen kommer i sommar. *Dagens Nyheter*, 2012-01-23

Eslander, Johan. Slussens framtid avgörs i dag. *Expressen*, 2011-12-12

Frumerie, Mårten. Hänsyn tas till översvämningsrisker i arbetet med Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2010-02-01

Gunér, Fredrik. Omstritt beslut om Slussen togs. *Dagens Nyheter*, 2011-09-29

Gustafsson, Anna. Stockholm bygger farligt. *Svenska Dagbladet*, 2011-02-23

Hagberg, Emilia. ”Nya Slussen behöver mindre plats för bilar”. *Dagens Nyheter*, 2011-05-03

Hallemar, Dan. Mosebacke. *Expressen*, 2012-01-20

Hallemar, Dan. Nu ska hela rasket rivas. *Expressen*, 2011-12-13

Hamilton, Ulla. ”Oansvarigt minska Slussens fordonskapacitet”. *Dagens Nyheter*, 2011-05-05

Hansson, Wolfgang. Efter år av bråk om Slussen: I kväll klubbas nybyggnationen. *Aftonbladet*, 2011-12-12

Haraldsson, Anders, Paulsson Rönnbäck, Erik & Malmström, Mark. Ja till förslag om nytt Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-12

Hedlund, Maria. Konstakademien visar förslag om Slussen. *Dagens Nyheter*, 2011-02-24

Hellekant, Johan. Beslut tas efter 20 års vändor. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-12

Hellekant, Johan. Nya Slussen klarar inte dubbeldäckare. *Svenska Dagbladet*, 2012-02-28

Hellekant, Johan. Sprängningar hotar kulturliv. *Svenska Dagbladet*, 2012-02-28

Hellekant, Johan. Slussens ömma punkter. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-05

Hellekant, Johan. 260 överklaganden mot Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2012-01-10

Helmerson, Erik. Slussen: Respekten för kulturen är borta. *Dagens Nyheter*, 2011-12-15

Högström, Erik. Het debatt om Slussen i Stockholm. *Expressen*, 2011-12-12

Högström, Erik. Nya Slussen klubbade igenom. *Expressen*, 2011-12-12

Joneborg, Ulla & Linder, Per. Staden åsidosätter visionerna. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-01

Kågeson, Per. Miljarderna på väg att kastas bort. *Dagens Nyheter*, 2011-12-07

Lagerwall, Katarina. Splittrat Miljöparti vill se nytt Slussenförslag. *Dagens Nyheter*, 2011-12-08

Lewan, Tomas & Sydhoff, Beate. Nu avgörs Slussen. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-12

Lindh, Susanne, Keyzer, Karolina Burghauser, Andreas & Schröder, Martin. Kajsa Althén insinuerar att Nya Slussen är en konspiration. *Dagens Nyheter*, 2011-12-08

Lindqvist, Herman. Nya Slussen är ett mord på Stockholm. *Aftonbladet*, 2011-12-10

Madestrand, Bo. Nya Slussen. Konstakademiens förslag tänder ingen brandfackla. *Dagens Nyheter*, 2011-02-25

Martikainen, Rebecka. Historiskt beslut för nya Slussen. *Expressen*, 2011-09-29

Nilsson, Martin. Ett nytt Slussen kan inte vänta. *Dagens Nyheter*, 2011-12-07

Norbelie, Harald. 40-talisternas sista primalskri. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-10

Nordin, Sten & Kevius, Regina. ”Vi har lagt ännu en pusselbit”. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-15

Ohlin, Jan. Slussen går utmärkt att rädda. *Dagens Nyheter*, 2011-12-01

Ramqvist, Philip. Tomas Rudin: Jag hatar att förlora. *Dagens Nyheter*, 2011-12-13

Sjöholm, Gustav. Fackelmanifestation mot Slussenomgörning. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-05

Skarin, Anna. Benny Andersson fick kalla handen inför Slussen-beslutet. *Expressen*, 2011-12-12

Slottner, Erik. ”Färrer körfält vid Slussen skadar människor och miljö”. *Dagens Nyheter*, 2011-05-05

Stahre, Ulrika. Öppna fanskap. *Aftonbladet*, 2011-05-11

Stenquist, Victor. Slussen i Stockholm kommer att byggas om. *Aftonbladet*, 2011-12-12

Stockholm TT. Beslut om nya Slussen klubbat. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-12

Stockholm TT. Detaljplan om Slussen togs. *Svenska Dagbladet*, 2011-09-29

Strage, Fredrik. När grävskoporna närmar sig ska vi kedja fast oss i dj-båset. *Dagens Nyheter*, 2011-12-16

Sundström, Anders. Risk för trafikchaos när stadens broar renoveras. *Dagens Nyheter*, 2012-01-24

Svenning, Olle. Blå patriarker bygger sina drömmars stad. *Aftonbladet*, 2011-12-11

Svensson, Julia. I kväll fattas det ödesdiga beslutet om Nya Slussen. *Dagens Nyheter*, 2011-12-12

Söderlind, Jerker. Stockholm är i akut behov av okänsliga politiker. *Dagens Nyheter*, 2011-12-17

Söderling, Fredrik. ”Det är lönt att göra motstånd”. *Dagens Nyheter*, 2011-12-02

Söderling, Fredrik. ”Jag har ingen lust att vara reklampelare”. *Dagens Nyheter*, 2011-12-16

Tottmar, Mia. Ny Slussenbro kan ge köer på Söder. *Dagens Nyheter*, 2011-11-05

Tottmar, Mia. Nya Slussen – det här återstår före byggstart. *Dagens Nyheter*, 2011-12-14

Tottmar, Mia. Plan för nya Slussen klubbades. *Dagens Nyheter*, 2011-12-12

Ullenhag, Erik & Rydberg, Birgitta. Dags att bygga ut den blåa linjen. *Svenska Dagbladet*, 2012-03-08

Utterström, Andreas. Slussen fick fart på kändisarna. *Expressen*, 2011-12-10

Ångström, Anna & Brandel, Tobias. Striden är inte över. *Svenska Dagbladet*, 2011-12-13

Westerlund Bjurström, Kerstin. Riv Slussen - gräv ner t-banan. *Svenska Dagbladet*, 2010-01-25

Wiberg, Torbjörn. Katarinahissen: Vår ambition är en långsiktig och säker lösning. *Dagens Nyheter*, 2012-03-07

Rapporter

Harrie, Eva, *The Nordic media market 2009 : Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden : media companies and business activities*, 2. ed., NORDICOM, Göteborg, 2009

Wadbring, Ingela, *Läsvanestudien 1986-2009. En presentation från Dagspresskollegiet*, JMG, Göteborg, 2010

Föreläsningpresentation

Isaksson, Joakim, *Kvalitativ innehållsanalys*, Institutionen för Socialt arbete, Umeå universitet, 2012, <http://www8.stat.umu.se/kursweb/ht011/staasocumom1/?download...pdf> (Hämtad 2012-04-01)

Internet

Länsstyrelsen Stockholm. ”Länsstyrelsen avslår överklaganden av Nya Slussen”, <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/nyheter/2012/Pages/lansstyrelsen-avslar-overklaganden-av-nya-slussen.aspx> (Hämtad 2012-05-03)

Stockholms stad. ”Alla överklaganden avslås”, <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/NyaSlussen/Aktuellt1/Slussen/Alla-overklaganden-avslas/> (Hämtad 2012-05-03)

Stockholms stad. "Detaljplan för nya bussterminalen godkänd",
[http://www.stockholm.se/Fristaende-
webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/NyaSlussen/Aktuellt1/Slussen/Deta
ljplanen-for-nya-bussterminalen-godkand/](http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/NyaSlussen/Aktuellt1/Slussen/Detailplanen-for-nya-bussterminalen-godkand/) (Hämtad 2012-05-03)

Video

Palmgren, Johan, *Händelser vid Slussen*, Stockholm, 2012

Wahlgren, Anders, *Staden i mitt hjärta*, Sveriges Television, Stockholm, 1997